

يولدوزلر ايزيدن

(اۋزبېك ياش شاعرلرى)

دكتور شفيقه يارقين

كابل: ۲۰۱۴/۱۳۹۲

کتاب بېلگيلری:

کتاب آتی: یولدوزلر ایزیدن

مؤلف و تۇپلاوچی: یارقین دکتور شفیه

مهتمم: یارقین، محمد حلیم

نشر اېتیووچی: تعلیمی انتشارات مؤسسەسى

بېتلر و مقوا دیزاینی: افروز، نورالله

سان: ۱۰۰۰ نسخه

باسیلگن ییلی: قیش، قویاش ییلی ۱۳۹۲ / میلادی ۲۰۱۴

باسیلگن یېری: کابل، اعتصام باسمه خانەسى

باسیلگن نوبتی: بیرینچی

ISBN: ۹۷۸-۹۹۳۶-۸۰۱۱-۳-۴

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست

عنوانلر و شاعرلر آتی	بیتلر
یاشلرگه قره تیپ...	۱
اېسلتمه	۱۶
چاغداش ادبیاتیمیزده...	۱۷
شفیقه یارقین نینگ شعرلریدن...	۲۳
۱. آرزو، شگوفه	۳۱
۲. آلتای، محمد ناصر	۳۵
۳. ارمان، نصرالله	۳۸
۴. امانی، زلیخا	۴۶
۵. امانی، محمد صفر	۴۹
۶. انیق، سید انور	۵۱

- ۵۷ .۷. انیق، فریده
- ۶۱ .۸. اویغاق، کریم الله
- ۶۸ .۹. ایلغار، عبدالصیر
- ۷۳ .۱۰. اینانچ، سیف الله
- ۷۷ .۱۱. باور، بریالی
- ۸۰ .۱۲. باهر، نور احمد
- ۸۳ .۱۳. بایندیر، امامعلی
- ۸۹ .۱۴. بران، داکتر عبدالقدیر
- ۹۴ .۱۵. برنا سواش، محمد عارف
- ۱۰۰ .۱۶. بیلیم، رحمان نظر
- ۱۰۴ .۱۷. تورانی، محبوب الله
- ۱۱۱ .۱۸. تورکستانی، کنیشکا
- ۱۲۰ .۱۹. توغون، سید حسام الدین
- ۱۲۸ .۲۰. حبیبی، محمد ناصر
- ۱۳۲ .۲۱. حیدری، سیداحمد
- ۱۳۷ .۲۲. خانکېلدى، فهیمه سلطان
- ۱۴۳ .۲۳. رحمانی، محمد قیس

۱۴۷	۲۴. رحیمی، عبدالحق
۱۵۷	۲۵. ساعی، نجم الدین
۱۶۳	۲۶. سائیس، محمد حسین
۱۶۷	۲۷. سلطانی، عبدالرئوف
۱۷۲	۲۸. صمدی، سیاره
۱۹۰	۲۹. عزیزی، زلمی
۱۹۷	۳۰. عصمتی، اولوغ بیک
۲۰۹	۳۱. عمر، محمد سنجر
۲۰۵	۳۲. قاریزاده، قدرت الله
۲۱۰	۳۳. قاطع، قیام الدین
۲۱۵	۳۴. قانت، پوهیالی قمرالدین
۲۲۰	۳۵. قووانچ، احسان الله
۲۲۷	۳۶. قویاش، امان الله
۲۳۲	۳۷. قیامی، جلال الدین
۲۳۷	۳۸. کارگر، زهره
۲۴۵	۳۹. کفایت عظیمی،
۲۴۹	۴۰. کیوان، احمدجاوید

۲۵۵	۴۱. مرادی، هنگامه
۲۵۷	۴۲. مسرور، یولدوز
۲۶۱	۴۳. نایل، امین الله
۲۷۱	۴۴. ندیم، صفی الله
۲۷۵	۴۵. نوا عزیزی، حماسه
۲۸۱	۴۶. نیازمند، عبدالهادی
۲۸۶	۴۷. وفا، میر نوراحمد
۲۹۱	۴۸. همدم، محمدهاشم
۳۰۳	۴۹. یۆلچی، جمشید

تېنگرى اتى بىلن باشلەي سۆزىمنى
 اېزگوليككە آليپ بارسين اۋزىمنى
 جماليگە آچسین کوتگن كۆزىمنى
 ياروغ قىلسين مدام مېنىڭ يوزىمنى
 ش. يارقين

ياشلىرگە قرەتيب...

ياشلىك دورى انسان حياتيده اېنگ كتە اۋزگريشلىر دورى
 سنەلەدى. بو دور، بالەلىك و كېكسەلىك دورلرىنى كۆپرىك كىي اۋز
 ارا باغلب تورەدى. بو دورە انسان بالەلىك قىغو-اضطرابلىرىدن اوزاق؛
 كىنە-ياووزلىكلردن يىراق بۇلىپ، مەر و دۇستلىككە اينتىلىپ، ايناقلىك
 و اۋرتاقلىككە تلىپىنىپ يشەيدى. دېمك، بو دور معصوملىك،
 بېغبارلىك و تۇغرىلىك كىي تويغولرىنىڭ تىنىق دورى دىر.
 كېكسەلىككە مسؤوليتلر يوكى يىلكەگە آرتىلەدى؛ تورموش نىڭ
 قىين سىناولرى؛ حيات نىڭ كېسكىن كورەشلىرى؛ نان تاپىش؛ روزگار
 تېرەتىش؛ بالە باقىش كىي آغىر مسؤوليتلر كۆپ وقتلر كۆپ آدملىرى

ھرقندەى ايشگە قۇل اوريشگە ھم مجبور اېتەدى. اۇزىنى تىك توتىپ كېلگن، مغرور بۇيىنى اېگمەگنلر ھم گاهىدە بوكىلەدى، اېگىلەدى. قىينلىكلر و اېگىكلىكلر گاهىدە توگون بۇلىپ، بۇغىزنى سىقەدى؛ گاهىدە درد بۇلىپ، يورەكنى قمرەب آلەدى؛ گاهىدە قرا بولوتدېك انسان حياتىنى قاپلەيدى. شوندى، بالەلىك دورىدەگى تىنىقلىك و اېزگوليكلر اۋرىن المەشىب، كىنە-كدورتلر، ياووزلىكلر، يلغان، الداچىلىك و تورلى سلبى خصلتلر استە-سېكىن روحنى كىمىرەباشلەيدى.

ياشلىك دورى، ىشنش، گللىش، اۋسىش، كوچ-غىرتگە تۇلەدىگن يېت دىر. بو دور دە انسان نىنگ مىهسى ھم، بوتون وجودى ھم كوچ-قوتگە تۇلە. ياشلىك بىلن جسارت يانمە-يان يورەدى. ياشلرنىنگ ىنگىلىككە اىتلىشلىرى و ىنگىلىكلرنى قبول قىلىپ، اۋزلىشتىرەلىشلىرى انە شو جسارت اوچون دىر. دنىاننگ بويوك مخترع و مكتشفلىرى اۋزلىرى نىنگ اېنگ بويوك كشفيات و اختراعلرىنى عىناً ياشلىك پىتلىرىدە يوزەگە كېلتىرگنلىكلرى ھم شونىنگ اوچون بۇلسە كېرەك. قالە بېرسە، مشهور شاعرلر، يازووچىلر، نقاشلر، موسىقىچىلر، ... ھم اېنگ مھم و جھانشمول اثرلرىنى ياشلىك چاغلرىدە انسانىت عالمىگە تقدىم اېتگنلر.

نوايى و بابىرلر نسبتاً از عمر كۇردىلر و حاضركى زمان عمر اۋلچاويگە كۇرە، دنىادن باتراق (تېزراق) كۇز يومدىلر. بىراق اولر كۇپل بىر منگو اثرلرىنى ياشلىك چاغلرىدە يازىپ قالدردىلر. روس ادبىياتى نىنگ بويوك نمايندەسى و يارقىن يولدوزى الكساندر پوشكىن،

ياشليگيده منگو اثرلرينى يرهتدى و جدا ياش دنيادن اؤتدى، ايران عصيانچى شاعرى فروغ فرخزاد هم اېنگ ياشليگيده اېنگ گؤزەل اثرلرينى يرهتدى و شو كىي آت توتىب ايتماقچى بۇلسك، ياشليك پيتلريده بويوك اؤزگريشلرگه سبب بۇلگن يوزلب شاعر، عالم، روحانى، يازوچى، هنرمند و سياستچيلرنى اېسلش ممكن.

بىز بو مقدمه نى ياشليك و ياشلرگه قرهته يازگنيمىزنىڭ دىلى شونده كه، اؤزبېك ياشلرگه اميد كۆزى بىلن قرهيمىز؛ تورموشىمىزده اولردن اولكن ايشلر و اولكن اؤزگريشلر كېلتىريشلىرى اوچون كته باتىرلىكلر كوتهمىز، البته.

بابرلر دورىدن سۇنگ، افغانستانده اؤزبېكلر يېلكهسىگه قوياش ياغدوسى و ايسىغى تېگمەي قالدى. مىنگ-مىنگ يىللردن بېرى توركى خلقلر بو اۆلكەنىڭ توب و اصلى يشاوپچىلىرى بۇلەتورىب، بابرلر دورىدن كېين بوگونگچە، تورلى سيقوولر، باسىملر، ظلملر و تعصبلىر آستىده اېزىلىپ، اؤز يورتلىرىده ياتلردېك يشەماقدەلر! بوگون توركلر، بو اۆلكەنىڭ برچە قوملىرى، حتى جمعيتى آز بۇلگن قوملردن هم قويىراقده تورگن. نې عامە جمعيتى و نې هم ضيالى كدرلىرى اوچون ايشانچلى و سوينەدىگن چين جانكوير سوينچىغى يا تينچى بار! و شو باعث، اولر حتى اساسى قانونده هم بېلگىلىگن اؤزلىرى نىڭ كۇپلېب اجتماعى، سياسى و فرهنگى حقوقيدن محروم دىرلر.

عينا شو عامللرگه كۆره، حاضر خلقىمىز ترقاقلېك و پرىشانلىكده يشەماقدەلر. اولر، بىر-بىرىگە يقين بۇلىش اۋرنىگە، اؤز ارا ياتلردېك آيرى-آيرى بۇلىپ يشەيدىلر و اۋزدن كۆره ياتلرگە سوينەدىلر. اولر اؤز

ولايت، حتى شهر و قيشلاقلرى قابيغيگه كيريب آليب، برچه نرسه نى كلتە فكرلرى ارقەلى اۋشە تار آيلنەدن كۆرەدىلر و اۋيلەيدىلر! سياست ميدانيدە بوندىە اچينرلى ترقاقلېك و قرەمە-قرشيلېكلر يندەە چوقورراق و كېنگراق كۆزگە تشلنەدى. كۆپلې سياستچيلريمىز برچه مىلى بورچ و تويغولرىنى منصب، بايلىك و قدرتگە قىرپان قىلماقدهلر.

بىلىم، ادبيات، هنر، سپورت و عموماً آگندە فرهنگ ترماقلىرىدە هم بىزنىنگ اولوسىمىز برچهدن ارقەدە قالگن. حالى هم شهر و قيشلاقلردە مکتبگە بارمەيدىگنلر؛ تورلى كمپيوتر، چيت اېل تىلى و زمانوى بىلىملر كورسلرگە، تورلى سپورت كلپلرگە قتنشمەيدىگنلر فقط توركلر دىرلر. يا بارەدىگن و قتنشمەيدىگن بۇلسەلر هم، سانلرى بشقە قوملرگە كۆرە جدا آز و سناقلى دىر. انىقراق قىلىپ ايتگندە، بوندىە يېرلرگە بارمەيدىگنلر، قتنشمەيدىگنلر و قىزىقمەيدىگنلر اساساً بىزنىنگ خلقىمىز دىر!!

بىز حالى هم سواد، سپورت، بىلىم، كمپيوتر، خارجى تىل ھمدە آنە تىل نىنگ حاضرگى تورموشىمىزدەگى اولكن و تعينلاوچى اهميتى و اۋرنىنى توشونمەگنمىز! كۆز آچىپ بىزدن اوزىب كېتەياتگن يان قۇشنىلريمىز، قيشلاقداشلىرىمىز، شەرداشلىرىمىز و اۋلكەداشلىرىمىزنى كۆرمەيمىز يا كە كۆرسك هم نىمەلر بۇلەياتگىنىنى انگلەمەيمىز. مکتب و عالى اۋقوو يورتنى چلە-چولپە توگەتىب، شونگە قووانىب، كفايەلنىب قالەمىز. شو باعث، رقابت ميدانيدە بشقەلردن يېنگىلىب، ايش يا بورس چانسلىرىدن قالىشىمىز طبعى!

اۈزگەلر بىر ادبى اويوشمە، بىر نشريە، بىر راديو يا تلويزيوننى ايشگە تشلسەلر، يىللر و يىللر دوام اېتەدى؛ كوندن-كونگە ھەم كوچەيەدى و ھەم سانلرى آرتەدى. بىراق بىزنىڭ ھەر بىر اويوشمەمىز، نشريە و فعالىتىمىز كۆپ اوزاققە بارمەي، تاختىب قالەدى يا تاختەمسە ھەم، ارقەگە چېكىنىپ، اۈز مرامى و يۈلدىن آغىب، اۈزگەلر خىدمىتىگە ايلىنىپ قالەدى. حتى اولر خودى چىانلر كىيىر-بىرىنى يېماق يېيگە توشەدىلر!

قنى بىرار خالص اۈزبېك تىلىدە چاپ بۇلىپ چىقەدىگن نشريەمىز؟ قنى ادبى يىغىنلرىمىز؟ قنى شعر و حكاىە اۋقىش كېچەلرىمىز؟ قنى علمى نقد و نظرلرىمىز؟ قنى مېدال كېلتىرگن سپورتچىلرىمىز؟ قنى ساورىن آلگن و تقدىرلنگن ھەنرىمىز؟ قنى حتى "ستارە افغان" دە اۈزبېك دوتارى و دىمبورەسى و كىيىمى بىلن چىقىپ، اۈزبېك كويلرىنى يىنگرەتگن يىگىت-قىزلىرىمىز؟ قنى موسىقى، خطاطلىك، نقاشلىك و ادبى كورسلىرىمىز؟ قنچە يىگىت-قىزلىرىمىز مەكتەپ و فاكولتە درس و كىتابلىرىدىن تشقىرى كىتاب اۋقىيدى؟ قنچە ياشلىرىمىز بشقە ھەنرلەرگە قىزىقەدى؟ قنچە ياشلىرىمىز سپورت بىلن شىغللەنەدى؟

يوقارىدەگى سۇراقلىرىنىڭ جوابى جدا اچىنرلى و ياقىمىسىز دىر؛ چونكە بىرچەسىگە "يۇق!" دېگن جوابنى آلەمىز. اېنگ اچىنرلىسى شو كە بو سۇراقلىرگە جواب بېرەدىگن بىر مرجەنى تاپىش ھەم امكاندىن بىراق دىر. بىز قرانغولىك اىچىدە يشەيمىز، بىراق ياروغلىكدە مىز، دېب اۋىلەيمىز؛ بىز ھەمدەن آرتدە قالگنىمىز، اما سادەلرچە ايشانووچن لىگىمىز طفىلى آرتدە قالگنىمىزنى حتى سېزمەيمىز؛ بىز

محروملىك باتقاغىگە چۈكىپ كېتماق دەيمىز؛ لېكىن چىقىش گە نە
 ايتىلەيمىز و نە ھم ايلينچىمىز بار؛ بىز ترقلماق دەيمىز، بىراق
 مركزلشتىرەدىگن ھېچ بىر فعال و كوچلى كوچ يۇق!
 قنچە تىلداش و ايرقداشلىرىمىز تۇپ-تۇپ بۇلىپ، بو يورتنى تشلب
 كېتىدىلر، بىز اېسە تېرمىلىپ قرەب قالدېك. ھر بىرىمىز فقط اۋزىمىزنى
 اسرەيمىز و حتى كە بىر آتە-آنەدن بۇلگن اينى-آغە، آپە-
 سىنگىللىرىمىزنى ھم اۋىلەمەي قۇيگنمىز.
 مېن بو اچىق حقيقتلرنى بو تۇپلم نىنگ كىرىش قىسمىدە نېگە
 ايتىدىم؟

دلىلى شوندە كە بو تۇپلم، ياشلرگە تېگىشلى دىر و ياشلرنىنگ
 جسورلىگى، كۈنگول تىنىقلىگى، اېزگوليككە ايتىللووچنلىگى، كوچ-
 غىرتى و سېزگىرلىگى بىر يېردە تۇپلنەسە، بويوك اۋزگىرلىلرنى
 كېلتىرىشگە قادر بۇلەدى.

ياشلىرىمىز بو تۇپلمنى، مېنىنگ دردلىرىم، قىغولرىم و تويغولرىمىدن
 كېلىپ چىققن يوقارىدەگى سۇزلىرىمنى اۋقىب، كېلەجكدەگى تقدىرىمىز
 حقىدە اۋىلپ، حاضركى اچىنرلى تورموشىمىزنى اۋزگرتىرىش يۇللىرىنى
 قىدىرىپ، تاپەدىلر، دېگن امىددەمن.
 اېندى قۇلىنگىزدەگى تۇپلم حقىدە ايتەدىگن بىر نېچە آغىز سۇزىم
 بار.

بوندن آلدىن بىر قنچە شعر تۇپلىملىرى اۋزىپك تىلىدە باسلىپ
 چىققن. بولرنىنگ كتە قىسمى مستقل بۇلىپ، بىر شاعرنىنگ تۇلىق
 شعر دېوانى يا بىر شاعرنىنگ سىلنمە شعرلىرى تۇپلىمىنى تشكىل

اېتهدى. بولر قطاريدە بىر نېچە شاعرلر يىغىندىسى و شعرلريدن آز-آز اؤرنكلر هم تذكره شكليده نشر اېتىلگن. رنگين كمان شعر (۲ جلد)، تذكره شعراى جوزجان، افغانستانده گى اؤزبېك شاعرلر، ارمغان جنبش، ايكي يريم بىر بوتون، بى بى آتون، سېنينگ شائينگگه اؤلكه م، ساغينچ و اييك تالهلر (افغانستان اؤزبېك عيال شاعرلر) شولر جمله سيدن دير.

گاهيده بىر موضوع گه تېگيشلى تورلى شاعرلرينگ شعرلريدن توزيلگن تۈپلملر هم باسيليپ چيققن. بابرگه ارمغان (بابرينگ بىر غزليگه نظيره قيليپ يازيلگن بىر قنچه اؤزبېك شاعرلر شعرلر)، انقلاب ترانه لرى، اؤلكه م بهارى، ينگى زمان ترانه سى، تانگ يېلى، مشاعره، موسيقى، مرواريد، ابرمردى از چكاد فتح و شهادت، يادنامه سپه سالار شهيد، وطنى اېسلب و سيماهاى برازنده اندخوى اثرلرينى اېسلش ممكن.^۱

بو تۈپلملرينگ بعضى بىرلر تۈلىق ليگيچه اؤزبېك تيليده بۇليپ، بعضى بىرلر ايكي تيلليك (اؤزبېك و درى تيللريده) و بعضى بىرلر اوچ تيلليك هم دير. بو تۈپلملرينگ اېنگ كته قسمى عروضى وزنلرده يازيلگن شعرلر يىغىندىسى بۇليپ، بعضى بىر تۈپلملرده آز-ماز برماق وزننده يازيلگن شعرلرني هم اوچرەتيش ممكن.

بو نيمه دېگنى؟ بو، يعنى كه بوگونگى شاعرلريميز افغانستان چاغداش درى و پشتو شعرى؛ ايران، تاجيكستان، اؤزبېكستان،

^۱ بو اثرلر حقيده تۇليقراق معلومات اوچون قرەنگ: يارقين، محمد حليم، كتابنامه، خراسان انتشارات مؤسسه سى، كابىل: ۱۳۸۹ ش.

تورکمنستان، اويغورستان و تورکيه شعرى آقيملرگه قۇشيلمەي، مينگ ييلدن بېرى آقيب كېلەياتگن ادبى آقيمگه قۇشيليپ قالگنلىكلرى و ينگى آقيملر يان گينه لریدن آقەياتگن بۇلسە ھەم، اونى كۇرمەي، جەرنگلەگن سېسىنى اېشيتمەيدىلر، دېگنى دير!

بو تۇپلملر چاپ اېتىلگندىن كېيىن ھەم بىر قنچە شعرى استعدادلر يوزەگە چىقدى يا آلدىنراق شعر يازگن بۇلسەلر ھەم تورلى سبىلرگە كۇرە، اولرنيىگ شعرلىرى و آتلىرى يازىلگن و باسلىگن تۇپلملرگە كىرالمەي قالدى. شونىنىگ اوچون ياش شاعرلر و ياشلىرى كۇپراق بۇلىپ، بىراق يىنگىدىن شعرگە يوزلنگن و يا آلدىنراق شعر يازگن بۇلسەلر ھەم، شعرلىرى و آتلىرى تۇپلملر و تذکرەلرگە كىرمەگن شاعرلردىن بىر تۇپلم تۇزىش حقيدە اۇىلپ يورگن اېدىم.

اۇىلەشىمچە، ياش شاعرلرنيىگ يىنگى كۇز بىلن حياتگە قرەشلىرى، واقەلرگە يىنگىچە يانداشيشلىرى، يىنگىچە اۇىلپ، يىنگىچە سۇيىشلىرى انىق اېدى. شو باعث ھەم ياش شاعرلرنيىگ شعرلرنيى تۇپلش و اولردىن بىر تۇپلم تۇزىشنى مقصد قىلىپ، ايزلشنى باشلەدىم و بو تۇپلمنى يرەتدىم.

بو تۇپلمدە شعرلریدن آزاراق نمونە كىرگن شاعرلر ھەم بار. سىبى شو كە كۇپ كوتسك و ايزلەسك ھەم، بشقە شعرى نمونەلرنيى اولردىن آلامەدىك، اما تشويقلرى اوچون اۋشە بىر-ايكى شعرلرنيى تۇپلمگە كىريتدىك. كېلەجكدە يىنگى-يىنگى شعرلر يازەدىلر دېب اميد قىلەمىز.

علمى و ادبى ايشلاريمده مېنى قۇلب قۇتلاڭن و اوزلوكسىز ياردم بېرگن بىلىملى تورموشداشيم محمد حليم يارقين، استعدادلى و احساسلى ياشلاريمىزدن نور احمد يورتداش، قىردان عايلى دۇستيم حفيظى جوزجانى، سرپل ياشلارنى بىر ادبى انجمنده تۇپل، اولرگە يۇللاوچىلىك قىلىپ كېلەياتگن احمدنور خديمزاده و يىنە بىر قىچە ادب سېور دۇستلر بو تۇپلمنى تيارلاشده مېنگە كىمكلىدىلر. مېن اېسلنگن برچە اۇرتاقلردن منتدارمن و اولوغ تېنگرىدن، اولرنيىنگ علمى و ادبى ايشلارگە اولكن يوتوقلر تىلب قالەمن.

بو تۇپلمنى يره تيشدن ايسته گيم اۇزبېك يىنگى شعرى - بوگونكى اۇزبېك شعرىمىزنى تانيتيش اېدى. بىر تماندن بو ايسته گيم يوزه گە چىقدى، چونكه حاضرگچە تانيتيلمەگن يا اونچەلىك تانيتيلمەگن يىنگى و ياش استعدادلى شاعرلر و شعرى اۇرنكلرىنى تۇپلشگە اېرىشديم. بىراق ايكىنچى ايسته گيم، يىنگى شعر، زمانوى شعر، ياش شاعرلرگە ماس يىنگى قرەشلر، يىنگى ادبى تركيبلر، يىنگى سۇزلر، يىنگى ايستكلر، يىنگى جۇشقين تويغولر همده يىنگى مضمون و غايەلرنى تاپيش و چاغداش ادبياتىمىزگە تانيتيش اېدى. افسوس كه بو ايسته گيم قاندىرىلمەي قالدى، يىنى بوگونكى ياشلاريمىزنىىنگ اۇز عصر و زمانلرىنى اونوتىپ، يۇقاتىپ، نوايى، بابر و اولردن هم ايلگرىگى زمانلرده يشەياتگنلرگە گواه بۇلديم!

هر شعر اۇز زمانەسىنىىنگ كۇزگوسى دىر؛ مثال اوچون: بابرىنىىنگ هر بىر شعرى، اونىىنگ حياتى، زمانەسى، باشىدن كېچىرگن، كۇزى بىلن كۇرگن، كۇنگلى بىلن سېزگن تويغولرىدن حكايه قىلەدى. غربت

عذابىگه يۇلىققن كېزلىرىدە وطن و آنه يورتىنى قومسې، غربت نوالرىنى كويلەگن؛ يقين اورتاقلريدن جفا كۈرگىدە، عينا شوندهى شكوهرلنى قلم بيلن قاغازگه مەرلەگن؛ شاهلىك شان و شوكتيدە، وصل و قووانچ دملريدە، كۈنگلى بير دۈستلر بيلن بزم قورگن چاغلريدە سىراقى اېركين قوشلردېك قووانچلى شعرلر يازگن؛ آوارەلىكدە، فراقدە، قىغولى دملردە، نى و قۇبوز نينگ درددن تۇلە بۇغىق تاووشى دېك، نالىگن.

مېن فروغ فرخزادىنىڭ ۵ تۈپلىمىدىن مضمونلى و چىرايلى شعرلرىنى تىلەپ، اۋزبېك تىلىگه شعرى ترجمە قىلگن اېدىم. اونىڭ شعرىنى تىلش و اۋگىرىشدن مقصدىم، اونىڭ شعرلرى ياشلرىمىزگه اۋرنك و يۇلاۋچى بۇلىش اېدى؛ چونكه فروغ فرخزاد اۋز زمانەسىنىڭ دردى، واقعهلرى، اجتماعى مناسبتلىرى، مادى نرسەلرى، اۋز ادبى تىلى، ادبى تركىبلرى، خاص آهنگى، يىنگى قالبلىرى و اۋزىگه خاص دنيا قرەشىنى شعرلرى ارقەلى كۈرستگن اېدى. مېن بو سۈزلر، تركىبلر، آهنگ و قالبلىرى، ايچيدەگى چوقور مضمون بيلن بيرگە، كتە محنت صرفلەپ، اوچ يىللىك قىتە-قىتە مراجعت و تۇغرىلشلر عوضىگه ترجمە قىلدىم. بو ترجمە اوچون قىلگن محنتىم، حتى كه ۴۰۰ بېتلى تحقيقى كىتابلىرىمدىن كۈرە كۇپراق و آغىرراق اېدى!

افسوس كه "قىتە توغىلگن پرى كويلەيدى" اتى بيلن مىنگ نىسخەدە «افغانستان قلم انجمنى» تماندىن باسلىپ چىققن بو كىتاب، اۋىلشىمچە اۋز مخاطبلىرى، اۋز اېگەلرى قۇلىگە يېتىپ بارمەگن چاغى،

چونكه اگر قۇلىنگىزده گى بو تۇپلم گە آت و شعرلى كىرگن يىنگى استعدادلر قۇلىگە يېتىپ بارگندە اېدى، آز بۇلسە ھم، اولرنيىنگ شعرلىرى، تفكرلىرى و تىللىرىدە تائىرى كۇرىنر اېدى. حال بو كە بو تۇپلمدە اساساً ياشلر شعرلىرى جايلىشگن بۇلسە-دە، شعرلرنيىنگ ۱۰۰ دن ۹۷ فايزى شكل و مضمون جھتدن اېسكىچە دىر. البته برماق وزىدە يازىلگن يا يىنگى قرەش بىلن تورموش گە قرەگن بىر مونچە يىنگى شعر ھم موجود، اما «بىر گل بىلن بھار بۇلمس» دېگنلر يېك، ۴۹ شاعر و چمەسى (تخمىن) ۱۵۰ پرچە شعر ارە سىدە ۱۰-۱۵ پرچە يىنگى قالبە ايتىلگن شعر قيسى دردنى ھم دوا قىلردى؟!

بوندەى حالتدن چىقىش؛ يىنگى اۋزبېك شعريمىز و يىنگى ادبى مکتبىمىزنى يره تىش بوگونگى اساسى بورچىمىز دىر. شوندەى اېكن، بو مقصدگە قندەى قىلىپ اېرىشىش ممكن؟

مېن آزگىنە بۇلسە ھم، تجربەلى؛ اۋزبېكستان، ايران، افغانستان و تاجىكستان شعرى، ھمدە ممتاز و چاغداش شعريمىز بىلن تانىش بىر شاعر صفتىدە، بو مقصدگە اېرىشىش اوچون بوگونگى نسلىمىز و زمانىمىز ياش شاعرلرگە قويدەگى مصلحتلرنى بېرماقچى من:

۱. اۋزبېكستان و توركيە شعرى و ادبى آقىملرى بىلن تانىشىنىگ. بونىنگ اوچون، اۋزبېكستاندە قۇللنەدىگن لاتىن يازوو و توركيە لاتىن يازوونى اۋرگىنىگ. بو ايش اينىقسە ياشلر اوچون قىين اېمس و بىر ھفتە-اۋن كون دە اولرنى اۋرگەنىش و اۋزلىشتىرىش ممكن.

۲. بو يازوونى اۋرگنگندن سۇنگ، انترنت و باسمە كىتابلر و نشرىلر ارقەلى او يېردەگى چاغداش شاعرلرنيىنگ شعرلىرى بىلن

تانيشېنگ و شعرلرينى قىتە-قىتە مراق بيلن اۇقىپ، يىنگى ليكلرينى، مضمون و بديعى شكللرينى اۇرگىنىنگ و اولرنى عىناً كۇچيرمسدن، شعرلرينگىزدە اۇرنىك قىلىنگ.

۳. اگر شاعرلىك استعدادىنى اۇزىنگىزدە سېزەسىز، مىسلك و تحصيل ترماغىگە قرەمەي، طبعى بىلىملر متخصصىسىز مى يا اجتماعى يا ادبى بىلىملر متخصصى، اۇز آنە تىلىنگىز- يعنى اۇزبېك ادبى تىلىنى يىخشىلىب اۇرگىنىنگ. بىزنى، مستبد و متعصب حكومتلر بىللر بۇيىچە آنە تىلىمىزدن اوزاقلشتىردىلر. بىز آنە تىلىمىزنى فقط سۇزلىش يۇلى ارقەلى اسرەب قالدېك. مەكتەدە آنە تىلنى اۇقىمەدېك؛ رادىو، تلويزيون، مجله، كتاب و بشقە نشرىلەر آنە تىلىمىزدە يۇق اېدى. شونىنگ اوچون، قىچە اولكن و باي ادبى مىراثىمىزگە قرەمەي، بوگونكى ادبى تىلىمىز آرتدە قالدى و تۇغرى شىكلنمەدى.

بىز حاضر، آنە تىلىمىزدە بېش جملەنى تۇغرى و معيارى شىكلدە يازىش و حتى سۇزلىشگە قادر اېمىمىز! بو بىزىنىنگ گناھىمىز اېمىس، ظالم توزوم نىنگ گناھى دىر، البته. بىراق اېندى هم، كېلەجكدە هم، توزوم نىنگ گناھى دېب اۇلتىرسك؛ اۇرگىنىشگە اينتىلمەسك؛ اۇزىمىزگە كمك بېرمەسك و اۇزىمىزنى يېتىشتىرمەسك، بو كتەراق گناھ دىر.

شوندەي اېكن، شو كوندن باشلېب، آنە تىلنى اۇرگىنىشگە بېل باغلنگ؛ كورسلرنى آچىپ، اولرگە قتنەشىنگ؛ يىخشىراق و تۇغرىراق يازەدىگن اۇزبېك يازووچىلر و شاعرلرىمىزنىنگ كتابلرىنى تاپىپ، مراق

يىلن بات-بات اۋقىنگ و تۇغرى يازيش و تۇغرى سۆزلىشنى مشق قىلىنگ.

۴. ممتاز (كلاسيك) شعريمىزنى تىل بايلىگىنىگىزنى اشىرىش و بدىعى صنعتلرنى اۋرگەنىش اوچون اۋقىنگ، بىراق ممتاز شعريتيمىزگە ايزداشلىك قىلىش و تخمىس و نظيره يازىشنى تاختەتىنگ. سىز ۲۱- نچى عصرده يشەيسىز؛ عدالت سىز ظالم توزوم اسارتىده يشەيسىز؛ ترقاقلىكده يشەيسىز؛ اجتماعى دردلىرىنگىز جدا آغىر؛ ايش سىزلىك، آچلىك، اوروش، آوارەلىك، هجرت، تورلى تعصبلر، حقوق سىزلىك، زۇراوانچىلىك و تورلى اجتماعى، سياسى، مادى و معنوى فرق-امتيازلىر ھرتماندىن اۋزىنگىزنى، تىلىنگىزنى، اېلىنگىزنى سىقىب بارماقده. شوندى حالتده بو دردلىرى سىز درمان قىلمەسنىگىز؛ سىز شعرلىرىنگىز و يازوولرىنگىزده آچىب بېرمەسنىگىز؛ سىز اېلىنگىزنى تۇغرى يۇلگە يۇللەمەسنىگىز، كىم و قىسى كوچ بونگە قادىر؟

شوندى اېكن، اۋز عصر و زمانىنگىز، اۋز نسلنىگىز، اۋز اېلىنگىز و اۋز يورتىنگىزنىنگ تىلى و تاووشى بۇلىنگ؛ كمچىلىكلرنى كۇرىب گىنە قالمنگ؛ بلكە اولرنى بىرىنچىدىن شعرلىرىنگىزده آچىب بېرىنگ؛ ايكىنچىدىن، كمچىلىكلرنى يۇقاتىش اوچون بېل باغلنگ!

۵. يىنگىلىك و زمانوىلىككە اينتىلىنگ. يىنگى مضمون اوچون، يىنگى شكل، يىنگى آھنگ، يىنگى تركىبلىرىنگىزنى يرەتىنگ. بو مقصدگە اېرىشىش اوچون البته كه مطالعه قىلىش و يوقارىدهگى سانلرنىنگ بىرىنچى و ايكىنچى رقملىرى آستىدهگى سۆزلىرگە رعايت قىلىشىنگىز كېرەك.

سۈرەش عيب اېمس، اما بيلمس ليک عيب دير. شونده ي اېکن، سيزگه کمک بېرەدېگن؛ تۇغرى يۇل کۈرستەدېگن؛ رهنمالېک قېلەدېگن رسالتلى شاعر و يازووچىلر، عالم و تحقيقاتچىلرنى ايزلب تاپىنگ؛ شعرلرېنگىزنى اولرگه کۈرسەتىنگ و مصلحتلرېگه عمل قىلىنگ. هر اتاقلى شاعر و يازووچى هم آنەدن شونده ي ليگىچە تۇغىلمەگن. استعدادلى بۇلگن كىشى فقط استعداد ارقەلى اولغەيمەيدى. استعدادنى اۋستىرىش اوچون، زحمت چېكىش، ايتىلىش، مطالعه و تجربه آرتتىرىش كېرەك دير. سۈرەش دن قۇرقمىنگ و اويالمنىگ و انتقاددن چۈچىمنىگ. شعرلرېنگىزنى قېتە-قېتە اصلاح قىلىنگ؛ اۇرتاقلرېنگىز، استادلرېنگىز و تجربهلى شاعرلرگه کۈرسەتىب، اولرېنىگ نظرلرېنى آلىنگ و کۈندن-کۈنگە تکامل و يۈكسەلىش تمانگە بارىنگ.

۶. كۇپ شاعرلرېمىز، كۇپراق درى تىلدە شعر يازەدىلر. درى تىلنى اۋزبېكلر قنچەلر يخشى اۋرگنسەلر هم، تىل اېگەلرېدېك يازەالمس ليكلرى ممكن. شونده ي اېکن، درى تىلدە يازىشنى تۇختەتىنگ يا كە آزەيتىرىنگ و اۋز تىلېنگىزدە كۇپراق يازىنگ. يازىش مشقى، بارىب-بارىب، يازىشنى سيزگە آسان قىلەدى و درى تىل نېنگ تائىرىنى آزەيتىرىب، پىشيق ليككە اېرىشگىنىگىزدە، بو تائىر بوتونلە يۇقالەدى و تۇغرى، آسان، سىلىق و معيارى يازە آلىشگە قادر بۇلەسىز.

عزيز ياشلر،

بو تۇپلمنى مرقا بىلن اۇقینگ. سۇزباشيده يازىلگن سۇزلرنى
نظرده توتىپ، بو شعرلرگه تنقيدى يانداشىنگ. اينىقسه بو تۇپلمگه
كىرىتىلگن شعرلر مۇلقلرىدن اۇز شعرلرگه تنقيدى نظر بىلن
قرهشلىرى، ايتىلگن سۇزلردن اينجيمه، تۇغرى ادبى يۇلگه
كىرىشلىرى، معنوى اولغەييش و كمالگه اېرىشىش اوچون محنت
قىلىشلىرىنى ايتىپ قالەمن. اۈزبېك تىلى و شعرىنى يوكسلىتىرىش
تمان، آله!

دكتور شفيقه يارقين

كابل: جدى ١٣٩٠ / جنورى ٢٠١١

اپسلتمه:

اوشبو "يولدوزلر ايزيدن" تۇپلمى و محمد يوسف فايض نىنگ "ايزلرنى باسيب بارگوم" ناملى سىلنمە شعرلرى تۇپلمى بىر پىتدە چاپكە تيارلەنىپ، «افغانستان قلم انجمنى» گە نشر اوچون تاپشيريلىگن ابدى. فايض نىنگ شعرلرى كېچىكسە ھم باسيليپ چىقدى، اما قۇلىنگىزدەگى "يولدوزلر ايزيدن" ياش شاعرلرئىمىز شعرلرى يېغىندىسى نىنگ حجمى كىتتەراقلىگى اوچون گويا كە قلم انجمنى نىنگ بودجەسى يېتمەي، چاپ اېتيليشى كېلەسى يىلگە وعدە بېرىلدى. افسوس كە كېلەسى يىل ھم نە فقط نشر پلانىگە كىرمەدى، بلكە تاپشيريلىگن تۇپلم ھم درەكسىز بۇلىپ كېتدى. نھايت، بو تۇپلم قىتەدن ايشلەنىپ، يىنگىدن قۇلىمگە يېتىپ كېلگن شعرلر بىلن باي اېتيليپ، يىنگى دىزايىن بىلن چاپكە تيارلەندى.

ايكلە تۇپلم بىرگە چاپ بۇلەدى و اۋزىپك ادبىسورلرى اىكاوينى بىرگە قۇلگە آلىپ، بىر پىتدە ايكلە كىرىش سۇزلرنى اۋقىيدىلر، دېگن اۋىدە، بىر-بىرىنى تۇلدېرەدىگن ايكى مقدمە يازىپ، ھر تۇپلمدە جايلاشتىرىلىگن ابدى. افسوس كە بوندە بۇلمەدى. شونىنگ اوچون بعضى دۇستلر فايض تۇپلمىگە يازىلىگن كىرىش سۇز بو تۇپلمگە ماسراق دېر و ياش شاعرلرگە يىخشى يۇللنمە بۇلالە دى، دېب اونى بو تۇپلمگە ھم تكرر نشر قىلىشىمنى مصلحت بېردىلر. بو مصلحتگە كۇرە "چاغداش ادبياتىمىزدە شعر اۋرنى" عنوانلى مقدمەمنى آرگىنە كۇپەيتىرمە و آزەيتىرمە، ھمدە تۇرت پرچە يىنگى و بىرتە غزل قابلىدە يازگن شعريم بىلن بو تۇپلم مقدمەسى سۇنگىدە سىز عزيز ياش و استعدادلى شاعرلر و برچە حرمتلى اۋقووچىلرگە تقدىم اېتەمن و مراق بىلن اۋقىشىنگىز، فايدەدن خالى بۇلمەيدى، دېب اۋىلەيمىن.

دكتور شفيقه يارقين

دلو - ۱۳۹۲ / فېرورى - ۲۰۱۴

چاغداش ادبياتىمىزدە شعرىنىڭ اۋرنى

يازما ادبيات ترماللىرى جودە كۆپ. قىسقا حكاىە، ناول، رمان،
دراماتىك ژانرلار (كىمىدى، تراژىدى، درام، ملودرام...)، طنز، تذكرە،
خاطره، سفرنامە، ...، اما ممتاز ادبياتىمىزدە ھەم، چاغداش ادبياتىمىزدە
ھەم، اپىڭ كۆپ رواجلىڭ ترماللىرى، منظوم ادبيات يا شعر دىر. اوزاق
اۋتمىشىمىزدىن حاضرگچە يازىلىپ كېلىڭان اثرلىرىنىڭ دېرىلى يوزدىن ۹۰
و حتى كۆپراق فايزىنى شعر تشكىل بېرەدى دېسك، مبالغە بۆلمە
ىدى. بعضى شاعرلىرىمىز شعر دېوانلىرىنى گىنە بىزگە قالدىرگن بۆلسەلر،
نواىى و بابىرلر كى شاعرلىرىمىز دېوانلىرىدىن تشقىرى، منظوم فلسفى،
دىنى، علمى اثرلر و بىر نېچىتە نثرى اثرلر ھەم قالدىرگنلر. نثرى
اثرلىرى، ھەم سان جەھتدىن و ھەم اثر جىمى جەھتدىن منظوم و شعرى
اثرلىرىدىن انچە آزاراق دىر، البتە.

بو عنعنە نېگە دوام اپتىب، بىزىنىڭ زمانىمىزگچە سقلەنىپ
كېلماقدە؟

مېنينگ فکريمچه، شعرده گي وزن، آهنگ، گؤزهل سؤزلر، ترکييلر، بديعي صنعتلر، ايچکي جۇشقين تويغولرينيڭ قاريشمه سي شعرني يوره ککه يقين قيليپ، اۇقوويچيلرگه مراقلي، مقبول و محبوب قيله دي؛ انگله شيني آسان قيله دي؛ شاعر و اۇقوويچيلر اره سيده گي مشترک حسيات، ايکي اوزاق و ايري دنياني يقين قيليپ، بيرلشتيره دي. شو باعث، ادبيات نينگ هرترماغيدين کؤره، شعر ترماغي کؤپراق رواجلنگن و بيزنينگ دوريميزگچه دوام ايتيب کېلگن.

اگر چاغداش ادبياتيميزني ۱۰۰ ييل آلديندن حسابگه آلسک، ينه بير بار شعر و نظم اوستونليگي گه گواه بۇله ميز. يوزلب شاعر اره سيده، بيرار-ايکيرار قيسقه حکايه و ناول يازوويچيسي نينگ نامي (او هم سۇنگگي اۇن ييل اره سيده) کؤزگه تشلنه دي. دېمک، حاضر هم افغانستان اۇزبېک ادبياتيده شعر سلطنت قيليپ کېلماقده.

بو اره ده شعر و شاعرنينگ ساني تله ي گينه بۇلسه-ده، کيفيت نقطه نظريدن بوگونگي شعريميز نه فقط ممتاز ادبياتيميزدن اؤتيب کېتالمه گن، يعني يوکسلمه گن، بلکه اونگه تېنگداشليک هم قياللمه يدي!

بوگونگي افغانستان اۇزبېک شعريت درياسيني ايکي آقيم بيرلشتيره دي:

بىرىنچى آقېم، تجربەلى؛ انچە يىللاردىن بېرى شعر يازىپ؛
شەرلەرنى مطبوعات ارقەلى نىشەر قىلىپ؛ تۇپلەر و دېوانلەرنى چاپ
اېتگن؛ خصوصى يا رسمى درس آلىش و اۇقىش يىلن، ممتاز
ادىياتىمىزدىن خەردار بۇلگن و اۋشە غەنەلەرگە صادق قالىپ، اولەرگە
اۇخشاش اثرلەر يەرەتەپ كېلەياتگن شاعرلەر،

ايكىنچى آقېم، اېندىگىنە شعر عالمىگە كىرىپ كېلەياتگن شاعرلەر
دېر. بو شاعرلەرنىڭ كۆپ سانى اۋزبېك ممتاز ادىياتىدىن خەردار
بۇلمىسەلەر ھەم، شەرلەر ھەمان اېسكى اسلوب، اېسكى قالب و اېسكى
مضمون يىلن يەرەتەلمەقەدە. بونىڭ اساسى سېبى شۇندەكە، اولر
چاغداش(مەاصر) شاعرلەرىمىزنىڭ اتاقلى سىمالرىگە اىزداشلىك
قىلىپ، شعر يازماقەدلەر. يوقارىدە اېسلىب اۋتەگنىمىزدېك، چاغداش
اتاقلى شاعرلەرىمىزنىڭ كەتە قىسمى، ممتاز ادىياتنى اسلوب، شەكل،
مضمون و تەل جەھەتتە تۇلىقلىگىچە كۆچىرىپ، بوگون ھەم اېسكىچە
اۋىلىپ، اېسكىچە سۈيەلەيدىلەر!

اگر چاغداش شاعرلەرىمىزنىڭ ات يا تەخلەلەرنى شەرلەردىن آلىپ
تەشلەسك، شەرلەرنى ممتاز ادىياتىمىزنىڭ زەئىفراق نەمۇنەلەردىن
اچرەتەلمەيمىز! بىشەچە ايتەندە، بو عصر و زمان شاعرى (سناقلى
اۋرنەكلەردىن تەشقرى) اۋز تەلى، اۋز اسلوبى، اۋز فورمى، اۋز دىئاقرەشى و
اۋز تەفكرىگە اېگە اېمىس. او، اۋز زمانەسى تاووشى، اۋز زمانەسى

كۆزگوسى بۇلالمەي، همان اېسكى كويلرنى قىتە-قىتە چالماقدە!
انيقراغى، بيرار شاعرنىڭ بيرار تە شەرىدن تشقىرى، بارىسى اصلى
كوى نىڭ تەقلىدى، يىسمە و ضعيف وريانتى دىر، خلاص!

بوندەي حالت اچىنرلى دىر، البتە. بىزنىڭ حياتىمىزگە برق، سىنما،
رادىو، تلويزيون، موتر، طيارە، تىلفون، ستەلايت، كمپيوتەر و انترنيت
كىرىپ كېلگن بۇلسە-دە، شەرىمىزدە بيرار تەسى كىرالماگن؛ قمرى و
بلبل بوتونلەي باغ و راغلرىمىزنى ترك اېتگن بۇلسە ھەم، بيراق
بوگونكى شەرىمىزدە ھەمان سىرەماقدە؛ اېركك-خاتىن يا ياش قىز-
اۇغلانلار مناسبتلىرى اۇزگرگن بۇلسە ھەم، اولر تىلفون ارقەلى سۇزلىش
امكانىگە، انترنيت ارقەلى يازىش، سۇزلىش و كۇرىش امكانىگە،
يونيورستىلر و كورسلردە يانمە-يان اۇلتىرىش، يوزمە-يوز سۇزلىشىش
امكانىگە اېرىشگن بۇلسەلر ھەم، شەرىمىزدە ھەمان مجنون و فرھاد و
لىلى و شىرىن سىمالرى و ارەلرىدەگى مناسبتلر عكس اېتىپ، اولر ارە
سىدە كفتلر نامە آلىپ بارىپ كېلماقدە! حاضر تورلى مىلتىغلر، تانگ،
ھلى كوپتر، پىلوتسىز اوچاغلر، بمب و نارنجكلر و انتحارى واسكتلر
حياتىمىزنى آستىن-اوستون قىلماقدە؛ اما شەرلرىمىزدەگى قوراللر ھەمان
اۇق-ياي، قلقان، نىزە و خنجرلردن نىراققە اۇتالمەگن!!

افسوس يېرى شوندە كە، يان قۇشنىمىز اۋزبېكىستان و تىلداش
اوزاقراق اۋلكە- توركىيەدە شەرنىڭ قالب و فورمى ھەم، مضمون و

غايەسى ھەم، تىل ۋە سۆز تەركىبلىرى ھەم، سىمىلار ۋە سىمبولىرى ھەم، وزن ۋە آھنگلىرى ھەم ئۆزگەرگەن بۇلەسە-دە، يېزىلاردىن ئۆزىمىزنى خەبەر قىلىۋېتىمىز. تۈركىيە ۋە ئۆزبېكىستاندا الفبا ياكى خەت ئۆزگەرگەن، بىراق ئاتاقلىق ۋە دېۋانلىق شاعىرلىرىمىزنىڭ بىر نەچچەسى سىرىلىق ۋە لاتىن الفبانى ياخشى ئوقۇشۇپلا قالماستىن، ئۇ ياقىدا گەلىن ئادىيات ۋە ئىنقىسە شەرىت ئۆزگەرتىلدىن خەبەر بۇلەسە ھەم، نېگە دەر، ھەمان ئېسى كۈيلىرىنى قېتە-قېتە چالماقەلەر ۋە ئېسى مۇمۇن، سۆزلەر ۋە تەركىبلىرىنى بات-بات ئېتىماقەلەر!!

بۈگۈنكى شەرىمىزدە قىرى ۋە ياش، تەجەبەلى ۋە تەجەبەسىز، مۇئەلى ۋە مۇئەلەسىز، ئىستاد ۋە شاگەردىن ئىجەتە بۇلەيدى. قەت گەنە وزن ۋە قافىيەدە كەچىلىك ۋە نەقسان بارلىگەن، ياكى شاعىرنىڭ ئاتى ياكى تەلەسىدىن بۇ شەرنى ئىستاد، تەجەبەلى، مۇئەلى ۋە كەكسە شاعىر يازگەنلىگى ياكى كە ياش ۋە تەجەبەسىز شاعىر يازگەنلىگىنى بىلىش مەمۇن بۇلەدى! (گەرچە ئاتاقلىق چاغداش شاعىرلىرىمىزنىڭ شەرلىرىدە ھەم وزن كەچىلىگى ۋە سۆزلەرنىڭ ئۆزىنى ئىشلەتەلگەن ھالەتلىرى ئاز بولسا)

شۇندەك بولسا، شەركە يەنەگە قەشە ۋە قەشە كەلمەدى مەكەن؟ ياش شاعىرلىرىمىزنىڭ ئۆز دەرلىرى سەسى بۇلىش ۋە قەشە كەلمەدى مەكەن؟ بۇندەك ئۆز دەرلىرى نىڭ خەس سەزگى-كەچىنەلەر، قەشە-ئەسەرلەر، قەشە-سەپەرلەر، ئىستەك-ئەمەللىرى ۋە ئىلغار ئۆيلىرىنى

سادە، گۈزەل، ياقىملى و طبعى سۆزلەر، تصويرلەر، تركيبلەر، تخیللەر ارقە لى ینگىچە شەکل بىلەن بیان قىلىش وقتى اېمىس مىکین؟

مېنىنگ اۋىلەشىمچە بوندەى اضطراب و قۇرقوو، عدالتسىزلىک و قانونسىزلىک، قالاقلېک و تعصبىدن تۇلىق بىر زماندە فقطگىنە خىالى يار فراقىدن نالىماق يا ايچمەگن شراب کيفىنى يا کۈرمەگن و اېشىتمەگن بلبل - قمرى سېرەشىنى مقتەماق وقتى اۋتدى. اېندى عىال شاعرلریمیز اۋز نسللرى و اۋز جنسلرى سېزگیلرینی عىال تیلیدن و ياش اېرکک شاعرلریمیز اېسە اۋز سېزگیلرینی ياش شاعر، حاضرگی دور و محیط شاعرى صفتیدە ینگىچە مضمون، قالب، تصوير و تیل بىلەن بیان قىلىشلىرى کېرەک.

مېن بوگونگی ياش استعدادلى شاعرلریمیزنىنگ پارلاق ادبى کېلە جکلرېگە ايشانەمن. اگر اولرگە آزگىنە رهنمالېک قىلىنسە يا کىچىککىنە يۇل کۈرسەتېلسە يا سېکىنگىنە تورىکى و کېرەکلى کومک بېرىلسە، اولکن ادبى چۇقىلرنى کتە جسارت بىلەن فتح اېتىشلىرى انىق.

برچەنگىزگە شعر الهامى و ياشلىک شېرىن تويغولرى يار بۇلىب، قلمىنگىز چققان، تېلىنگىز اۋتکىر و يورەگىنگىز اېل محبتى اوچون اۋتلى بۇلسىن!

شفيقه يارقين نينگ يىنگى يازگن شعرلريدن بېش پرچە اۋرنىك:

چقىرىق

تون...تون...تون...
قرانغولىك...قرانغولىك...قرانغولىك...
اوزون تون نينگ تاميرلريده
قرانغولىك قويوق قانى اقماقده
جيم-جيتلىك اغير پرده سيني
گاھيده قۇرقوودن تۇله هيقيرىق
قيميرلە تيب قۇيماقده
تانگ آتيشنى، قوياش چيقيشنى ايستەمەدى
قوشلر سېويب سيرهش نى
و شونقارلر يوكسك اوچيشلرينى اونوتديلر
اولر كۇركم ياغاچلر
و يوكسك قايەلردن كۇچيب
قفسلر توبنيدە بېركينديلر
قلىن اۋرماندەگى كېكسە ياغاچلر
نودە كۇكرتيريشدن باش تارتديلر
چونكه اۋز نودەلرى
بالتە قۇلگىچى بۇليشىدن قۇرقديلر

آدملر...آدملر...آدملر...
آدملر كۆرينىشى، بوتونلەى اۈزگرماقده
كۆزلرى شهوتگه، قۇللرى پولگه
آغيزلرى يالغانگه
و يورهكلرى ياووزليكه ايلنماقده
اولر بير-بيرلريگه
آغولى تيشلرينى
و اۈسگن اۈتكير تيرناقلرينى كۆرستماقده
و سۆزلىشگنلريده
يرەلنگن ايىقلر واووللشى اېشيتيلر
اېرككلرينىڭ كۆزلرى
آچ سىرتلانلر كۆزىدېك لاوللەيدى
اولر شهوت چاغيده
يېتىلمەگن چېچكلرگه آتېلىب
يېراغلرنى گناه باتقاغيگه چۆكتيرەدىلر
آنەلر ھم بالە توغمەى قۇيدىلر
چونكه چيان بالەلريدېك
توققن آنەلرينى
يلمب قۇيىشلريدن قۇرقەدىلر
قىزلر، "اكە" لريگە سويەنىشدىن چۆچىماقده
نېگە كە اكەلرى

ياتلىك كۆلمگى دن سوو ايچگن -
قاپلانلرگه ايله نيپ،
آپه - سىنگىللىرىنى
اېنگ يقين اۆلجه بيله ديلىر

كۆزگو... كۆزگو... كۆزگو...
كۆزگولر نىنگ كۆزى يومىلگن
و يوزلىرىنى اويات تېرى باسگن
آخر، بو اۆزگرگن قۇرقىنچلى آدملىرى
ارىلىككه اۆرگنگن كۆزگو،
قىسى كۆز بىلن كۆره آلسىن؟

"ياروغلىك... ياروغلىك... ياروغلىك سارى آله!!!..."

بىر كون كېلىپ، بو چقىرىق يىگره شى
و انسانى ددىل تاووشلر،
اونگه جۇر بۇلىشىگه ايشانگنلر
حالى هم بو قلىن اۇرمان قۇيىدە
همان كوتىب يشه ماقدە دير!

كابل: ٣-دلو ١٣٩٠ / ٢٣ جنورى ٢٠١٢

چۇلپان كولىب باققندە...

تون جىملىگىدە اريغ
"مناجات" نى كويلەيدى
ايكىتە كوموش بليغ
عشقند سۇزسىز سۇيلەيدى

آى نىنگ سِرلى ياروغى
ميسەتو دە تۇشلگن
قفس نىنگ اوچيش ذوقى
قنات بۇلىب اوشلگن

سيرچە يوره گيده گى
موزنى، سېوگى ابريتدى
بو بير تامچى سېوگىنى
چنقه گن چېچك ايچدى

شوندە چېچك قلبى ھم
ايلىق سېوگىگە تۇلدى
اونگە قۇنگن كپلك
بير زومدە عاشق بۇلدى

چۇلپان كولىب باققندە
كۇرىشىشگە شاشىلدىك
بىر-بىرىمىزنى قوچىب
چىچكلردىك آچىلدىك

مىين ياغمىردىك ياغدى
آى بولاغىدن ايشين
باشىمىزگە گل ساددى
اويغانگن تونگى ايسين

عاشق چىچك اياپارى
بىزنى هم چۇلغىب آلدى
سېوگى كىلك بۇلىب
يورەگىمىزدە قالدى

تا سېوگى ايلنەسى
شوندەى دوام اېتەدى
يورەكلردە چىن سېوگى
مرادىگە يېتەدى

كابل: حوت ۱۳۹۰ / فېرورى ۲۰۱۲

غرور

مېنينگ بېچاره سېوگيم
ايگي تامچى ياش بۇليب
اوشلمه گن ايستكلريم كۇزیدن آقدى
و غرورينگ ابركك ليگيني
اۇستيردى و يشنه تدى
كابل: دلو ۱۳۹۰/ جنورى ۲۰۱۲

سلام!

كيچيك قفس ايچيده
نورلى قۇشيق قنات قاقماقده
و شفقت ججى قۇلچهسى
قفس ابشيكچه سيگه
سلام بېرماقده
كابل: حوت ۱۳۹۰/ فبرورى ۲۰۱۲

سۇنگى عشق

كۇنگلىمە تا قىلدى ماۋا، سۇنگى عشق
سۇزلىرىمگە بېردى معنا، سۇنگى عشق
غىچەلر تويغوسىدە پىنھان اېدىم
يېل بۇلىپ، قىلدى ھويدا، سۇنگى عشق
مىسەلر اويغوسىدە اويغاق اېدىم
كۇزلىرىمگە يايىدى رۇيا، سۇنگى عشق
نى تاماغىدە توگىلگن درد اېدىم
بىر چالپ، ايتدى مداۋا، سۇنگى عشق
مېندە جىم- جىتلىك آقردى سوو بۇلىپ،
موج اوريپ، باشلىدى غوغا، سۇنگى عشق
ساچلىرىمدىن تون چىچكلر عطرىنى
آقىزىپ، آقىزدى دريا، سۇنگى عشق
درد و لذت آرەسىدە، يىلمەدىم
اىلك محبت اېردى مو، يا سۇنگى عشق؟

تاشكېنت: ۱۹۹۹

۱. شگوفه آرزو

حيات اله عرب قیزی شگوفه آرزو ۱۳۶۵-ییلی فاریاب ولایتیده دنیاگه کېلدى. او، ۱۳۸۸ نچی ییلدن باشلب شعر ایتیش و یازیشنی باشلهدى. حاضر گوهرشاد بېگيم مدنیت اوییده فعالیت آلیب بارماقده. اونینگ اؤزبېکچه شعرلریدن بیر نېچه اؤرنک:

جانيم آنهم

مېن سېنى وصفينگ اېتهى، اي مهربان جانيم آنهم
قوت قليبم، مداريم، جانه جان جانيم آنهم

كېچە-كوندوز مېن اوچون راحتسيز اولدينگ دايما
ايله يالمس من ادا وصفينگ بيان، جانيم آنهم

بېشىگيمنى تېرە تېب قۇشيق بيلن اله دېبان
كېچەنى كوندوز اېتيسن شمع سان، جانيم آنهم

ايكى دنيا ايچره تاپمسمن سېنينگدېك مهربان
اېل ارا بۇلمس كيشى بير سايه بان، جانيم آنهم

يىتتى كۆكلم فصلى سېنده، سۇلدى آرزو چېچگينگ
مېن اوچون اما همان سن، مهربان جانيم آنهم

تويغو

چېچكلر آرەسىدە سىر اېتىپ يورگىنىدە
بىرىنچى بار كۈزىم توشى بۇيىنگە
سېنى مغرور اق تېرەككە اۇخشتىم
اقيب تورگن سوو ارىغى يانيدە
قولايىمگە چلىندى سېسىنگ
مېن جىرەنگلى سېسىنگى
تۇلقونلارنىڭ قۇشىغىگە اۇخشتىم
يەنە بىر باققىمىدە
كۈزىم توشى جىرەقلەگن كۈزىنگە
سېوگى دىن تۇلە كۈزلرىنگى
مېربان پارلاق قوياشگە اۇخشتى
يۈرەگىم تلىپىنە باشلەدى
سېوگى قانى تامىرلىمگە اقتى
بوتون تويغولرىم بىلن،
سېنى سېوگىمنى توشونىپ قالدىم.

تومان قىلدى

جمالينگ حسنيگه يانديم، آليب كېتتى قارايمنى
جفالر ايله دينگ هرآن و توكدينگ اعتباريمنى

قرانغو كېچەلر يىغلب، ادا بۇلديم وصالينگه
خزان هجر كېلدى، توكدى برچە برگ و بارايمنى

ايپكېك سرغەيب چيزديم خياليমে يوزين نقشى
قچان كه سرونى كوردىم، كۇنگول ساغيندى ياريمنى

گۈزەل كۈزينگه باققندە، جهان كۇرماقنى ايستردىم
قلىن كيپريكلىرىنگ اما، تومن قىلدى ديارايمنى

جفا قىلگن نگاريمسن، وفادارينگنى خوار ايلب
اميد و ايستگيم اۋلدى، خزان قىلدينگ بهارايمنى

۲. محمد ناصر "آلتاي"

صالح محمد اوغلى محمد ناصر "آلتاي" ۱۳۷۳-نچى يىلى فارياب ولايتى، ميمنه شھرى نىنگ عربخانه گذريده توغىلدى. باشلنغىچ و اۋرتە مکتبى جرنيل غوث الدين مکتبيده توگتدى. او حاضر اۋن بيرينچى صنفده بۇلىب، آيدىن فارياب خصوصى ليسه سيدة اۋقىشنى دوام اپتتيريب كېلماقده. شعر بيلن ۱۳۸۹- يىلدىن باشلپ شغللەنىپ كېلماقده. ايگى تىلده (فارسچە و اۋزبېكچە) شعر يازەدى. اونىنگ اۋزبېكچە شعرلريدن نېچە نمونه:

عشق يۇلى

عشق يۇلىدە شوكت و شاندىن اگر كېچىسنگ روا
 برچە يار و ياورىنگدن ايرىلىپ قىلمە نوا
 پادشاه بۇلسنگ اگر، باشىنگ اېگىب بۇلگىن گدا
 بار و يۇقنى اوشبو يۇلگە برچەسىن قىلگىن فدا
 اوشبو يۇلدىن قىتىشىنگىنى كىم كە اظهار ايلهسە
 قىلمەگىن پروا سۇزىگە، بۇلمە عشقىنگدن جدا!
 سېن اگر عشق ايچرە كۇرسنگ يوز تومن قىغو-الم
 چىن-حقيقت يۇلىدە قىلگىن عزيز جانىنگ فدا

دوباره

يوزلريدن نور ساجىيان آلدى دليم دوباره
 كېتگىدىن يىغله تىيان ايلهدى دلى پاره
 لىلريدە كولگو تۇلر، كۇزلريدن نور ياغىلر
 غمزە اورىب باقىش بىلن كۇكسىمى قىلدى ياره
 ھجرىدە اۇلديرىب مېنى، كېتدى يانىمدن اول پرى
 نې قىلەيىن كە اېتمەدى بىر يۇلى مېنگە چاره

تۇرتلىكلر

مى ايچىب مستانه يورسك ايگىمىز
 عالمه غوغا كېتورسك ايگىمىز
 كېچە-كوندوز شادمان دوران سوريب
 قىغو-غملىر آرتگه سورسك ايگىمىز

•••

اي خدايىم قدرتىنگ عين اليقين
 آفتابىنگ ياغدوسى نورالمبين
 كيم كه بيلمەيدور سېنىنگ قدرىنگ اگر
 ايتايىن مېن اونگه شيطان لعين

•••

اي خدايىم! اي خدايىم! اي خدا!
 خالق كل جهان سن، بېر پنا!
 سېن كرم بيرله كېچير عصيانلر
 اي خدا، ايستكلىمنى قىل روا

۳. نصرالله آرمان

رحمتلى عبدالسلام اۋغلى نصرالله آرمان ۱۳۶۷- يىل تخار ولايتى نىنگ دشت قلعه اولسواللىگى گە قرەشلى آيخانم قىشلاغىدە بىر اۋزبىك عايلەدە دىياگە كېلگن. باشلنغىچ اۋقوونى آلتىنچى صىنغچە اۋز توغىلگن محلەسىدە اۋقىب، كېين اۋرتە و لىسە دورىنى دشت قلعه عالى لىسە سىدە بيتىردى.

آرمان ۱۳۸۶-نچى يىل بلخ عالى بىلىم يورتى نىنگ ادبيات فاكولتە سىگە يۇل تاپدى و اۋز آنە تىلىگە مەهرى بارلىگى اوچون ادبيات فاكولتە سىنىنگ اۋزبىك تىلى بۇلىمىگە كىردى. آرمان شعر دىياسىگە بىلىم يورتىگە كىرگندىن كېين كىردى. حاضر اېسە غنىر محلەسىدە مسؤول مدير، همده آرزو تلوزيونىدە اۋزىكچە خبرلر تىلماجى دىر.

بيلمهدى

مېن محبت بېردىم؛ اما مهربانىم بيلمەدى
 نې بلا بۇلدى؟ عزيزىم يارجانىم بيلمەدى
 اې گلىم دېب، سېوگلىم دېب، يوخلەبان كېلدىم اونى
 سرو نازىم، تازە عشقىم، قەدردانىم بيلمەدى
 ھەر تمانگە تېلموروب كېلدىم عزيزىم دېب سۈرەب
 كۈرگنىدىن يوز قەيىرىب دلستانىم بيلمەدى
 جانىمە قىلدى جفا اول ظالم ناآشنا
 عشق اۋتيدە كويدىم؛ اما دل فغانىم بيلمەدى
 بار و يۇقىمنى فداى تار زلفى ايلەدىم
 مايلى رخسارى اېردىم، گلستانىم بيلمەدى
 ىشنەبان كېلدى بىلىم يورت، ايلەدى ناز اوزرە-ناز
 قەيرىلىپ قىلدىم اشارت، ساربانىم بيلمەدى
 نرگس خمارى قىلدى آرمان اويىن خراب
 نې اوچون مجنون ليگىمنى جانە جانىم بيلمەدى؟

اۈزبېگىم

اۈزبېگىم، بىز اۈلكەمىزدە زار و نالانمىز بوگون
بختىمىزگە بار اېكن بو، بېچراغانمىز بوگون
بىزگە بار الپ ارسلانلر، بىزگە باردىر قهرمان
نې قىلەيلىك اۈلكەداشلىرى؟ يورتى ويرانمىز بوگون
بابەمىز صاحبقران، تارىخىدە سرتاج اېلىمىز
بىلمەگەيمىن نې اوچون نالان و گريانمىز بوگون؟
اۈزبېگىم بابىر، نوايى، هم اولوغبېك بالەسى
ياو قىلر بىزگە ستم، نېگە پرىشانمىز بوگون؟
تارىخىنىڭ بىتمىك اوچون تارىخنويس تاپىلمەگەي
عصرلر دوران سورىب، محتاج بىر نانمىز بوگون
تىنگلەگىن اې ملتىم، ارمان دېگەي بو سۆزىنى:
اتفاق يۇقدور بىزە كىم، يورتى ويرانمىز بوگون

اوخله مه!

خلقسپورلىك عادتيم دير، خلق افغان اوخله مه!
 خلقسپورلىك عادتینگ قیل، باش قۇيبيان اوخله مه!
 قيلمه گین اۇزینگه عادت ياتیب يېش و کیش
 باشقه ملت کبی سور تازه دوران، اوخله مه!
 تا تیریک سن، تنده جانینگ رگده قانینگ باریچه
 اۇزگه لرگه باشنی بېرمه، باش بېریان اوخله مه!
 تورگین و توزگین وطننی یشنه تیپ، کؤکلم قیلیب
 دهر ارا قۇیگین اۇزینگدن نام و عنوان، اوخله مه!
 اؤلکه داش، بیلگین اۇزینگ، تاریخینگ و بابالرینگ
 اؤتمیشینگ اۇقیب قدم باس، چشم گریان اوخله مه!
 سووسب اؤلسنگ، هېچ قچان یولر قۇلیدن ایچمه سوو
 الدهه گه ی او، الدهه تیپ گر بېرسه امکان، اوخله مه!
 تینگله گین ای اؤلکه داشیم، بو نصیحت سپنگه دور
 کؤپ جفا چپککن اولوسیم، دبیدی آرمان: اوخله مه!

هييت قوتلاو پيامى

هييت كېلدى، مبارك اۆلكەداشلىرى
مبارك برچەنگىزگە قىرى - ياشلىرى

بىرىنچىدىن سلامىمنى ئېلىك آل
ئېزىلگەن ملتىم، ساغ و امان قال

نيازلى و غرىب و بېنواگە
قىلىنگە ياردەم بوگون كېلگەن گداگە

يەرەتتى تېنگرى بىزلىرىنى مسلمان
مسلمانلارگە كېلدى عىد قىربان

تفاق ايلب بۆلىنگە بىر-بىرگە ياور
بۆلىب ياور، قىلىنگە بىر-بىرگە ياور

بوزىلگەن اۆلكە نى آباد اېتىنگلر
شەھىدلر روحلىرى نى شاد اېتىنگلر

اېلىم، اې اۆلكه داشيم، اې مسلمان
اوروشلردن بوتون يورت بۆلدى ويران

نفاق اوردى، بلا كېلدى وطنگه
قۇنىب قرغه، چېچك سۆلدى چمنده

قىش اوردى سېره گن بلبل لريزنى
تيكان باسدى آچيلگن گل لريزنى

اوچيب بلبل لريز آواره بۆلدى
فغان آيلب يوراگى قاره بۆلدى

قىلىنگ مينگلب دعا ياد خداغه
خدا يىغمبرى اول مصطفى غه

بو يورت و ملتى آباد بۆلسين
بو بيره م فيضى بيرله شاد بۆلسين

ينه قالمس يوره ككه هېچ بير ارمان
مبارك بۆلسين اېمدى عيد قربان

مشرب شعريگه نظيره

"حاجتيم بار ناروا، مېن يىغله مەي، كيم يىغله سين؟"
بۇليبان ياردين جدا، مېن يىغله مەي، كيم يىغله سين؟

قنچه اورسم آه و فرياد، سۇزيمه سالمس قولاغ
بىر كيشيم يۇق اي خدا، مېن يىغله مەي، كيم يىغله سين؟

يىغله ماقدن ايكي كۇزيم بۇلدى نابينا، نېتەي؟
جانيمە بۇلدى جفا، مېن يىغله مەي، كيم يىغله سين؟

كيپريگي اۇقى بيله اوردى يوره ك- بغيريم ابزيب
عاقبت كۇرمەي وفا، مېن يىغله مەي، كيم يىغله سين؟

قيغو- محنتدن بوگون عالمده سيغمس من، نېتەي؟
كېتدى تشلب آشنا، مېن يىغله مەي، كيم يىغله سين؟

كۇكليم بۇلدى خزان، قانيم قوريب، بغيريم كوييب
بۇلدى جانيمگه بلا، مېن يىغله مەي، كيم يىغله سين؟

آچيلىب چېچك كى سۇلدى بو كۇنگليم قيغودن
اېگريلىب قالديم ينا، مېن يىغله مەي، كيم يىغله سين؟

تۇرتلىكلر

چىچىك دېك ىشنە دىنگ، اې گل نورۇز
اونوتتىنگ سېن مېنى كېتىدىنگ شىرىن سۇز
كۈزىمدىن ياش آقىپ قالدىم بو يېردە
يۇلىنگگە انتظارمن، اې خمار كۈز

محبت باغيدە بىرتە گلىم بار
دېوار و تامى يۇق بىر منزىلم بار
اگر كېلسە مېنى اېسلىب، صنم جان
يىگىتلىكدن يەنە كۇپ حاصلىم بار

قرا كۈزىنگ مېنى دېوانە قىلدى
تورىب اۋز اۋرنىدە پروانە قىلدى
توان و طاقتىم تاق بۇلدى، افسوس
خلاىققە مېنى افسانە قىلدى

اگر سېن بۇلمەسنگ، گلدىن نە فايده؟
گل و گلزار و سنبىلدىن نە فايده؟
كېلىپ حالىمنى سۇرمە، قىتە كېتسنگ
يىگىتلىككە تحملدىن نە فايده؟

٤. زليخا امانى

محمد امان قىزى زليخا ١٣٧٢-يىلى ميزان آيىده فارياب ولايتى
 ميمنه شىهرى نىنگ چرمگرخانه سيدة توغىلگن. ١٣٨١-يىلى مکتب
 گه كىرىپ، لىسهنى ١٣٨٩-يىلى بيتىرگن. حاضر او فارياب عالى اوقوو
 يورتى رياضيات بۇلىمىده تحصيلنى دوام اېتتىرماقده.
 ١٣٧٢-يىلى والدينى نىنگ بيوقت وفاتى شعر يازىشده اونگه
 اساسى تورتكى بۇلگن. او ١٣٨٤-يىلى آلتنىچى صنفده اېكنلىگىده
 «آنهجانيم بارمىدى» عنوانلى بيرىنچى اۈزبېكچه شعرىنى آنهسى
 حقيده يازىپ، شعرىت دنياسىگه كىرگن. شعرده اونگه اكهسى و
 استاذى مشوق بۇلگنلر. اونىنگ ايرىم شعرلرى مطبوعاتده نشر بۇلگن.

وطن

وطن جان و جهانيم سن، بالاردن نشانيم سن
 حياتيم سېنگه باغليق دور، اولوغ بير افتخاريم سن
 تاغينگ دور توتيا مېنگه، شمالينگ مرهم جانيم
 كوزيمگه توتيا قىلسم، وطن سېوگن دياريم سن
 بهارده آچيلر گلر، معطر برچه سنبللر
 خزان فصليده هم كورك، خزان بولمس بهاريم سن
 امانى ايسته گى دايم بويوك تېنگريدن آرامليك
 الهى تينچ-امان بولگين، وطن عز و وقاريم

آنه جانيم

قوياشيم، شمع تابانيم، درخشانيم، آنه جانيم
 بهاريم، باغ و بستانيم، گلستانيم، آنه جانيم
 آنه لطفى بيلن يارقين قرانغو كېچەلر دايم
 قرانغو تونلر ايچره ماه تابانيم، آنه جانيم
 حياتيم نينم بهارى فيضينگيزدن دايم كورك
 ياغيب تورگن هميشه ابر نيسانيم، آنه جانيم
 امانى كويله گين دايم مقدس اتلى انسانى
 آنه اسمى مقدس باغ رضوانيم، آنه جانيم

معلم وصفى

معلم فيضى دن هر دم مېنينگ كۈنگلوم فروزان دور
 هميشه يشنه سين گلدېك، مېنگه باغ و گلستان دور
 سعادت يۈليني آچگن محبت بيرله اېلى گه
 سعادت بېرگوچى بيزگه اولوغ بير فيض رحمان دور
 منور ايله گه ي بيزنى چېكيب محنت بيله زحمت
 مرامى دور مقدس بيزگه گويا مُشك جيران دور
 جهالتگه بېريب برهم فضيلتنى قىلر برپا
 حقيقت بابىنى آچماق اوچون اركان عرفان دور
 معلم هر زمان بېرگه ي سباغين مهر ايله بيزگه
 ثوابى عالمه سيغمس كه جايى باغ رضوان دور
 امانى كويله گين دايم سزاوار شرافتنى
 شرافتلرنى كسب اېتگن عجب بير يخشى انسان دور

٥. محمد صفر امانى

الحاج خداينظر اؤغلى محمد صفر امانى ١٣٦٢-نچى يىلى
شبرغان شبرى نىنگ "بكاوَل لب جر" قىشلاغىده ضيالى بير عايلهده
توغىلگن. او، اؤقىشنى ابن يمين لىسه سىده توگه تىب، عالى تحصيلات
اوچون جوزجان پوهنتونىگه كىردى و او يىرده تحصيل آماقده.
محمد صفر امانى يخشى شعرى استعداد و قريحه گه اېگه دىر.
١٣٨٢-نچى يىلدىن باشلىب شعر ايتماقده. او اۋزىبىكچە، توركمىنچە و
درى ده شعر يازەدى. او تورلى ادبى يىغىنلر و مشاعرە محفللىرىگە
قتنە شىب، شعرلىرىدىن اۋقىيدى. قويىدەگى اۋرنكلر اونىنگ دىر:

موسيقى

سېويملى دلبريمنى كېلتيرر يادىم گە موسيقى
جنونلر اويغە تيب بو قلب ناشادىم گە موسيقى

كۈنگول سېن غم يېمە آھىم گە يېتگۈچى كىشىم يۇق دېب
بېرور طبعىم گە خوشلىكلر، يېتر دادىم گە موسيقى

دوتارىم نغمە چېككندېك يورەك رقص اېتدى رنگارنگ
ياقېب دېر بىلدىم اېندى اول پريزادىم گە موسيقى

اېشىتگەى تىنگلەگنلر صوتيدن موزون كلامىمنى
چېكىلگن دېر امانى شعر و فريادىم گە موسيقى

٦. سيد انور انيق

سيدعيسى اۇغلى سيدانور انيق ١٣٦٤-يىلى، جدى آيى نىنگ ٢٤ نچى كونى فارياب ولايتى قيصار اولوسواللىگى نىنگ «بېش بله» قىشلاغىده، بير آيدىن و روحانى عايله ده دىئاگه كېلدى. باشلنغىچ و اورتە مكتىبنى قيصار و شبرغانده اوقىب، ثانوينى اېسە ميمنه شېرى "خراسان" لىسەسىده ١٣٨٣-يىلى بيتىردى. ١٣٨٥-يىلى عالى اوقوونى قرغىزستان جمهوريتىده قرغىز_تورك اجتماعى بىلىملر انستىتوتى، خلق ارا ارتباط بۇلىمىنى مىلادى ٢٠١١ يىلى عالى درجه ده بيتىردى. او، حاضر قرغىزستانده ماسترلىك دوره سىنى اۆتكزماقده. سيدانور انيق اۆزبېكچە و درى ده شعر يازەدى. اونىنگ شعرلىرى محلى نشريه لرده چاپ اېتىلگن. او يازووچىلىك بىلن هم قىزىقه دى. او، "كۆزگو هفته لىگى" و "آواى ما" نشريه لرى نىنگ باش محررى هم بۇلگن.

آزاده خلق اۇغلانيميز

آلغه قۇي ابركين قدم، آزادەليكدە جانيميز
 حق سېور، حق يانداشى، حق يۇلچىسى انسانيميز
 بيز جفا چېككن، ستم كۇرگن، ولى يېنگيلمەگن
 كۇكسى قلقان، بغرى كېنگ، آزادە خلق اۇغلانيميز
 باقمەگىن بو حال زاريميزگە، گر آوارەمیز
 كون كېلىب ياولر يىتر، بىرلىك توزر يزدانيميز
 يۇل اوزاق، مقصد بويوك، قراقچىلر پىستىرمە دە
 وای كىم، يېتگەي ميكن مقصد سارى كاروانيميز؟
 قۇرقمنگىز، قىغورمنگىز، تون بىتدى، تانگ چاغى بو دَم!
 يۇل باسینگ ارسلان كىي، ايستر بوگون دورانيميز
 بيز شەنشەلر شەي بابەر، نوایی زادهلر
 يىنگى كوچ، يىنگى اميد، يىنگى زمان امكانيميز
 ادعا اېرمىس بو سۇزىم، هم چىن، هم آيدىن "انىق"
 كۇرەگانى نسلیدن، صاحبقران سلطانيميز

آنه يورت

آی گه چيقيب، قهيتيب يېر گه قره سم

آی دن هم ياروق، تورکستان کؤرينر

فاريابيم، آنه يورتيم، ميمنه م،

توپراغی زر، تاشی لعلدن کؤرينر

قياس اېتسم قوياش ايله يورتيمنى

قوياش دن هم گؤزهل، يورتيم نور ساچر

لال قالرمن کورسم سېنينگ بهارينگ

گل موسمى، گلزار اوزره دُر ساچر

ييرا ق کېتسم، شاشيله من قيته ي دېب

اديرلردن سه اۋلنگينگ ساغينيپ

شاشيله من ميمنه منى كۈرهى دېپ

آنه يورتيم، سمان رنگينگ ساغينيپ

آنه م سېن سن، مھريم تۈكيپ ھيدلرمن

آنه م سېن سن، كېتالمەيمن قاشينگدن

شعاريم سن، خياليمن چيقمەگن

قيمت اپمس جانيم، سېنينگ تاشينگدن

بیر لحظه هم كېتگيم كېلمس يانينگدن

مېنيگ اوييم لاله زارينگ، آنه يورت

گل ياپينيپ، گلزار ايچره يشەسم

ساغينه من تيكان زارينگ آنه يورت

قوش اويقوسى

بو عمر قوش اويقوسى دير
يشه ياپمن، فقط بيلمم كيم اوچون
غيرت قىليب كېچە-كوندوز دېمسدن
تنگريم سخي اېمس مېش دېمك
عمر يم نېگه فقط بير تيليم؟

تنگرينى اۋىلب اينانه من
قدرتلى كوچىنى بويوك توترمن
قوتقرمس فقط اۋليمدن
قوش عمر يم نه قدر قيسقه؟!

عيار بۇلسنگ هم، مينگ يېردن
آچ اجل كېلگنده اونى كيم يېنگر؟
نه قدر كېنگ بۇلسه هم بو دنيا
بىز نينگ نصيبيمىز فقط بير لقمه

قنچه لرنی یوقاتدی رزقینی
قنچه لرنی یاقتی بو زمان
شیرین دیر شو اوچون هم
حیات نینگ سووی بیر یوتوم

زمان نینگ اراده سی خودی پولاددېک
قیتیب آلر برچه بېرگنلرینی
بیلگنلرگه بو عمر قوش اویقوسی دیر
بیر پسده کېلیب کېتگن مهمان کېی

يالغان قيش

قیش دېسم، یازدېک بو پیت
کوز دېسم، قنی یپراق،
سپ-سریغ ساووریلگن؟
چرچه دیم یلغان قیشدن
قیش دېسم، کوزدېک بو پیت
کوز دېسم، قیش نینگ چاغی
اویلریم قؤل چراغدېک،
اېسیمگه سالر اونی

٧. فريده "انيق" قيصارى

حاجى سيدعيسى قىزى فريده انيق ١٣٧٤-نچى يىل فارياب ولايتى نىنگ قىصار تومنىگه قرهشلى "بېش باله" قىشلاغيده توغىلدى. او، حاضر قىصار تومنى مركزىگه قرهشلى قىزلر لىسه-سىنىنگ اۋنىنچى صنفىده درس اۋقىيدى. او، ضيالى بير عايلهده تربيه تاپگنلىگى باعث تورلى صنعت و هنرلر، جملەدن خطاطلىك و نقاشلىك، همده شعرىت بىلن شغللەندى. فريده اۋز آنە تىلى-اۋزبەكچەده شعرلر يازىپ كېلماقده. قويىده اونىنگ شعرلرىدن نمونهلر اۋقىيسىز:

قيغولر شرحى

قيغو و حسرت بيلن كۈنگلومنى بريان ايله دينگ
آته دېب تورگن اۋغىل-قىزلرنى گريان ايله دينگ

ايسته گينگ تېنگرىدن اېردى بير فراستلى اۋغىل
كىچكىنه اۋغلىنگنى تشلب، زار و حيران ايله دينگ

محنت و غم چېكدينگ عالمده بۇلەى دېب يخشى اېل
سېن طبابت باييده تحصيل فراوان ايله دينگ

تحصيلنگ بيتگن زمان قيتدينگ وطن نينگ قۇينىگه
يورتىنگه خدمت اوچون كۇپ عهد و پيمان ايله دينگ

نېچه كون مهمان كىي اۋتكينچى دنيانى گېزىب
حسرتا، ياشلىكده بيردن ترك اقران ايله دينگ

آرزونگ غۇره قالىب قۇيدىنگ قدم يۇقلىك سىرى
وقتسىز اۋلىم بىلن بىزلرنى سىرسان ايله دىنگ

يىتمەگن قالدى اويىنگ ابادلىگى يىخسى يىگىت
شو سبب قىغو بىلن اويىنگنى ويران ايله دىنگ

دىمىدم آرزو ايتردىنگ تۋى بېرەى اۋغلىمگە دېب
آرزو— اىستك بىلن سېن ترك اۋغلان ايله دىنگ

اۋچدى داکترلىك كىتابىدن نېگە «ناصر» آتىنگ؟
برچە ھەمسەلەلرىنگنى زار و نالان ايله دىنگ

قۇل كۇتارىب اىستەرم بۇلسىن سېنگە جنت مەكان
چون اۋزىنگنى آخىرگە اېندى مەھمان ايله دىنگ

نارسالىك بىرلە يازدى قىغولر شىرخىن "انىق"
چونكە ابادلىك اوچون ەمرىنگنى قربان ايله دىنگ

اۈلكە وصفيدە

اي سېويملى آنە يورتىم، شەرتىنگدن اۈرگىلەي
عصرلر بۇيىچە بۇلگن عظمتىنگدن اۈرگىلەي

هر تمانىنگگە باقىب تورسم، چمن دېك لالەزار
تاغ و تاش و باغ و راغ و زىنتىنگدن اۈرگىلەي

اي وطن، ينگى بهار اياميدە بۇلدىنگ بهشت
بو بهشت، ينگى بهار و لذتىنگدن اۈرگىلەي

كۈكچە و آمو و بلخاب سوولرى آب حيات
آب كوثر دېك سووينگ، بو جنتىنگدن اۈرگىلەي

كوچ آليپ اولغەيدى ارسلاندېك اۈغىللر قۇيىنىگە
كۈكسى قلقان ياشلىرىنگ، هم قدرتىنگدن اۈرگىلەي

شكر اېترمن تېنگرىمە كيم سېن كىي اۈلكەم اېرور
بشقە يورتلر آره سىدە شەرتىنگدن اۈرگىلەي

٨. كريم الله اويغاق

كريم الله اويغاق هجرى ١٣٦٦ - يىلى تخار ولايتى، دشت قلعه اولوسواللىگى نىنگ «غار تپه» قىشلاغىده توغىلگن. مکتبنى دشت قلعهده بىترگندن سۇنگ، عالى تحصيلاتنى بلخ عالى بىلىم يورتى، تىل و ادبيات فاكولتهسى نىنگ اۋزبېك بۇلىمىده اۋقىشگه كىرىپ، اونى موفقىتلى بىتىردى.

كريم الله اويغاق ياشلىكدن شعر و ادبياتگه قىزىقىپ، ١٣٨٨ - يىلدىن بېرى شعر ايتە باشلەگن. قويىده اونىنگ شعرلرىدىن نېچە اۋرنك:

آنه جانيم

بو عزيز جانندن عزيزراق آنه جانيم سيز فقط
دولت و مال و مناليم، دلده قانيم سيز فقط

سيرهسم بلبل كبی باغ و چمنلرده يورپ
كوكليم سيز هرتمانده، گلستانيم سيز فقط

انچه بغريزگه آليب يوز رنج و محنتنى كؤريب
سيز بويوك سيز برچهدن، ورد زبانيم سيز فقط

كېچله لر تېرمولگنيزنى اېسلهسم كوكسيم كوير
مېن بويوك ناميزگه قربان، مهربانيم سيز فقط

سيزگه قيلسم ارزيگه ي دیر اوشبو جانيمنى فدا
تخت و بخت و دولتيتم، يارقين جهانيم سيز فقط

اويلهسه لطفيزنى اويغاغ كېچه-كوندوز اوخله مه ي
يلغوز و بېچاره ليكده سايه بانيم سيز فق

اولوغ ذات

اي اولوغ حضرت نوایی، جاويدانيم سيز مېنينگ
 بو جهانده شهرتيم، هم آسمانيم سيز مېنينگ
 اي بابام، انه تيليم گه آسمانلر قورشه ديز
 شان و شوكت بيرله دايم كهكشانيم سيز مېنينگ
 سيز يازيب خمسه كبي اوئلرچه آلتونليك اثر
 بايليگيميز اېگه سي، جنت نشانيم سيز مېنينگ
 تېموريلر دوريني تاريخده ايتدينگيز عيان
 بايقراگه يولداش و اېركين بيانيم سيز مېنينگ
 سيز گه مېن فخر ايله سم آز دير كه جانيم باريچه
 اېل و تيلگه خدمت اېتگن مهربانيم سيز مېنينگ

قرا قاش

عشقيده دېوانه بۇلديم، نې قيله ي؟
 برچه دن بېگانه بۇلديم، نې قيله ي؟
 خلوتيمنى اسره ديم هر كيمسه دن
 بېكس و بېخانه بۇلديم، نې قيله ي؟
 ياختى بۇلمس كلبه بېچاره لر
 گرديده پروانه بۇلديم، نې قيله ي؟
 بيره ليدور عشقيده رسواليگيم
 شهر ارا افسانه بۇلديم، نې قيله ي؟
 اول قرا قاش بيرله تانيشتيم، مگر
 هجر يده سيلانه بۇلديم، نې قيله ي؟

كېلسەلر

زلفىنى سىلكىلەتەن شو كېچە يارىم كېلسەلر
يارە بغيرمگە عزيز و شەسوارىم كېلسەلر

بشقه هېچ بير ايستگيم يۇق، كېلسە يارىم يانيمە
مېنى سېوگن نازنينيم، نازدارىم كېلسەلر

قنچەلر قالدىم يۇلىدە انتظار و بېقرار
جور بېرگن دلبرىم، هم دۇستدارىم كېلسەلر

كېچە-كوندوز تىنمەدىم، اول مەھوشىم نىنگ ھجرىدن
يۇخلەبان اېشىك قاقىب، گىلب، بەھارىم كېلسەلر

قنچەلر كويدى بو اويغاغ دلرباسى دردىدن
دردلرېم درمانى، اول چاپكسوارىم كېلسەلر

كېلمەسە

سۈرەبان يۇخلب مېنى اول مېھربانىم كېلمەسە
لېلىرى شىر و شىكرىك آسمانىم كېلمەسە
ھىجرىدە دېوانەمن، آرام جانىم كېلمەسە
كۆرگنى مېن تېلبەنى شىرىن زبانىم كېلمەسە
نېلەيىن دۈستلر اگر اول بدگمانىم كېلمەسە

عشقىدە كۆپ تېلبە و بېخانە بۆلگن من بوگون
شېرىدە رسوا بۆلىپ، افسانە بۆلگن من بوگون
بېنوا مجنون كى دېوانە بۆلگن من بوگون
قول-ياغىم باغلىنىپ زولانە بۆلگن من بوگون
طرفە باغىمىنىڭ بېھارى، گلستانىم كېلمەسە

ايستهديم: كېل يانيمه، اول كۆزى شهلا كېلمەدى
 قىتەريب ايتديم ينه، بدقهر ليلا كېلمەدى
 زلفلرى سيلكىللەگن اول قد رەنا كېلمەدى
 مېنى يىغوز تشلەبان كىملرگە شيدا كېلمەدى
 شو كېچە يانيمە اول شاه جهانيم كېلمەسە

دۇستلر، ايتىنگ، عزيزيم مېنى بير ياد ايلهسين
 غمگە تۇلگن دىر بو كۇكسىم قىتەدن شاد ايلهسين
 جور كۇردىم عشقىدە، او، مېنى فرهاد ايلهسين
 گر مېنى او سېومسە، كۇنگلىمنى برباد ايلهسين
 ايكى كۇزىم روشنى، يارقىن جهانيم كېلمەسە

بينوا قىلدى مېنى اول شوخ زىيا دلبريم
 ياشىنىپ قىلدى تماشى مېنى برنا دلبريم
 كېچە-كوندوز ياندىريب، اول كۆزى شهلا دلبريم
 باغلهدى زلفىگە مېنى قۇلى حنا دلبريم
 بىكس اويغاننى سۇرەب جان و جهانيم كېلمەسە

رباعيلر و تۇرتلىكلر

اي يار، مېنى تشلمە، ياد ايله بوگون
 كۈنگلىمنى آچىپ، يورەكنى شاد ايله بوگون
 بىر – بىر قرەتىب، حسن و جمالىنگنى صنم
 عنبر تۇكيان باغ مراد ايله بوگون

عزىز و مهربانىم قىدە بۇلسە
 اۋشە شيرىن زبانىم قىدە بۇلسە
 يورىبمن عشقىدە ديوانە يىنگلىغ
 گۈزەل جان و جەھانىم قىدە بۇلسە

بوگون يۇخلب مېنى يارىم كېلىيتى
 جفاقيلگن جفاكارىم كېلىيتى
 مېنى زار و زبون اېتگن نگارىم
 قىلەى خوشلىك كە دلدارىم كېلىيتى

۹. عبدالبصير ايلغار

عبدالقيوم اۋغلى عبدالبصير «ايلغار» ھجرى ۱۳۷۰-يىلى جوزجان ولايتى شبرغان شھرى نىنگ يىنگى كېنت قىشلاغىدە تۇغىلگن. او مەكتەپنى اۋن ايگىنچى صىنغكچە شبرغان شھرىدەگى بابە على لىسەسىدە اۋقىگن. او اۋزىپك و درى تىللىرىدە شعر يازەدى و حاضر، جوزجان معلم تربىيەلش عالى اۋقوو يورتى نىنگ اۋزىپك تىلى و ادبىياتى بۇلىمىدە اۋقىيدى. اونىنگ شعرلىرىدن نېچە اۋرنك:

كۈزلىرىڭ اۋقى

ناز ايله قىلگىن تكلەم، محو گەفتارىڭ بۇلەى
بار يەنە بازار سىرى تا مېن خرىدارىڭ بۇلەى

سېن محبت درسىدن مېڭە روايت ايلهگىن
گر سۇزىڭ اغرىتسە دلنى، اندە غمخوارىن بۇلەى

يۇق سېنىڭدېك اۈزگە جانان، بۇلسە كۈنگول مخلصىڭ
لطف اېتىپ باققىل مېڭە، ممنون دىدارىڭ بۇلەى

تانگ چاغى سىمىن يوزىڭنى كۈرگەلى قىلدىم اُمىد
جلو قىلگىن محفل ايچرە، محو رخسارىڭ بۇلەى

كۈزلىرىڭ اۋقىنى "ايلغار" سارى اَتگىن اي صنم
عشق اېلى ايچرە شھيد تير خونخوارىڭ بۇلەى

اي نوایى

اي نوایى سۆز يازيب عالمنى گلزار آيلهدينگ
بو فقيرنى اېزگو افگارينگگه خمار آيلهدينگ
مېن اېشيتديم تعريفينگنى، شعرده استادسن
تېرەتيب انچه قلم دېوان تيار آيلهدينگ
گه سمرقندگه باريب، گاهي هراتده اولتيريب
علم ايله دانش اوقيشگه سعى سرشار آيلهدينگ
توركى تيلنى يخشى يشتتدينگ ادب گلزاريده
معرفت باغىنى دانش بيرلە پر بار آيلهدينگ
كۆز يوريتدينگ سعدى و عطارينگ اثارىگه
منطق الطيرىنى اؤزېنگگه سزاوار آيلهدينگ
هم سياستگه كيريب، سن پارلەدينگ يولدوز كىي
بايقراءينگ ايشىگه اؤزىنگى همكار آيلهدينگ
اېندى سۆز گلزارىنى سۆز بيرلە يشتنماق كېرەك
نظم يازيشنى اؤزىنگگه پېشه ايلغار آيلهدينگ

تماشا قىلىنگ

كۈزلىرى شىھلانى تماشا قىلىنگ
مست شىكرخانى تماشا قىلىنگ
كۈرسەنى كۈزگو اوياتدن تۇلر
كۈزىدە درياني تماشا قىلىنگ
گاھىدە چۇلپان كۈز ايله ناز ابتر
اوشبو دلاراني تماشا قىلىنگ
آى يوزى ياغدو سالەدى كۈنگلىمە
دلبر زىياني تماشا قىلىنگ
بىر قرەشى بىرلە آلر جانيىمى
قامتى رعناني تماشا قىلىنگ
اۈزىگە ايلغارنى قىلر مەھلىا
اېركە دلآراني تماشا قىلىنگ

توركلر

دنيانى تيتره تگان، اوشبو توركلردور
 شوكتلى و با شان، اوشبو توركلردور
 تبمور و نوایی همده فضولى
 باتور و بيليمدان، اوشبو توركلردور
 دنياده آيله گن انچه حكومت
 قيليب كوكسين قللقان، اوشبو توركلردور
 ميلاددن آلدین هم اوز خطى بيلن
 حكمتلى سؤز يازگان، اوشبو توركلردور
 يوسف خاص يازگن قوتدغو بيليك
 ادبده شگوفان، اوشبو توركلردور
 معرفتده ابگه، يوكسك مقامگه
 يازگن بويوك رومان، اوشبو توركلردور
 كورهش ميدانيده، غالبدور دايم
 گلستانده ريحان، اوشبو توركلردور
 ايلغارگه آيتمنگيز، مقتنه نيب سن دهب
 تاريخده قهرمان، اوشبو توركلردور

۱۰. سيف الله اينانچ

سليمانقول قوتورى اۇغلى، انجنير سيف الله ۱۳۶۶-يىلى ميمنه شھرىدە توغىلدى. او، اۇقىشلىرىنى اميرعلىشير نوايى، ھمدە افغان-تورک ليسەلریدە بىتيرىپ، كېين جوزجان عالي بىلىم يورتیدە، اۇقىش گە كىردى و ۱۳۸۹ نچى يىل جيولوجى و كانلر فاكولتەسىدن دىپلوم آلدى. حاضر اېسە، «بالەلرنى ھمايەلەش» دفتريدە ایشلەماقدە. اينانچ، ۱۳۸۴ نچى يىلدىن باشلپ محمد کاظم امينى تشويقى بىلن ادبیات دنیاسیگە كىرىپ، شعر یازماقدە. اونینگ اۋزبېكچە- فارسچە مقاله و شعرلری ایشانچ، ميمنه، ايپك يۇلى... آيلىكلريده باسيليپ كېلماقدە. قويیده اونینگ شعرلريدن بير نېچە اۋرنك:

اۈلكە اېركىنلىگى

اۈزگەلر یشنر وطنده، باتور اۈغلان بۇلمسه
 كۈنگلیمیز اویى بوزیلگه، جسم ارا جان بۇلمسه
 اۈلكهنى تسخیر اېتگه، اۈزگه اردوسی کېلیب
 كۈکسیمیز چاپقونچیلر یۈلیده قلغان بۇلمسه
 كۈپ ستم كۈردی اولوس، ساتقونچیلرینینگ دستیدن
 كۈرمه دیم بیر کیمسه کیم، بغری تۈله قان بۇلمسه
 ایلگه ی هر تېلبه— تېتک ابللر اوزره شاهلیک
 گر اۈشه یورت ایلیده، توغو و وجدان بۇلمسه
 دلده درد و کۈزده یاش اۈرنیده قان تۇلقونلر
 فتنه چیلر باشلریدن کله قۇرغان بۇلمسه
 اۈلكه نینگ اېركین لیگینی سقله ماق دشوار اېرور
 اېر-ییگیتلر اۈرته سیده عهد و پیمان بۇلمسه

گل فصلی

كېلدى گل فصلی، وطن بۇلدى گلستان قىتەدن
يشنەدى كۆركم كۆكتلر جلوهسى بىرلە دمن

اوشبو كۆكلم فصلیده شوق بىرلە سعى اېتمك كېرەك
اۆلكەمىز شاداب بۇلگەي، كوشش و زحمت بىلن

ھاريمسدىن ايش—كورەش دور بو حيات نىنگ غايەسى
شو سبىدن فرض دور اېللرگە كسب علم و فن

سېرەسېن كۈنگول قوشى، قۇيگىن، طراوت چاغيدور
كۆزىنى ناز اويقودن آچدى چمنده نسترن

ھەمئەس بۇلمە بىلىم سىزلىك بىلن ھەرگىز اينانچ
علم اۈرگەنسە كىشى، بۇلگەي چراغ انجمن

وصال ايستگى

فرقتينگدن اي گۈزەل، بادە ايچيب، بۇلديم خمار
قيتەباشدن مست اۋلەي، ميگون ليينگدن مي يوبار

انچە وقت بۇلدى وصالينگگە يبتالمەي يىغلەدويم
قيغولر كېتگەي كۈنگولدن، كېل يانيمگە اي نگار!

ايكى كۈزينگدور چاغير، ايكى مينگينگ پارلاق قوياش
ناز ايله بير يۇل نظر قيل، خاطريم تاپسين قرار

چين كۈنگولدن سېنى سېوگەيمەن، ابرورسن سېوگليم
اۋزگە سۈزيگە ايشانمەي، بۇل ھميشە ھوشيار

اېللر ايچرە زار يورسم، كولمەنگيز احواليمە
بادە آشام ايلهدى مېن تېلبەني، زيبا نگار

١١. بريالى باور

بريالى باور فارياب ولايتى نىنگ مىمىنى شىرىدە ١٣٦٦-
يىلى توغىلدى. او لىسەنى توگەتىپ، ھرات پوھنتونىدە اۇقىشگە
كىرىپ، طبىيات ترماغىدە تحصيل قىلماقەدە.
بريالى باور شعر و ادبىياتگە قىزىقىشى بۇلگىنلىگى باعث، ١٣٧٨-
يىلدىن شعر ايتە باشلەگىن. قويدە اونىنگ شعرلىرىدىن اۋرنىكلر بېرىلەدى:

تۇرتلىكلر

تېمىدە اۋت توشىيدور آى يوزىنگدن
 كون و تون، كېچەدور اچىغ سۈزىنگدن
 شو حسرت بىرلە آخر اۋتتى عمرىم
 مەرلى! بىر نظر كۈرست كۈزىنگدن

* * *

اوزاقلېكدن سۈرە خالىنگ نېچوك دىر
 قرا تونلردە احوالىنگ نېچوك دىر
 سۇراق سېندن اوزاق، قۇيگىن سۈرەى مېن
 قراساچ، لېدەگى خالىنگ نېچوك دىر

* * *

كۈزىنگ نىنگ قارەسى جانىمنى آلدى
 نە جان، ھەم دىن و ايمانىمنى آلدى
 اوزاقلېك قىغوسى، اۋت چەرە دلېر!

تمام جان و تن، قانيمنى آلدی

* * *

بو كۈنگۈل يارە بۇلگن دیر قۇلینگدن
گریبان پارە بۇلگن دیر قۇلینگدن
فراقینگدە مېن و مجنون کبی یوز
اۋلیب آواره بۇلگن دیر قۇلینگدن

* * *

۱۲. نوراحمد باهر

الحاج كمال الدين اۇغلى نور احمد باهر ۱۳۶۳-يىلى سرپل نىنگ ضيالى بىر عايله سىده توغىلدى. او، لىسه دورى اۇقىشىنى منھاج سراج لىسه سىده توگتگندىن سۇنگ، ۱۳۸۴-يىلى عالى اۇقوو اوچون سرپل دارالمعلمىنى گە كىردى. او، دارالمعلمىنى موفقىتلى توگە تىب، حاضرچە اۇقوتووچىلىك بىلن شغللنماقده. او شعر و ادبياتگە اۇقىش كېزلىرىدن باشلپ قىزىقىپ، شعرى استعدادى بارلىگى طفىلى شعر يازىشگە باشلەدى. اونىنگ شعرلىرىدىن بىر نېچە اۋرنك:

جانيم مېنىڭ

قبله گاهيم، مشفقيم، آرام جانيم دور مېنىڭ
هم حيات و پاسبانيم، آتەجانيم دور مېنىڭ

كېچە-كوندوز مېن اوچون اول قنچە زحمتلر چېكىپ
ايلر و يىللر اۇقۇتۇڭن مېربانيم دور مېنىڭ

قۇللريمنى اوشلەبان ايلتۇڭن مېنى مکتب سارى
هم اۇقىشگە يۇللەڭن روح و روانيم دور مېنىڭ

هرسحر وقتى كېتىپ شام و قرانغودە كېلىپ
قنچە زحمتلرنى چېكىن اسرەگانيم دور مېنىڭ

او، مېنى يىخشى-يمان، قتيق زمان دە اسرەڭن
آتەجانيم نوبهار و بوستانيم دور مېنىڭ

باھرينگيز آيتەدور سيزلرگە اي اورتاقلر
قبله گاهيم باعث نام و نشانيم دور مېنىڭ

يانيمە

دلبريم، تاج سريم، گېلگين بوكون سېن يانيمه
تار يوره كده راحت و آرام كېلسين جانيمه

سېن اۋزىنگ دورسن دليمده، هم يقينلردن يقين
نې اوچون اوشبو زمانده كېلمه دىنگ كۈرگانيمه

اي عزيزيم كېل، كه مېنگه تاب و طاقت قالمه دى
نې بۇلر بير لحظه تورسنگ اي پىرو يانيمه؟

اي نگاريم كېل، سېنىڭ آيدېك يوزىنگنى بير كۈره ي
تا دوا بۇلسين وصالىنگ درد بې درمانيمه

كېچەلر هم اويقو اېلتمس اۋيلاوينگدن، اي عزيز
داد اېتىب، يىغلب يوررمين، باق مېنىڭ گريانيمه

اۋرگيله ي سېندن نگاريم، باهرىنگنى تشله مه
سېن مروت ايله بو زار و پريشان جانيمه

۱۳. امامعلی بايندير

شاهميراد اۇغلى امامعلی "بايندير" ۱۳۷۳ نچى يىلى ميمنه شېھرى
نينگ عربخانه محله سیده توغیلدی.
او، حاضر اميرعیشیرنوايى يوكسک لیسەسى، اۇنینچی صنفیده
تعليم آماقده. بايندير ايگى يیلدن بويان شعر و ادبیات بیلن قیزیقب،
اۇزبیک و درى تیللریده شعر یازەدی. اونینگ شعرلریدن اۇرنکلر:

سېوگى اۋتى

تون و كون سېوگىنگ اۋتىدە يانەمن
وصلينگ ايستب غم بيلن ھەمخانەمن

اي پرى يوزلى سېنينگ مېرىنگ چېكىب
آي و يىللر بۇلدى مېن سىرسانەمن

اي نىگاريم كېل مېنينگ ھالىم سۈرەب
سېندىن ايرو تېلبە و دېوانەمن

كېل كۈنگۈلنى بىر زىمان شاد ايلەگىن
ھىجر اۋتىدە قىغورىب، بىر يانەمن

ايلەدى بېخود مېنى اوسروك كۈزىنگ
كېچە-كوندوز ياش تۈكىب گىر يانەمن

قَيدە دور؟

هجرىدە كۈنگۈل فگار، قَيدە دور مېنىڭ نگار؟
وصلىگە مېن بېقرار، قَيدە دور مېنىڭ نگار؟

كېتتى او مېنى تشلب، انچە جفالر ايلب
غم و غصه گە باغلب، قَيدە دور مېنىڭ نگار؟

هجرى اۋتيدە بريان، بۇلدى كۈزلىرىم حيران
دايم اونى ايزلەبان، قَيدە دور مېنىڭ نگار؟

بۇلدى يورەك تۇلە قان، قىستەيدى لطف و احسان
كۈزلىرىم بۇلىب گريان، قَيدە دور مېنىڭ نگار؟

كۈپ زمانلر دور شيدا، كۈنگلىم اونىڭ حسنىگا
قىلگەى اېكن مو وفا، قَيدە دور مېنىڭ نگار؟

نازنین

آی و ییل بۇلدى يۇلینگگه انتظارمن، نازنین
 دايمایا ایزلب سېنى كۇپ بېقرارمن، نازنین
 سۇر مېنىڭ حالیم كه بېمار اولمیشم هجرینگده مېن
 ناله و فریاد اېتیب كۇنگلی فگارمن، نازنین
 كۇزلىمدن یاش تۇكرمن كېچەلر هجرانینگگه
 اوخلەمەي، اېسلب سېنى شب زنده دارمن، نازنین
 ایسته گەي وصلینگنى كۇنگلوم تینمەيین شام و سحر
 غصه و قیغو، الم - افغانگه یارمن، نازنین

همخانه

وصلینگگه يېتالمسدىن، دېوانه بۇلیب قالدىم
 هجرینگ اۇتیده کويیب، بريانه بۇلیب قالدىم
 اي كۇزى خمار یاریم، عشقینگده کوير كۇنگلوم
 عشقینگ يۇلیده مېن كۇپ سرسانه بۇلیب قالدىم
 كۇزیم بۇلیبان اسرو مشتاق جمالینگگه
 كۇپ قیغو - الم بيرله همخانه بۇلیب قالدىم
 اي قاشى کمان یاریم، رحم اېت مېنىڭ حالیمگه
 تون - کونده سېنى ایزلب، گريانه بۇلیب قالدىم
 كۇپ ناز و ادا بيرله، كۇنگلومنى شکار اېتدينگ
 دامینگگه توشیب بيردم، زولانه بۇلیب قالدىم

كېلور

باز امشب سوي من آن دلبر جانان كېلور
انچه ناز و جلوه بيرله اول مه تابان كېلور

ساچلريني سيلكيتيب كۆپ ناز و عشوه ايله بان
از براي حال زارم دلربا خندان كېلور

باده توت ساقى كه كؤنگول شاد گردد لحظه يي
مېن تمان اول نازنين با سورمه چشمان كېلور

ايله دي شيدا مېنى آن لطف و ناز نازنين
خنده ايلب كولگى بيرله شهره دوران كېلور

غمزه اوقين تشله بان در جسمم آن نامهربان
گر نشيند در برم، جسميمگه گؤيا جان كېلور

تۇرتلىكلار

ھرىر باقىشىنىڭ، غمزەلرىنىڭ اۇلديرەدور
 اې كۆزى قرا عشقىنىڭگە مېن تېلە بۇلىمېن
 كۈنگلومنى آلىب عشوەلرىنىڭ اۇلديرەدور
 ھرلحظە سېنىڭ جلۈەلرىنىڭ اۇلديرەدور

وطن ھجرىدە ياندى اوشبو كۈنگلىم
 وصالىڭنى تېلە، دور سېڭە مايل
 بۇلىب سېندىن جدا ھالى يېمان دېر
 بېھارى سۇلمەسېن قۇيىنىڭگە آڭگىل

تون و كون عشقىنىڭدە دلنى بېقرار اېتتىڭ صنم
 ناز و جلۈە ايلەبان دلنى شكار اېتتىڭ صنم
 اۇلدىرىپ ھرلحظە دە غمزەنگ يېلە آت، نازىن
 بېر باقىشەدە چۈن مېنى كۇپ خوار و زار اېتتىڭ صنم

۱۴. داکتر عبدالقدیر برآن

محمد اسلم اوغلى پوهنمل دكتور عبدالقدیر برآن هجرى ۱۳۴۱ يىلى بدخشان ولايتى، خاش تومنىنىڭ شىھران قىشلاغىدە بىر چوپان غايەسىدە توغىلدى. لىسەنى كابلدە و ەالى تحصيلاتىنى ماسترلىك درجەسىدە اۆزبېكىستاندە طب رشتەسىدە توگتدى. اونىڭ تخصصى "روانى" ساحەسىدە دىر، اما بدخشان ولايتى تعليم و تربيه فاكولتەسىنىڭ استادى، مدنى جامعه، انسان حقوقى، ادبى-ژورنالىستىك اويوشمەلر فعاللىرىدن ەم دىر. اونىڭ بىرىنچى شعرى ۱۳۵۷- يىلى مطبوعاتدە چىققن. او، اۆزبېكچەدە اېركىن فورمدە شعر يازەدى، اما بشقە تىللردە ەم يازىشگە قادىر. اۆزبېكچە شعرلىرىدن اۋرنكلر:

تينچليک غايهسى
تينچليک،
اېرکينلىک،
قندهى گۈزەل سۆزلر دور!

مېن اوشبو سۆزلرنى
قتىق يېر اوستيده
و يوكسك آسمان آستيده اخترهمن،
چوقور دريالر تۇلقونيده
و بلند تاغلر قايه سیده تاپهى دېيمن،
اويغاقلىكنى چاغداشلىرىم اره سیده ايستهى من.
اۋتگن يازلرنى، قيشلرده تاپالمهى من،
ايشانچسيزلىک تونیده کۈرالمهى من،
بۇ سۆزلر ناپاک آدملىر قۇلىده بوزىلگن،
جغىلگن

تېپ-تېپه سىگه سغاچلر قۇيىلگن

افسوس، اېندى بو سۆزلردن فقط آت قالدى
اېندى بو گۆزەل سۆزلرنى
اوروش اۋتى ارەسىدن قندەى چىقەرىپ،
سېنگە يېتىشتىرەى؟
قرانغو تونلرېمىز قچان كوندوز بۇلەدى؟

اې تىنچلىك!
اې اېركىنلىك!
يوكسك غايەلرگە يۈلچى يولدوز بۇل!
تاتلى حياتگە ياروق كوندوز بۇل!

اېركين اولاد

بېش مينگ يىللىك تاريخ بيلن چليشگن تيليم
اۋن تۇرت قرن مسلمانليگيم
اۋتيز يىللىك اوروشده كويگن يورتيم
ياووزليک سايه سیده قالگن اېليم
دنياده كته يوتوقلر-افتخارلر گه اېگه

مېنده بويوك بابالر
مفسرلر، محدثلر و يازوويچيلر،
شاعرلر و يېنگيلمس پهلوانلر بار
بو شانلى ميراث
يافت بن نوح دن باشلنگن تاريخ
كۆك اۋپر ييريک بير درخت دير
اۋزبېك، قازاق، قيرغيز، تاتار و مغول،

چونگ، خيتاي، اويغور، توركلر...
بو درخت نينگ قيريلمس شاخلىرى دىر
مېن هم بو درخت نينگ بىر كيچىك نودەسى من
مېن اۋز ايلديزىمنى بىلەمن
بو اپركين درختدن كوچ آلهمن
و قانىم بىلن اونى سوغارەمن

جهان باريچه
حيات باريچه
بو بىرىك كوركەم درخت
آسمانگە قەرب شاخلىرىنى يايىر
و مېندىك مىليونلر مېين نودەلر
اۋز قانلىرى بىلن اونى سوغارر!

۱۵. محمدعارف "برنا سواش"

الحاج محمدنبي "قيصارى" اۇغلى محمدعارف "برنا سواش" ۱۳۶۷-يىلى فارياب ولايتى قيصار تومنى نىنگ بۇرى قريه سىده توغىلدى. باشلنغىچ و اۋرتە مکتبنى ميمنه ده، لىسه نى اېسه خراسان لىسه سىده ۱۳۸۶-يىلى بىتريب، اۋقیتووچى تربيه لىش يوكسک مؤسسە نىنگ اۋزبېک تىلى و ادبياتى بۇلیمىنى اۋقىب توگندى. او، حاضر اميرعلیشیر نوایى عالى لىسه سىده اۋقیتووچى بۇلىب ایشله ماقده.

برنا سواش شعر و ادبياتگه قىزىققنى باعث، ۱۳۸۷ نچى يىلدىن بېرى اۋزبېک و درى تىللرده شعريازماقده. شعرلريدن بير نېچه اۋرنک:

تا به كى؟

تا به كى فرياد ابته يين زار و گريان تا به كى؟
ايريليپ دردى ارا عشقيده ويران تا به كى؟

مونچه كويديم عشقيده، اما نگاريم بېخبر
تون، سحر بۇلگونچه ييغلب زار و نالان تا به كى؟

بولبېديم رسواي عالم دلبر، حسنينگ اوچون
كۇرمه سم يخشى ابدى دېب مېن پریشان تا به كى؟

مېن تمنايىنگده كويديم بيركۇره ي دېب، دلبريم
تاحتات بار، مېن كوترمن بۇلسه مهمان، تا به كى؟

اېسله سه دردينگنى كۇنگلوم، قۇرقه من آشكار اۇلر
شونگچه كېلدى كه صبريم قالسه پنهان تا به كى؟

عشق ھىنگامەسى

قېتەندىن كېلدى بەھار و مېن نىگارېم كۆرمەدېم
 چىقەندى باغدا چېچىكلەر، گلەلدارېم كۆرمەدېم
 آي و يىل كۆرمەي يۈزىنى مەھرىدىن قالدىم يىراق
 نىلەيىن عشقىدە ياندىم، رازدارېم كۆرمەدېم
 كۆپ كېلىپ كېتدى حىياتىمدە خزان و نوبەھار
 اوشبو كۆزىمىدە لېكىن نوبەھارېم كۆرمەدېم
 بوزدى تىنچىمنى "سۈاش" سېۋىگى و درد ھىنگامەسى
 قىغۇرىپ يۈلىدە، اما اول ماھوارېم كۆرمەدېم
 رۇزگارېم قىپ-قرا بۇلدى غم و حسرت يوتىپ
 چىن دېسىم، اوشبو وطنىدە رۇزگارېم كۆرمەدېم

ايمان

ايشىچى كۆپ، لېكىن عملدە كۆپلىرى نىنگ جانى يۇق
 آخرتدىن قۇرقمەياتىگن بىندەلرنىنگ سانى يۇق
 ناسپاس انسانلارنىنگ بعضىسى دىندىن اوزاق
 خوش اۋتر دېب لحظه عمرىن، قلىبىدە ايمانى يۇق

دېدىلر

قىش اۋتىب، بۇلدى چمن فصلى بهاران، دېدىلر
 بېر يوزى قاپلىنسە اۋتگە، يىخسى دوران دېدىلر
 سېوگىگە توشگن كىشىلر ياد ابتر اۋز يارىنى
 ھجرىدن كۈرمەى يوزىنى، كۈنگلى بريان دېدىلر
 ھرزمان تېلبە كى تىنمەى تون و كون بېقرار
 تۇغرى يۇلدن سېومسە، عاشقنى يالغان دېدىلر
 تۇغرى يۇلنى تىلەسە بىلگىن كە او حققە يېتر
 حققە جان بېرگن كىشىنى مرد ميدان دېدىلر

يىخسى يۇل

تېنگرىگە دايم عبادتىنگىنى قىلە كۈر
 كېين بىلەسن يىخسى يۇلىنگىنى بىلە كۈر
 ھم آتە-آنەنگ حيات چاغى راضى قىلىپ
 جنت تىلەسنگ، شىرىن سۈزىنگىنى تىلە كۈر

كېلمەدینگ

جانیمە اۇتلرنی سالدینگ، یار جانان كېلمەدینگ
بو عمرنینگ گلشنی سن، تازە دوران كېلمەدینگ

لالەدېك كۆرمەي جمالینگنی پریشان ایله دینگ
كۆپ محبتلر قیلیپ حالیمنی سۇرگان كېلمەدینگ

كېچدی عمریم مینگ تومن قیغو و حسرتلر بیلن
درد چېکیب كۆزیمده یاشیم، سېن خرامان كېلمەدینگ

مېن كېچیردیم عمرنی سېن سیز یشب، ای دلبریم
تون و کون هجرینگده کویدیم دردگه درمان كېلمەدینگ

یاد اېتیپ وصلینگنی هجرینگده "سواش" جسمی کویر
اېسلەدینگ می ساغینیپ؟ بیر لحظه مهمان كېلمەدینگ

ملمع

اي سېوگلى يارىم، تو چرا از مه جدایی؟
ياندیم سېنى عشقینگده تو بېرحم کجایی؟

افسانه بۇلیمین ینه مېن سېوگى کوتیيان
سېن مېنگه عزیزسن، به من ار رحم نمایی

بیر لحظه کېلیب سۇر، تو ازین حال خرابم
باقسنگ کولیيان مېن قیله من جاننى فدایی

كۈنگلوم سېنى يۇلینگگه بۇلیب تېلبه و حیران
زار اېتمه مېنى كۇپ ینه بېحد ز جدایی

هرکونده سېنى آتینگ اېرور ورد زبانم
شاید به سراغ من دلسوخته آیی

۱۶. رحمان نظر بيليم

رحمن نظر بيليم ۱۳۶۶-يىلى فارياب ولايتى، اندخوى
اولسوالليگى نينگ چرمگرخانه گذريده توغيلدى. او ۱۳۸۷-يىلى
ابومسلم ليسه سيني ييتيردى. حاضر او ابركين ايش بيلن شغللەنيب
يورگن.

رحمن نظر بيليم ياشليگيدن شعر و ادبگە ذوقلەنيپ، اؤتميش
شاعرلر نينگ دېوانلر ينى اوقىي باشلەدى. كېيىنچە ليك شعري
استعدادى طفيلي اۋزى هم شعر ايتە باشلەدى. او، اۋزبېك و درى
تيللريده شعر ايتەدى. اونينگ شعرلرى مطبوعاتده هم نشر اېتيليپ
كېلماقده. شعرلريدن نمونه لر:

اويقوده ياتمە!

جان اينيم، ايش سري كېل، اريق يقاسين يقهلو
اويقوده ياتمە بوگون كۈرپە ايچيدە يومەلو
قۇيمەسنگ آلغە قدومينگنى قيزيق عزم بيلن
اۈزگەلردن قالەسن يۇل ارە آغيزينگنى يەلو
يشنەگەي سۇز چمنى تازە سخن اهلى بيلن
سۇلمەگەي كۈك تاميرى اۋتسە كيشى سوو سېپەلو
بوالهوسلر ايليدن ايچمە چاغير، قيلمە گناە
علم كسب اېتكەلى مکتب سارى بارگين چاپەلو
بۇلمە سىرداش تيرىكلىكدە يمان كيمسە بيلن
اورمەسین تا سېنى ھييتلى چوقورگە ايتەلو
قىل خدا بوپروغىنى، اېزگوليك اۈلغەي حاصل
بۇلمە يازوغگە اسير، اۋت بو بلادن بوکەلو
تاپغوسى اينجو، كيشى چۇمسە ادب دېنگيزيگە
ھودەسىز يورمەگين هر بۇغچە ارا سېن پشەلو
شعر يازماققە بيليم شوق قيليبسن بولكون
يورمە معنى يۇليدن بشقە تمانگە سومەلو

اۈزبېك قىزى

ايله ديم چرچب تون آقشام يۇلدە بير لحظه درنگ
تاب كېلتورمەي ھوانىنگ تايىغە بۇلديم گرنگ

بير ياقىملى سېس قولاغىم پردەسىگە يىگرەدى
دېدى مېنگە اۇل سېوئىملى نازىن سارى قرەنگ

قەيرىلىپ باقديم اۋشل دلدارنى سىر اېتكەلى
تورخى گل، كۈزى تۇلە مل، اېردى ايرنى لالەرنى

بۇيى تال و ساچى سىنبل، قاشى يا، كىپرىكلر اۇق
قۇل حنالى، تيشلرى دُر، غازەسىز يوز تېترنگ

شىلدېرەب تورگن بىلرزيك بيرلە قىلدېك بېلدىن
رنگ ائىب گل شاھدى بۇلدى چمىندە شۇخ و شىنگ

بو گۈزەل اۈزبېك قىزى اېردى آچوندە بېمثال
كۈرمەگن عاشق مونىنگدېك دلربالىقدە زىرنگ

يار سېودى رحم اېتىب احوال زارىنگنى بىلىم
يۇقسە بوتمس اېردى كۈكسىنگ لوحىگە چىققن يرەنگ

محبت اوچقونى

يىغله ديم جانان غميده آقدى كوزدن اشك تر
بغرى تاش بولسه كيشى اوتلى سنان قيلمس اثر

ناگهان گلشنده كورديم اول ايكي شهلا كوزين
كبتدى كؤنگلوم سوغريليب، باشيم گه توشدى كؤپ خطر

ارغواندېك سرغه ييب چېكديم جفاسيدن الم
اوشبو جانيم دور سېوينچى كېلسه ياريم دن خبر

عشق اوتيده اورتەگن عشاق شهرت تاپغوسى
نوحه چېككندە محبت اوچقونى اوندن اېسر

زهد اېلى دېرلر بيليم گه: يار مھرين سېومه گين
عقلسيز بولميش محبتنى اونوتگن تېلبه لر

۱۷. محبوب الله تورانی

نظر محمد اۇغلى محبوب الله تورانى ۱۳۷۲نچى ھجرى يىلى
فارياب ولايتى، ميمنه شھرى نىنگ عربخانه گذريده دىباگه كېلدى.
مكتب نىنگ باشلنغىچ دورەسىنى ميمنه شھرى نىنگ جرنيل غوث
الدين اۋرتە مكتبيده بيتيريب، تۇقىزىنچى صنفدن باشلپ حاضرگچە
آيدىن فارياب خصوصى ليسەسىدە اۇقىپ كېلماقده. او شعر اۇقىش و
يازىشگە قىزىقىپ، ۱۳۸۶نچى يىلدىن بېرى شعر يازماقده. او، درى و
اۋزبېك تىللىرىدە شعر يازەدى. شعرلىرى آق يۇل، ايشانچ و باشقە
نشرىلردە چاپ بۇلگن. قويىدە اونىنگ بىر نېچە شعرىنى اۇقىيسىز:

غميم بار

يارب، باشيمه توشتي بوتون محنت و غملر
سوداي صنم بيرله ينه رنج و المير

يارب، نيتايين چاره هجران و فراقين
كيم كوردى روا مېنگه بو تور ظلم و ستمير

كوزيم يوليگه قالدى كوتيب مهر و وفاسين
قيلگه ي مو دوا زخم دليم شاه صنمير

كۆپ غصه و غم بيرله قرا بۇلدى جهانيم
يازمكده غميم، ياندى قاغاز، سىندى قلمير

ياش توكسه بو حاليمگه قره ب، سېوگلى قرداش
كولگه ي كوريبان تېلبه ليگيم ياو و غنيمير

٠٦/٠٤/١٣٨٧

بېچاره

اي بختى قرا دلدار، آواره گه اۇخشەى سن!
بغرى اېزىلىپ بۇلگن صد پاره گه اۇخشەى سن!
بىر قنچە يوگوردىنگ سېن مجنون كىي يار ايزلب
كۇيىگە بارالمىسەن بېچاره گه اۇخشەى سن!
هجرانده يانيب كويگن يار وصىلىنى كۇپ اىستب
غربتده قالىب كۇنگلى كۇپ ياره گه اۇخشەى سن!
كۇپ غم يوتىيان يوردىنگ يۇلىدن ادەشگندېك
حسرتده قالىب جسمى افگارە گه اۇخشەى سن!
اۇز سېوگلى يارىنگنى ايزلب- يقەلب تاپمەى
عشق اۇتىدە اۇرتنگن آواره گه اۇخشەى سن!

۱۶/۱۲/۱۳۸۹

آنە مقامى

باردور بو آچونده گوهرى ناپيدا
تېنگلە مېنىنگ سۇزىمنى قىلەيىن افشا
اوچماق، اياغى آستيدە تورموش آنىنگ
يعنى كە آنا نامى بېرىلمىش انگا

مخمس لر

تلپينيب بيدار بۇل

اي وطنداش، قيته دن سېن يورتنى آباد ايله گيل
اېل-اولوسگه خدمت ايلب، دللرين شاد ايله گيل
كېچە-كوندوز اوخله مسدن، حقه فریاد ايله گيل
اۆلكه نى بېگانه لر قۇلیدن آزاد ايله گيل
يخشی سۆزلب دایما دۇستلیکنى بنیاد ايله گيل

اي وطنداش اۆزبېك و تاجیک و پشتون و هزار!
بیر گه لیکده محنت ایلب، اۆتكه زینگیز رۇزگار
يخشیمیز یا که یمانمیز، بنده بیر کردگار
اوشبو دنیا برچه دن اۆتگن، و بیزدن هم اۆتار
اېندی بوگون جهد اېتیب، بیر یخشی ایجاد ايله گيل

«اېتمە من-منلىك كە بو بېر پېشە شيطان اېرور»
كىم كە بېلسە كم اۋزىنى، واقى انسان اېرور
عاقبتنى ايستەگنلر، كۈزلرى گريان اېرور
هركىشى بو سۈزنى بېلمس، جاهل و نادان اېرور
دايما سېن دين و ملت، يورت اوچون داد ايله گيل

هركىشى گە بېر-بېرىن قۇلدن توتىش واجب اېرور
يا بېقىلگننى كۈتەرىپ، شاد قىلماق دور ضرور
گر قۇلىنگدن كېلسە، مسكىنلرگە سېن يېدور ايچور
يا بونىنگدېك كېلمسە قۇلدن، اقل يىخسى گپور
هم بېلىمنى حاصل ايلب، اېلگە امداد ايله گيل

اېندى غفلت اۋىقوسىدن تور، يىنە هوشيار بۇل!
يىخسىگە يىخسى، يمان نىنگ سۈزىدن بىزار بۇل
دشمنىنگ گرپشە بۇلسە، تلىپىنىب بىدار بۇل
اۋزگەلردن فايده يۇقدور، اۋز-اۋزىنگگە يار بۇل
سعى و كوشش ايله بان بېر يىنگى ايجاد ايله گيل

اېتمەسم بۇلمس

چېكىب زحمت ديارىمنى گلستان اېتمەسم بۇلمس
سوغا ريب تاغ و تاشين، باغ و بوستان اېتمەسم بۇلمس
بوتون صحرالرينى سېزەزاران اېتمەسم بۇلمس
اېكىب دۇستلىك نھالين تازە دوران اېتمەسم بۇلمس
ھەمە يورتداشلىرىم كۈنگىلىنى خندان اېتمەسم بۇلمس

اېترمن تازەدن یشناق وطن نینگ كوھسارىنى
و يا گلپوش ايتگەيمىن بوتونلەى چشمەلارنى
اېلىمنى حيرتە سالگوم چو كۇرسە مرغزارىنى
يۇقاتىب، سودرەتتيان ھيدەگوم ياولرنى بارىنى
شو ايشدە تېز مينيپ اتيمنى، جولان اېتمەسم بۇلمس

ايا دۇستلر! وطندە اۋزگەلرخدمت قىلىشمەيدور
اگر مينگ يىل يوروسك باشقەلردن ھېچ يېتىشمەيدور
بالارنىنگ بوسۇزى ھېچ قولايغىمدن چىقىشمەيدور
"دردلىلر دردنى بيدرلر ھرگز بىلىشمەيدور"
شو دم بير فكر اېتېب جھد نياكان اېتمەسم بۇلمس

۱۶/۱۲/۱۳۸۹

رباعيلر

سېنگە گۈزەلېم صدقە اېتەي بو جانېم
يلغوز نې بو جان، بلکہ بوتون ايمانېم
عشقېنگدە بۇلر تېلېە بوکۈنگۈل قنچە؟
ھجرېنگ المى قوروتدى تەندە قانېم

عشقېدە کۈنگۈلنى بېقرار اېتتى صنم
کۈزلرنى يۈلېگە انتظار اېتتى صنم
کويدى مېنېنگ جسمىم اول گۈزەل عشوہ سېدە
جادو بېلە کۈنگۈلنى شکار اېتتى صنم

باققندە کولېب سرو روان اۋلديرەدى
حالېمنى قېلېب تېە، يمان اۋلديرەدى
ھەرلحظە دە اۋت سالىب مېنېنگ جانېمگە
يارېم، گۈزەلېم، قاشى کمان اۋلديرەدى

اېلمەي کۈزېگە اۋتدى نگارېم قرەمەي
ساچ اېلکە سېگە سېلکېتېيان بېر ترەمەي
گل بېراغېدن نامە يازردېم اونگە مېن
اول بارېسى باطل اۋلدى بېر ھم ېرەمەي

۱۸. كنيشكا توركستاني

عبدالعزیز اۇغلى دوكتور كنيشكا بېكتاش "توركستاني" ۱۳۵۹- يىلى فارياب ولايتى، ميمنه نىنگ عربخانه گذريده ضيالى بير عايلهده توغىلدى. باشلىغىچ و اورتە مکتبىنى ميمنه نىنگ «اميرعليشيرنوایی» مکتبىده، ليسه نى ايسه خراسان ليسه سىده بيتيريب، ۱۳۷۸- يىلى بلخ عالى اوقوو يورتى طب فاكولته سىده اوقيشگه كىردى. تحصيل اقيمىده محلى راديو- تلويزيونلر و كېيىنچە ليک ايسه «بى بى سى» نىنگ اۋزبېك بۇلىمىده ژورناليست اۋلە راق فعاليت آلب باردى.

۲۰۰۸- يىلى طب فاكولته سىنى بيتيريب، ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ نچى يىللر اقيمىده لىدن شەريده «بى بى سى» نىنگ مركزى استىديوسىده اۋزبېك بۇلىمى نىنگ پروديوسرى اۋلە راق ايشلەدى. ۲۰۱۲- يىل نىنگ اداغلىرىده لىندن قىتگچ، افغانستان عامه ساغلىك وزارتى نىنگ سۇزلاوچى سى تعين اېتلىپ، ايشلىب كېلماقده.

توركستاني ۲۰۰۰ نچى يىلدىن بويان اۋزبېك تىلىده شعريازىشنى باشلىب، كۇپراق يىنگى قالبلر و يىنگى بديعى شيوەلرنى قۇللىشنى ياقتيره دى همده عملده قۇللىب كېلەدى.

بويوك چناريم

اي بويوك چنار درختيم

يوكسل، قيته كوچينگ نمايان ايت

قيته-قيته تېره نيب، قدينگ نمايان ايت ينه

سېن بويوك سن، تنه-توشينگه باق

سۇليم سايه نك اوزاقلردن نمايان دور

ينه رسا قامتينگنى كېسماق اوچون

بالته-تېر الماقدەلر

ييري بيلمەي-ييري بيليپ

شى له نيب، كورك ياله نكگه بالتەنى اورەدى

گاه بېلينگ، گاه ايلديزينگنى قيرقه ديلر

ساقلاوچى ميرايينگ، باغبانينگ قنى؟

اي يوكسك چناريم،
اوشه تاشقين بۇليب كېلگن سوولرنى اونوت
بېل باغله گن، سوو يقه لب كېله ياتگنلر يۇلدە
يېتىب كېلر يقيندە،
بىر آز كوت، بىر زوم چىدە
يىنگى بهار، يىنگى موسم، فارم شماللر يۇلدە...

كېلگنمن

بو گل ناليب، سېنگە سۇزىم بيان اېتماقچە كېلگنمن
وفا و مهربانلىغىنى كۇريب كېتماقچە كېلگنمن
عزىزىم، صبركاسەم تۇلىشىدىن مېن خواتردە
وفايىنگ كۇرمەسم سېوگى ايپىن سىتماقچە كېلگنمن

اۋرينلر المشگنده

كېلگين، بو قيزيق بزمگه باق!

سوداميز سرينى تاپ!

اۋرمانده اۋچيلر بازارى قيزيق

كېلىنچك كيىكلر حياتى خوفلى

چمنلرده قرغه اوچماقده،

بلبلر بۇلديلر انچه آواره،

بوگون كوچه گه چىققندىم،

آه، بو نې قىغولى حال؟

قرغلرگه دان-تريغ مۇل تۇكىلگن

اما، ترلانلر چىتده،

تاش ايچىدن ارزيمه گن يېگولىك قىديرماقده!

خجل

دلبرا، قد نهالينگدن صنوبر هم خجل
 گل يوزينگ چېكسيز ضياسى بيرله اختر هم خجل
 عارضينگ نوري مبادا پارلهسه گلزار ارا
 آي جمالينگدن گلستان ايچره گلر هم خجل
 يوز حيا بيرله قيزرسه، توكيلر نور اوزره نور
 بو انار يوزلى نگار آلدیده اخگر هم خجل
 تاولر جسمى كييم آستیده يارقين شيشه دېك
 يرقيراق يوشاق بدن آلدیده مرمر هم خجل
 كوزلرى جيران كوزيدېك، سوزلرى تاتلى عسل
 غنچه آچيب سوزلهسه، شكرشكنلر هم خجل
 بو سېنينگ وصفينگ اوچون محبوب مينگدن - بير اېمس
 قنچه يازسم كم ابرور، ديوان و دفتر هم خجل
 سېنگه اوچره شگن كيشى هجرانده عقليدن آزر
 لطف ايله باقسنگ اگر، بولگه ي رقيبيلر هم خجل
 تاكه "توركستانى" سېن دېب يازدى منظوم نامه نى
 دلبرا، كوكسيمگه توشگن اوتگه مجمر هم خجل
 * * *

ياقيمسيوز شمال

قهರೆ تان كوز...

كېكسه درخت نينگ اېركه باله لرینی

قۇيىنىدىن بىرتە- بىرتە

كوچ بىلن

قەر بىلن

يوليپ قاچماقده...

سرغەيىپ قالگن برگلر

چىر

چىر

چىرىلپ

درخت قۇيىنىدىن آيرىلىپ يېرگە توشماقده

شمال كولهدى

درخت نىنگ برگلرېنى قىتە يولهدى

كيف اېتىپ اېنگ سۇنگى برگگە قدر

بو تېلبهلىكنى دوام بېرەدى....

درخت تنه تېرەتىپ

يالە قاقىپ

كوزدن

حتى اۋزدن

شكايتتە...

كېتەمن، كېتەمن

كۈچەلردن قرانغونى ايتەرىپ

اېرتكلريم، قويانلرگە ايتەمن

اۋتەمن سېندىن، سىزلردىن، يىزدىن اۋتكىنلردىن
يانەمن يۈلدە

يانە

يانە...

ھېچ نى اىزلب بارەمن چۈلگە
اۋتە قال، ايتە قال سېن قالدىقلىرىنگى
اېندى مېن بىر بىر كېتەمن،
كېتەمن...

اۋزىمنى اۋزىمدىن سۇراقلىق
كۈزىمنى يۈزىمدىن قۇرىقلىق
سۈزىمنى سۈزىمدىن بىراولب
يورىيىمىن...

ھايات مى؟ ممات مى؟

بىرىنى بىرىدىن اجرەتالمەي، بىلىمسىدىن
قنچەدىر تورىيىمىن...

كۈچە، كۈچە، سايەلر
قې-قراڧىر يېتەدىگىن غايەلر
يۈل-چۈل تومىنگە باتگىن،
قتىغ اضطراب پىتى،
تېرەب يۈل باشلەگىنلر،

كون چىقىش، بولوت كېتىش
يۇل آچوۋچى يۇلچىنى كۇتماقدەلر
اي اكه،
مېن و سېن، آپەم بىلە
بىرگەلىكدە يانە يلىك
ياختىلىكنى يره تىب يۇل آچه يلىك
تانگ كوتىش، موسم كوتىش،
غايەلردن اجرەتر
سېن يانمە سنگ اگر-دە،
مېن يانمە سم اگر-دە،
بىز يانمە سك اگر-دە،
يۇل و چۇل باغلىق قالر،
قارە بولوت، قارە تون
كوندوز نى يوتىب بارر...

يىغله ديم

قىلبېدىنگ حاليم خراب، بوغل بوتون قان يىغله ديم
قيغو و درد و المرنى سېزىب جان يىغله ديم
جان بېرىب، قيغو چېكىب، سرسان و نالانىنگ بۇلىب
برچه سين سېن بيلمەدىنگ، ناچار و حيران يىغله ديم
يىغله ديم و يىغله ديم بو بار پريشان يىغله ديم
بو قرەمسىز قاليشيم سېزدىم و نالان يىغله ديم
يادلريم دشتين گېزىب، اۋتميشلريمنى اېسلەبان
آرزوم سۇنگن اېشىكده اۋلتوروب قان يىغله ديم

تقصير

كياوليك كۈيله گيم تاقچه مده ياتگن
چيرايلى كشته سى توپراققه باتگن
او كون سېوگى ايله كۇرماقچى بۇلديم
اۋچ الگن لحظه لر بيراوگه ساتگن

۱۹. سيدحسام الدين تويغون

سيدعثمان اۇغلى سيدحسام الدين تويغون ۱۳۶۸-يىلى فارياب ولايتى نىنگ شيرين تگاب تومنيگه قرهشلى اسلام قلعه قيشلاقيده توغيلدى. ۱۳۸۸-يىلده خراسان عالى ليسه سىنى بيتيرىپ، فارياب ولايتى عالى اوقوو يورتىده اوقيشگه كىردى. حاضر ايسه ادبيات فاكولته سىنىنگ اۋزىك تىلى و ادبياتى بۇلىمى نىنگ اوقووچىسى دىر. تويغون مکتب دورەسىدن ايجادى ايشلرگه قىزىقىپ، اۋز آنە تىلىده ايجاد قىلىپ كېلماقده. اونىنگ شعرلريدن اۋرنكلر:

اۋپەى

كېلسە يانيمگە نازنين، غنچە دوداغيدىن اۋپەى
يۇق كە دوداغيدىن سۇرىپ، قاش و قباغيدىن اۋپەى

ناز اېتيان قىلسە مېنى محو جمالى اول صنم
قاش و قباغىنى قۇيىپ، قۇل و اياغيدىن اۋپەى

قۇل و اياغىنى اۋپىپ الدەسم اول عشوچى نى
ايندەمسە باردى اگر، عسل سقاغيدىن اۋپەى

كېلسە زمان آنت ايچيش، تنگرى كىتابىنى آلىپ
تنگرى كىتابىنى آلىپ، اونىنگ قوچاغيدىن اۋپەى

شونچە ستملر ايله بان كېلسە اويىمگە عشوچى
يانىدە جيلمەيىپ بارىپ، اوياغ بوياغيدىن اۋپەى

تۈيىب - تۈيىب

يلغوز يىنە اۋرتتىيان عشق اۋتىدە كويىب - كويىب
اۋكچە اوريىب قىغوسىدىن يىغلەشيان تۈيىب - تۈيىب

سىلكيتيان قرا ساجين كېلسە گر اۋل فريگر
يانىدە اۋلتىريب آلەى سانلريدن اۋيىب - اۋيىب

كۈرسە جفا مېندن اگر عشقىدە يار عشوهر
آتسین ايتىمنى ايت تمان بۇغين - بۇغين، سۈيىب - سۈيىب

قىلسە وفا تويغوسىگە سىمتن خمچە بدن
مېن بارهيين وصى تمان آلغە قدم قۋيىب - قۋيىب

كاشكى

قىلمسە اېردى كۆزىم حسنىنگ تماشى كاشكى
كۆرمەسم اېردى سېنى عمرىمدە اصلا كاشكى

كېلمەسم اېردى سېنىنگ شېرىنگگە باشىم ايلەنىپ
توشمەسە اېردى باشىمگە اوشبو سودا كاشكى

اېتمەسم اېردى سېنگە عشقىمنى اصلا آشكار
بۆلمسە اېردى بو سىرىم اېلگە افشا كاشكى

باشلەنىشده ناز اېتىپ سۇنگرە اويالدى دلېرىم
قېلسە اېردى اول زمان مېنگە مدارا كاشكى

اېتمەسە اېردى قىزىل يوزلى نگار نازىن
بارگنىمدە اويىگە بىر حرف بېجا كاشكى

ايتدى تويغون يارىگە كۇنگول سۆزىنى شعر ايله
سۆزلىرىمنى اېشىتىپ قىلسەدى پروا كاشكى

دياريمن جدا

سرغەيىبمن قان يوتىب يار و ديارىمن جدا
يۇل ادهشكن آهودېك اۋز نوبهارىمن جدا

بلبل نالان بۇلىيىمن گل نكارىمن جدا
نونگه اۋخشر قامتىم خويش و تبارىمن جدا

درد و غم توشتى باشىمگه شەسوارىمن جدا
اۋكسىنىب قالدىم يىنە كۈنگول مدارىمن جدا

نيله يىن كۈنگلىم آچىلمس، سىزەزارىمن جدا
كېچەلر قان يىغله دىم كۈزى خمارىمن جدا

فخر اېترگه يۇق مجالىم، اختيارىمن جدا
ايرىلىب قالدىم يىنە اېركىن ديارىمن جدا

۱۳۸۹-۹-۱۰

چاره اۋيلنگ

دۈستلر، بىر چاره اۋيلنگ اوشبو بېچاره اوچون
چشمى گريان، بغرى قان و كۈنگلى صدپاره اوچون

قېلسە يارى پاره-پاره جسمىنى ھجر اۋقىدىن
سىزدن اېتگە يىمن توقع مرھمى ياره اوچون

عزم اېتسە قتلىمە مەھوشنى قاتل كۈزلىرى
خونبىھا بېرگە يىمن اوشبو كۈزلىرى قاره اوچون

لالەرخ، سىمىن بدن نىنگ عشقىدە اۋلسم اگر
زار و نالان بۇلدى دېنگ ھم اوشبو گلنارە اوچون

ايتە آلمەى راز دلنى دۈستلرگە بو حسام
داغ دل بىرلە يۇقالدى يار خونخوارە اوچون

سبزمنلر

كۆزلریم نینگ یاشی جو-جو آقه دی
بو غریب نینگ حالیگه کیم باقه دی؟
یورسه مجنوندېک سای و قیرلر ارا
كۆرگن اونگه یوزتومن عیب تاقه دی

دلبریم، یوزینگنی مېنگه باری، آچ
قنچه بۇلسم منتظر یۇلینگه، آچ
سېنی سېوگینگه اگر قیلسم جفا
برچه عالم اهلیگه سریمنی ساچ

الوداع، ای یارجانیم، الوداع
کېته یاپمن مهربانیم، الوداع
شونچه ییل سېودیم سېنی یار، بيلمه دینگ
یخشی قال، شیرین زبانی، الوداع

كۆز تگيدن مېنگە بىر قىز باقەدى

قىزگىنەنى نازى مېنگە ياقەدى

اويى كويگىر آنەسى گر ياغ دېسە

كۆز ياشىم دريا بۇلييان آقەدى

كېل بىراق، اي دلبرىم اچىغلمە

تىنگلە عرضىم، سَرورىم اچىغلمە

شونچە يىل بۇلدىك بىراودن غش، يېتر

ساز بۇل اي مە پىكرىم، اچىغلمە

۲۰. محمد ناصر حبيبي

محمد رسول اۇغلى محمد ناصر

حبيبي ۱۳۶۰- يىلى تخار ولايتى، خواجه غار اولسوالليگى، «هزار باغ» قىشلاغىدە متدين عايلەدە توغىلدى. اۇقىشنى غلام سخى شهيدي اتلى خواجه غار و ابوعثمان تالقانى ليسەلريدە ۱۳۸۲-يىل توگتدى. حبيبي ياشلىكدن شعرنى سبويب اۇقىيردى. ۱۶ ياشيدن اۋزى هم شعر يازە باشلەدى. او اۇقيتوۋچى و معارف مديرى بۇلىب ايشلەدى. ۱۳۹۳- يىلى روانشناسلىك و تربيتى بىلىملر فاكولتەسىدە تحصيل آلدى. تحصيلنى اعلى درجە يىلن توگتگنى اوچون كابل پوهنتونيدە استادلىككە قبول قىلىندى. او حاضر روانشناسلىك و تربيتى بىلىملر پوهنتونى، روانشناسلىك دىپارتمنتيدە استاد صفتيدە ايشلەماقدە. اونىنگ شعرلريدن اۋرنكلر:

افغانستان

توپراغينگ آلتون كى آرام جان افغانستان
تاغ و توز، آديرلرينگ كۆپ تۆله كان، افغانستان
گللرينگ هر بېشه ده يشنب بوكون تۇلقون اوروب
عندليب چهچه قوروب حيران بوگان افغانستان
اۋرگيله تاغ و توز و باغ و اديرينگدين وطن
هر بوزوق يېرينگ مېنگه جنت نشان، افغانستان
بغرينگه باقدينگ مېنى، سېنى سېورمن، آنه يورت
تنگرى باقسين دايم حفظ و امان، افغانستان
شېريگيت اۋغلانلرينگ باققه سېنى قانى بيلن
اجنبى نى تار و مار رسوا قيگان افغانستان
يشنه اېمدى دايم، چون بيراغينگ قۇلگه آليب
تينچليكنى ايسته گه يىر و جوان افغانستان
ايسته گين تينچليكنى هر دايم خدادن اې «حبيب»
دايم بۇلگين بهار، بۇلمه خزان افغانستان

بهار

اي يارانلر، مست ايتيب گلر بيلن كېلدى بهار
خيمه تيكدى يشنه گن ميسه بيلن هر كوهسار

اويقودن كۈزنى آچيب، اطرافى گه نرگس ساچيب
مى ايچيب نشئه بۇليب، گلر آچيلدى بېشمار

بلبل و طوطى و قمرى قوردى بوكون انجمن
تۈله-تۈله عندليب دن هر درخت و شاخسار

مرحبا، خوش كېلدينگ، اي ينگى بهار بواۋلكه گه
تنگريا، لطف آيله گين تا صلح بۇلسين پايدار

عشوه بيرلن هر چمنده گل كۈزى خمار بۇليب
گل ايپاريدن سراسر كۈچه لر دور مشكبار

اي "حبيبي" بيل غنيمت، بو بهار فصلينى سېن
سۇنگره نې سبزه قالر، نې باغ و دشته گلعدار

نامرادلېك

بوگون مجنون بولوب، رسوا يوروب، غم بيرله تۇلگان من
 الم-قيغو چېكيې، دېوانه دېك هر يېرده سرسان من
 مرادېم گه يېتالمەي، نامراد قالديم، عزيز دۇستلر
 فراق و هجر درديدن بوگون مېن بغرى بريان من
 قرارېم يۇق، قوياشيمنى كوررم من مى؟ خمار كۇزى
 كورالمەي گل يوزىنى بېسر و سامان قالگان من
 ايما بيرلن كولېب آلدى بو كۇنگولنى عزيز يارېم
 كۇزىمدىن قان ياشىم آقتى اسير قيغو بۇلگان من
 كېلرمو سۇرگەلى حال خرابېم، اول گۇزەل يارېم
 بۇلىدە جان چېكيې، دېوانه دېك هر يېردە يورگان من
 ترحم ايله بان كېلسە بو دردىمگە طيب حاذق
 فراقىدە بوگون بلبل كېي يوز نالە قورگان من
 "حبیبى" دۇستلر دايم اونىنگ وصلی گە قيغوردى
 نە كۇردوم يار يوزىنى، نە شكر لېنى سۇرگان من

۲۱. سيد احمد حيدرى

سيد ابوالحسن اوغلى سيد احمد حيدرى هجرى ۱۳۳۶-يىلى، سنبله آيى نىنگ ۳۱ يده سرپل شهرى نىنگ تكانه خانه گذريده توغىلدى. او باشلنغىچ، اورتە و ثانوى اوقيش دورەلرینی سرپل نىنگ منهج سراج مکتبیده توگتدی. سيد احمد حيدرى ۱۳۶۰ نچى يىلى بلخ معلم تربيهلش عالى مؤسسەسى، درى تىلى و ادبياتى بۆليمیدن فارغ بۆلدى. او، ۱۳۶۴-يىلدىن باشلپ اوقيتووچىلىق قىلىپ، تورلى فرهنگى ادارەلردە ايشلپ كېلماقده.

سيد احمد حيدرى اۆزبېكچە و درى تىللردە علمى و تحقىقى مقالهلر و شعرلر يازگن. اونىنگ نثرى و شعرى اثرلرى اۆلكە مطبوعاتیده "حيدرى" تخلصى همده "س. تانىش" مستعار آتى بىلن قويیده اونىنگ شعرلريدن اۆرنكلر:

اۋز كوچىمدن يىپەن نان

يېرنى ھىدەب سوغارەن
غلە-دانە اپكيش اوچون
اۋرەن ارپە و بوغداي
برچە خلققە يېميش اوچون
اپكىنچى من تۈكەن تېر
اۋز كوچىمدن يىپەن نان

يىغەن نېچە من خرمن
آلەن ارپە و بوغداي
وطنداشلىرگە خدمت دور
ايشىم دايم اۋن ايگى آي
اپكىنچى من تۈكەن تېر
اۋز كوچىمدن يىپەن نان

كىم بۇلسە اۋز ايشى بىلن
ايشى بۇلمس كيشى بىلن
رزق و رۇزى تاپىشدهمن
ايشلەرم ياز-قىشى بىلن

اېكىنچى من تۈكەمن تېر
اۋز كوچىمدن يېيەمن نان

سېۋەمن مېن اماچىمنى
بۇيىنتىرغ ياغاچىمنى
ھۈكيزلرېم يورېب كېلسە
آچەمن مېن قۇلاچىمنى

اېكىنچى من تۈكەمن تېر
اۋز كوچىمدن يېيەمن نان

۱۳۵۸ يىل، حمل آيى

گۈزەللىك صفاسى

"بھار ايامى دور داغى يىگىتلىك نىنگ آوانى دور"
چاغىر چاغى اېرور ساقى، گۈزەللىك خوش جھانى دور
شراب جام مى ساقى، بە رنگ ارغوانى دور
چالبيان نغمەلر كېلگىن كە غم كۈچگن زمانى دور
اۋقىب خوش گل سارى كېلدى بە ناز و نغمە بلبلر
كېتىب قىغو، بۇلىب خوشلىك كە گل باغىدە جاني دور
سېن اېمدى گلشن و گلزارلرە آچگىن كۈزىنگ بىردم
چمن-باغلر بوگون زىيا، پرىلرنىنگ مكانى دور
جھان باغى بۇلر آباد سېنىنگ بىرلن بو دم جانا
قوياش يىنگلىغ يوزىنگ دلکش، لىيىنگ ياقوت نشانى دور
بو دم دە ساقيا ھردم، گۈزەللىكدن صفا بۇلگەى
"كېتىر ساقى شراب ناب كىم عشرت زمانى دور"

بهار

بلبل اوچر گل قاشيده سيره بان
خوشليک بيلن بولوت ييغلر هر زمان
شمال توريب، گل بۇيى نى اۋينه تيب
گل يوزيدن دُرلر تامر يېر تمان
بهار فصلى گلر چاغى دور دېبان
كۆك ساريدە قوشلر اوچر اۋقيبان
سوولر آقر باغلر تمان كويله بان
اۋتگن زمان سۈزلرينى سۈزله بان
بول جهانده نېلر قالر، اي ياران؟
يخشيليكلر، شيرين سۈزلر جاويدان

۲۲. فهيمه سلطان خانكېلدى

استاد قارى محمد عظيم عظيمى سلاله سيدن محمد رفيق عظيمى قىزى فهيمه سلطان "خانكېلدى" ۱۹۹۴-يىلى سرپل شېھرى تكانه خانه گذريده بير ضيالى عايله ده توغيلدى. او باشلنغىچ، اۋرتە مکتب و ثانوى دورنى شېرغانده «جنرال عبد الرشيد دوستم» ليسه سیده بيتيردى. عالى اۋقىشنى كابل عالى اۋقوو يورتى، كمپيوتر ساينس بۆليميده دوام اېتتيردى. اۋقىش اۋقىميده بير بورس ارقه لى دوست اۋلكه توركيه گه يۇل آلدى. او حاضر توركيه نينگ انقره شېھريده، انقره يونيورسيتى ساغلىق بىلىملرى فاكولته سیده اۋقىماقده. فهيمه سلطان مکتب دوريدن شعر، ادبيات و رسامليكه مھر قۇيىپ، مکتب نينگ ديوارى جريدەلرى و بشقه نشريەلرده اثرلرى نشر اېتيليب تورردى. او، اۋزېك و درى تيللريده شعر يازەدى.

سېوگى

يورەك اۈز سرىنى آچتى
كۈز بىلە
كۈزلر يورەككە تىل بۇلدى
سۈز بىلە
شوندە، مېن سېنى سېودىم.
سېوگىلىم!
سېوگى ياغدو ياغمىرى
خياللر كۈچەسىدە
قۇللرىنگ قۇللرىمدە
كېتىپ باراتدىك اداغسىز يۈلگە
بو يۇل جودە اوزون
بو يۇل جودە قۇرقىنچلى
يلغوز كېتىش محال دىر
كېل جانىم:
كېل كە بىرگە بۇلەيلىك
تندە جان بۇلگىنىچە
مېن سېنى قىتق سېوھى و سېن مېنى
اولوس نې دېسە مىلى
يۇلىمىزدن قالمەيلىك.

يۇقالگنمن

هر نرسه اۋشە، اۋشە
حسلر، تويغولر، دردلر
اما فقط گينه مېن
عينا اۋشە اېمس من
نېگە، قچان، قەيېردە
قنداق يۇقالگنيمنى
حتا اېسلەي آلەمى من
نېگە يۇقالديم، نېگە؟
چيدە بير آن، اي يورەك
مونچەلر هم تېز اورمە
حاليميز اچينرلى
بونى يخشى بيلە من
اما بيز ايكاويميز
دردلرگە يخشى دۈستميز
شو مهمانلر سېن بيلن
مېنگە دايم باغلنگن
تيتراق قۇللىم بيلن
سېنى توتماق ايستەيمن
لېكن بو قنداق ممكن؟
آخر يۇقالگنمن - كو...!

كابل: ۰۸/۰۷/۱۳۹۱

جيم كېچەلر

قنچە جيم - جيت...

قنچە قرانغو...

آي چيقمس...

يولدوزلر هم مېن ساري

هر تونگيدېك قره مس

كۈنگليم دردگه چيدالمس.

كۈزلريم تۈله تاشقين.

دردلي يوره ك حسرتده

ساغينچلر ياقيب تورگن

برچه سويكلريمنى.

مېن برچه نينگ سِرداشى

بيراق اۈزيم سِرداشسىز

باشدن تيرناغيم گچه

قيغولرگه باتگن من

بو قيغو - دردلر بيله

كېچەلر تانگ آتگونچه

قرانغوليک و جيمليک اۈلكه سيني قۇريمن

جوزجان: ۱۳۹۰/۱۰/۸

قىزچه من

آنه و آته جانيم،
آرزولرى باغیده
آچیلگن گلغنچه من.
کېچه لر کؤک بغریده
نور ساچووچی آیچه من
مېن چیرایلی قیزچه من.

بی بی و بابا جانيم
قووانچلری اویدی
سیراقی بلبلچه من
برچه لال قالگن مېنگه
عجایب بیر سرچه من
مېن چیرایلی قیزچه من.

مېنى همه سپوه دی،
نېگه که شوخ بولسم هم
درس لرده ممتازچه من
بیليم کؤکیگه باقینگ
یلتیراق یولدوزچه من
مېن چیرایلی قیزچه من.

حسرتينگده قالگن كونيم بيتمه گه ي
كۇرېشمە گونچە ساغينچلر كېتمە گه ي
كېلە قال يانيمگە چيدەم قالمەدى
بو ساغينچلر محبت گە يېتمە گه ي

اونداق بير سېوديم كە، سېوگيم سړينى
كۈكسىمدە تلىپىنگن يورەك بىلمە گه ي
ايسىق قۇللرىنگنى توتماق اميدىم
بشقە نرسە دردىم علاج قىلمە گه ي

سېن بيرلە بير عمر اۋتسە بىلمە يمن
سېن سىز بير لحظه هم گۈزەل اۋتمە گه ي
بو دنيا سېن بىلن ىشنر عزيزىم
"سلطان" سېندن بشقە سىنى كۈتمە گه ي

٢٣. محمد قيس رحمانى

محمد خان اۇغلى محمد قيس رحمانى ١٣٧٢-يىلى ضيالى بىر عايلەدە كابل دە توغىلدى. باشلىغىچ، اۋرتە و ثانوى دور اۋقىشلىرىنى توگەتەي، بلخ عالى اۋقوو يورتى، حقوق و سياسى بىلىملر فاكولتەسىدە اۋقوونى دوام اېتتيرىپ، ليسانس آلىشگە اېرىشدى.

قيس رحمانى مکتب ھمدە عالى تحصیلات دورلريدن باشلپ فرهنگى و ادبى توگرەكلر و عاموى اخبار واسطەلريدە قتنەشيب كېلدى. او انچه مدت «آيينه»، «آرزو» و «آى» تلویزیونلريدە ایشلەدى. محصللیک پیتلريدە «ياسا» آلیک نشریه سینینگ امتیاز اېگەسى و مسؤولى صفتیدە قتنشدى.

كۈپلركى رحمانىنى ھم سېوگى شعر و ادبیات بوستانىگە يېتكەلدى. حتى كە ١٣٩٢-يىل دوامیدە اۋزى ھم شعر يازیشگە باشلەدى. او كۈپراق ینگى اېركين شعر قالبلريدە يازماقدە.

ييز كوچليميز

ييز فرقلى

ييز كوچليميز

زمان ييزده اوزگرهدى

ايار ميليميز گه ايسهدى

ييز كوچليميز

فرقلى بوليب

يازهميز فرشته حسلرنى

كوچلى دم ييزده

ييز كوچليميز

////

مېن كوكمن

سېن بيلن قوياشيم پارلهيدى

يىراق سېن سيز

تون دير و يولدوزلر اوچگن

////

قۇرقمە، سېن يانيمدە قال ھردم محبتدن گېير
بو خياللارنى باسيب، بير لحظه شفقتدن گېير
اېرتە - كېچ يانيمدە بۇل، شادلىك سرودى يېرەسېن
مېن بىلن بيرگە بۇليپ، ھردم عطوفتدن گېير
////

شيفتەمن
حتى انتظارينگە
سليمان تختى
نصيبيمدە...

مېن و سېن بير بيرگە بۇلدىك بو خيال قۇرقىش اېمس
آرزولارنى يشنەتېش ھم، ھېچ محال - قۇرقىش اېمس
سېن اوزاقدە، مېن ساغىنچ قىيناغىدن توشكون اخير
يېزنى عشقە باغلەگن بو يۇل و حالقۇرقىش
اېمس

////
سېن پرى سن، سېنگە ھردم اۇرگىلەي
سېوگى سن، مېرىنگە باتىب اۇرگىلەي

حسنينگگه باقيب اوزيلديم عقلدن
اۋرگيله ي دېب، اۋرگيله ي دېب، اۋرگيله ي

////

بېخيال هم، بېريا هم، سېنى قربانينگ بۇله ي
بېھدفمن، بېمالالمن، زار و نالانينگ بۇله ي
كېل عزيزيم سېنگه جانيمنى قيله ي مينگ بار فدا
ايسته سنگ هر دم كوتيب، يۇلينگده حيرانينگ بۇله ي

////

بۇلمسه او، اۋزگه لر ياقمه يدى-كو
جاننى بېرسم بير قيا باقمه يدى-كو
اۋيلريمده بير اۋشه كېلينچگيم
او محبت شاده سين تاقمه يدى-كو

////

بار خداگه اۋرگيله ي سېندېك محبت بېردى او
تويغولر نينگ ملكيده عشق دېك عبادت بېردى او
بو بوتون عالم حياتى هم يمان اېرمس، ولى
يخشيليكلر كۈييدن عشقنى امانت بېردى او

٢٤. عبدالحق رحيمي

قارى عبدالحميد اوغلى عبدالحق رحيمي ١٣٦٦-يىل سرپل شھرى نىنگ ابوالفتح گذرىدە بىر مەدىن عايلە دە توغىلدى. رحيمي ١٣٨٦- يىل اۆز تەلىماتىنى مەھاجىر سراج لىسەسىدە بىتەرگەندى سۇنگ بلخ عالى اۇقۇو يورتى ادبىيات و بشرى بىلىملر فاكولتەسى اۆزبېك تىلى و ادبىياتى بۇلىمىگە كىرىپ، اونى ١٣٩٠-يىلى توگتدى. او سرپل اۇقۇتۇوچى تەربىيەلەش عالى مۇسسەسىدە استاد بۇلدى. حاضر اېسە سرپل عالى اۇقۇو يورتىدە استاد صفتىدە خەمدەت قىلماقەدە.

او اۆزبېكچە و درى دە شعر ايتەدى. رحيمي ١٣٨٦- يىلدىن باشلەپ، مەھىطىمىز ادبى فعاللىرىدىن احمد نور خەدىم زادە و سىدەرزىالە الفتى لىرىنىنگ تشوىقى اونى شەرىت تەمان كۇپراق قىزىقتىرگەن.

اېندى

غمى بغيريمنى اېزدى، اي خدا جانيم نى آل اېندى
و يا كۈنگليم غمين مينگدن بيرين كۈكسيگه سال اېندى
صنم آتين تيليمگه ذكر اېتيب عمريمنى اۋتكزديم
يوراكيمگه قازيلگن ات اونوتماغى محال اېندى
يوره كنى ايرىلىق اۋتى بوتونله ي كويدىريب بۇلدى
يېتېشمك فكرى كۈنگليمگه، كۈكرمس بير نهال اېندى
كۈنگول مېن بيرلە يۇل بارمەيدى و مېن اونگە باش اېگمەم
بو ايچكى ماجرا ايچره تيريك قالماق محال اېندى
اولوس سۇرگندە حاليم، نې دېماغيمنى بيلالمەيمىن

ايا ظالم خدادن قۇرق و يا ابلدن اويال اېندى
مېنىڭ كىم بۇى و باش و ھىكلىم دن تاغ تىترردى
بوكون مايرىغ وجودىم، قامتىم بۇلماقده دال اېندى
"ولا تقتل" اگرچه حق سۇزى دىر، لېك نىلەى كىم
سېنىڭ فعلىنگدن اۋلدى بىزگە خودكۇشلىك حلال اېندى
طبيعت حكىمىده سېوگىنى سېوگىن، سېومه گندن قاچ
محبت سىز ىشش معنى سىز و قتيق وبال اېندى
مكرر زرق اېتىلگن دارو كم-كم بې اثر بۇلگەى
اۋونمس ياد ايله جان، دلى كۇندىرمىس خيال اېندى
مېنىڭ باشىمگە كېلگن كلفت و رنج و الم دىفى
وصال اېندى وصال اېندى وصال اېندى وصال اېندى
سېنىڭ جېرىنگدن اې جان گرچه جان بېرماققە كۇنگن من
رضايىم يۇق ساچىنگ بىر تارى توشسە، يىخشى قال اېندى

اوزاق

وہ کہ کۈنگلیم تېلبہ بۇلدى آفت جاندىن اوزاق
يۇقدور اۋلمک عشقینگده اي اۋچى، امکاندىن اوزاق
دل سۈزين آلدینگده شرح اېتمککه جرأت بۇلمەدى
چون کۈريشديک، بۇلدى کۈنگلیم اول زمان جاندىن اوزاق
آدميلیک سلیکده يلغوز اېرورسن اي پرى
بلکه آرتيق دير گۈزەل وصفینگ حد و ساندن اوزاق
کۈرماغینگنى عزم اېتىب باردیم گلیم، گل يورتینگگه
قيسى يېرنى کیم قیدیردیم سېن اېدينگ آندىن اوزاق
پاک نفسلیک بېرله اي جان، شەرە دوران اېدیم
قىلدى سېوگینگ آفتى کۈنگلیمنى ايماندىن اوزاق

اېرليقدە گل سېپىر كۈزلر يوراكىم قانىدىن
قۇرقىرەم بىر كۈن كە كۈنگىلىم بۇلمىسە قاندىن اوزاق
سۇزلەدىم سېۋگىنىڭ مقدس سۇزىنى ھەركىم بىلە
انگىلەمەي دېرلەر كە: بۇلمە عرف دوراندىن اوزاق
قۇل اوزاتدىم وصل اوچون ياردەم سۇرەب اورتاقلەر
نىلەيىن كىم بو زمان اھلى دور احساندىن اوزاق
عشق وادى سىن باسىب اۋتگن بلا چېكىن دېر
بۇلمەسىن دنيادە سېۋگىنلەر سېۋىلگاندىن اوزاق
اي كە سۇرگەيسىن نې يىنگىلىغ دېر «رحىمى» حالتىنىڭ
حالىم انداغ كىم كىسل سقلىنسە درماندىن اوزاق

* * *

غزل

يوراكىمنى سىقر يلغوزليگىم، كۇزياشى تديير اپت
توتولگەى تيل بيان اپتماغيدىن، اپى خامە تحرير اپت
يىراق اپتمە الهى سېوگى اهلينى عزيزيدن
اراجى يۇل بوزر انصافسىز ابللرنى تشوير اپت
يوراكىم چولهگن، بغيريم كباب و زعفران يوزيم
اۇليم حالدهمن يارب، نصيبيم تۇرت تكبير اپت
برى يېنگيل قرەب بې اهميت بيلگەى محبت نى
الهى سېوگى سرينى بيليم سىز ابلگە تفسير اپت
يوراكىم عشق اۋتيدىن كويسيره ب سينگن بهاسيز دير
اۋزىنگ يارب بو سينگن كۇنگلىمى اماج بير تير اپت
جهان معشوقەسىز كۇنگلىمگە نامطبوع دير يارب
آچون نى قيته دن محبوب وصىلى بيرلە تعمير اپت

غزل

يورهك شهبازى اوچدى سېن سارى اي شوخ، پير-پيرلب
كوليب په يلب تاش آتمه اول تمان اي اوچى، قير-قيرلب
كوزيم تا تېنگرى اوچماغىنى سېنىنگ جسمينگگه كوردى
وجوديم قصرىنى بوزدى فراق زلزالي زر- زرلب
گلينگ اوزره غبار اولتيرمه سين دېب ايكي كوزي مدن
بيلرسن مو كه جارى بولگن ايكي چشمه شير-شيرلب
يورهك دردىنى كۈنگيل سېزگه ي و كۈز آز- آز بيلگه ي
سره هم ممكن ابرمس تيل بيله اچماغى بيريرلب
كېل اي كۈنگيل تىلاگى، عفت و انسانيت كۈركى
خيالينگ تېگراسيده اورگيلايين قنچه گير-گيرلب
ايزلديم آب و آتش بولديم اي بېباك، اېلگينگدن
يېگيتلىك غيرتى بېرمس اذن يىغلىشگه چير-چيرلب

غزل

كيشى كه كؤرسه سېنى، جان ثباتىنى اونوتر
بياق يېتىگىنى و آتلىق آتىنى اونوتر

كرشمه بيرله چو چىقسنگ يوزىنگى جلوه سىدن
گونش ياروغلىگىنى، حور ذاتىنى اونوتر

چېچك چىرايى چىزىلگن چىرايلى چهرەنى ياپ
چېچك كېتر اۋزىدن، قوش قناتىنى اونوتر

لبىنگ چىرايىنى يازماققە قۇل اوزەتسە كيشى
جنان تحيرى باسگەى دواتىنى اونوتر

مشرف اۋلسە كيشى سېنگە اوچرەشوو تىلەبان
زمانە تۈرەسى هم بۇلسە آتىنى اونوتر

سېنىنگ كۈزىنگ تامىرى كۈنگلىمە اولشكن اپرور
ياشىنگ آقىزمە كه كۈنگلىم حياتىنى اونوتر

غزل

سېوگى نهالى وايه گه يېتگه ي مو باغ ارا؟

يا کيم سېوينچ لذتى بارمو اياغ ارا؟

تقدير تاشيگه قازهدى سېوگى کاتبي

اسمينگى تورلى نقشده باشتين اداغ ارا

أول کون که کؤزمه- کؤز کؤرر اېردىک اوزاغدن

اؤزگه مليح کولگو اېدى آل دوداغ ارا

عشقينگ حلاوتيدىن اېرور جسم و جان قيزيق

هرقیده ينگره گه ي سېنينگ سېسينگ قولاغ ارا

سېن دفترىم، سرودىم و شعرىم، حکايتىم

مضمون و محتوا و پيامىم سباغ ارا

يېتمس قۇلىم حريميغه محرم بۇلىب نېتەي؟

حيف اۇل ھما كە توشگن ابرور خيل زاغ ارا

كېچمك يورەككە بيرگە بۇلىش فكري كۇپ قيين

ھجران فزاسى بۇيلە كە قوچگن قوچاغ ارا

سېوگى يۇلىنى باسماق ابرور گرچە كۇپ قيين

كوھكن بۇلىش كېرەك كيشى لعل آلسە تاغ ارا

جرأت كېرەك كۈنگيل سۈزين اظهار قىلغەلى

درد دليم توگيلدى دېآلمەي تماغ ارا

* * *

٢٥. نجم الدين ساعى

الحاج مخدوم محمد صادق اؤغلى نجم الدين ساعى ١٣٥٥- يىلى
سرپل شهرى نىنگ «گذر شاهان» محله سىده بير ضيالى عايله ده
توغىلدى. او، سرپل شهرى قاضى منهاج سراج لىسه سىنى توگه تىب،
سرپل دارالمعلمينىده اؤقىشگه كىردى و اونى موفىقتلى توگه تىب،
اؤقتووچىلىككه باشلەدى.

او، اؤقىش اقىمىده شعر و ادب عالمىگه كىرىب، هم اؤقىب، هم
اؤز توغى و كېچىنمه لىرىنى شعرده بيان اېته باشلەدى. ساعى اؤزبېكچه
و درى ده شعر ايتەدى. اونىنگ اىرىم شعرى نمونه لرى مطبوعاتده
نشر اېتىلىگن. شعرلرىدن نېچه اؤرنك:

ماہ تابانیم اۋزینگ!

ايگى كۈزيم روشنى كېل، ماہ تابانیم اۋزینگ
مرهم زخم دل و درديم گه درمانیم اۋزینگ

غير سېندن باشقەنى ترك ايلەدیم، اي نازنین
تندە جانیم، رگدە قانیم، نور ایمانیم اۋزینگ

اوشبو دنياده سېنينگدېك نازنیننى كۈرمەدیم
كۈز آچیب كۈرگن زمان دنياده كۈرگانیم اۋزینگ

آچیلیب سن تازە گلدېك، مېنى سرسان ایلەمە
اۋرگیلهی بۈیینگدن اي گل، جان و جانانیم اۋزینگ

عشقینگ اۋتیده نگارا كويدی ساعی، بيلمەدینگ
بې توتشگی كويدیررسن، آفت جانیم اۋزینگ

اۈزبېگىم

ياد اېتهى ھرلحظه دلدن، يشنه سين جان اۈزبېگىم
جان و دل بيرلن قىلەى خدمت فراوان، اۈزبېگىم

كېچتى جان و مالیدن باغلب بېلىنى بالەلر
قىب-قىزىل قانگە بۇيلدى قنچە اۈغلان اۈزبېگىم

كېچە-كوندوز تىنمە يىن يوردى گېزىب پروانەدېك
اۈلكەنى زحمت چېكىب، قىلدى گلستان اۈزبېگىم

اېلىمىز باتورلىگى دىياگە اېردى آشكار
بابە و اجداددن دور مرد میدان اۈزبېگىم

دىن و ايمان يۇلىگە صرف ايله گن بار عمرىنى
ذواللسانين دور نوایى، اۈلكە سېوگان اۈزبېگىم

ساعيا، خدمت قىلر ھر قومىمىز اۈز اۈرنىدە
اۈرتەدە اۈرتاق ھمىشە يشنه سين جان اۈزبېگىم

بېنوا

بېنوا بې پا و سرمن، سېندن اي جان ايريليپ
درديمه درمان تاپالمه‌ي، قالديم حيران ايريليپ

مرهم زخميم بۇليپ درديم‌گه درمان بۇلمه‌دينگ
قۇيدينگ آخر بو پریشانليکده جانان، ايريليپ

آي يوزينگ آيدېک تونب گل غنچه‌لردېک آچيليپ
درد و غم‌گه مبتلا قيلدینگ گلستان ايريليپ

نازين حسن و جمالينگ‌گه مدام ناز آيله‌بان
اۇلديررسن مي مېنى شمع شبستان ايريليپ

نې جمال سېنگه قالر، نې هجر سۇزان مېنگه، بار
بیر-بیراودن قاله‌ميز توفراقه يکسان ايريليپ

وادريغا، يار بيلن همصحبّت-همراز بۇلمه‌سي
عاقبت ساعى بۇليپ قالدى پریشان ايريليپ

بهار

وہ، عجب اوشبو جہاننى خوشگوار اېتتى بهار
چقنه تيب گل رنگمہ-رنگ، نقش و نگار اېتتى بهار
اۈلكه نى كۈر اۈلكه داش ھم شھر ايله بازارنى
جلوھسى بىرلن بوكون دلنى شكار اېتتى بهار
دشت و داماننى بېزەب ينگى ليگىنى كۈرسە تيب
نقشېگە محو ايله بان اېلنى خمار اېتتى بهار
كوه و صحرا دە چىقىب باق گل آچىلگن رنگ-رنگ
لالە ي فراغىن ساچىب، گللىر نثار اېتتى بهار
ابر نىسان گولديرەب ھريان تۈكىب كۈز ياشىنى
كېپىنك باشىدە چۈپان نى فگار اېتتى بهار
قىلمە غفلت، باغله بېل، بو اۈلكه گە خدمت اوچون
ايش مھيا ايشچى گە ليل و نھار اېتتى بهار
ساعيا بىلدىنگ مى كيم دنيانى رضوان ايله گەى؟
برچە عالم نى يرەتگن كردگار اېتتى بهار

حق يۇلى

حقيقتنى بېلىپ يورماقنى گر جانا، تيلر اۇلسنگ
 كېلىپ جسمينگنى خوار آيله، تونب شمس و قمر اۇلسنگ
 تاپىپ حق يۇلىنى ايزلب جهالت رسته سين اوزگين
 باشينگدن آغدەريپ ظلمت هميشه بيخطر اۇلسنگ
 اۇقىش يۇلىنى اوشلب آستانيم گه قۇيىپ باشينگ
 قبول اپت هر مشقت، خالقينگ راضى قيلر اۇلسنگ
 متاع نقد عمرينگ باريدە صرف اپت مدارينگنى
 اۇقيب علم و کمال ايچره اداغيسيز بحر و بر اۇلسنگ
 سليمان حشمتى هم ملک اسکندر نصيب اۇلسه
 نه سود اول تاج-تختينگدن چو بيد بي ثمر اۇلسنگ
 نصيحت آليان قيلغيل عمل، جان و جگر بنديم
 يوگور جولان قيليب اپرته مبادا دربدر اۇلسنگ
 وصالينى سؤراغلب ساعيا، تينمه ي گېزيب اختر
 سمند اوزره مينيب گر سير جنتلر قيلر اۇلسنگ

۲۶. محمد حسين سايس

محمد نسيم اۇغلى محمد حسين سايس ۱۳۶۶-يىلى جوزجان ولايتى، فيض آباد تومىنىنىڭ «سانسىز» قىشلاغىدە بىر علمپورر عايلەدە توغىلدى. مەكتەپنى فيض آبادىنىڭ شەھىد ناسىر لىسەسىدە ۱۳۸۴- يىلى توغتىدى. او ۱۳۸۵-يىلى جوزجان عالى اوقۇو يورتى، اجتماعى بىلىملر فاكولتە سىنىڭ اۈزبەكچە-انگلىسچە بۆلىمىگە كىردى و ۱۳۸۹- يىلى موفقىتلى توغتىدى.

او ۱۳۸۹- يىلدىن باشلىب جوزجان معلم تىرىيەش مۇسسەسىدە استاد صفتىدە ايشلىب كېلماقده. او اجتماعى-فرهنگى فعاليتلر بۇيىچە **British council** مۇسسەسى نىڭ فعاللىرىدن ھمدە «فلاح» آتلى آيلىك نشرىيەنىڭ مسؤولى دىر. او اۋقىش دورلىرىدن شعر و ادبىنى سېويىب، تېگىشلى ادبى اثرلرنى اۋقىي باشلەدى. او شعرى استعدادى طفىلى انچەدن بېرى شعر ايتىپ كېلماقده.

هويدا غزليگه تخميس

قميشدېك ناليديم ايچدن كورالمه‌ي نوبهاريمنى
 بو يېرلرده خجل بۇلديم بېرىب ايلدن نڭاريمنى
 كوچه-كۇيدن يورالمه‌يمن كورالمه‌يمن دياريمنى
 "خزان اېتتيم زمستان غمىنگده گلغذاريمنى"
 "كېلىب دلبر تماشا قىل خزان اۇلغان بهاريمنى"

كمان قىلدى الف قديمى يار آلديمگه كېلمسден
 المدن مېن قوتيلمه‌يمن وصال چاغىنى بيلمسден
 تنه‌م نى كېسدىلر حالى ياغاچىم ميوه قيلمسден
 "قورودى باغ طبعيم غنچه قالدى گل آچيلمسден"
 كرم آيين بېرىب سبز آيله باغ و لاله زاريمنى"

مېنىڭ سارى قدم باسيب اگر كېلسه‌يدى گل اندام
 تيرىكلىك تاتىنى بيلگه‌ي اېدويم مېن عاشق ناكام
 سحر دېك نورگه باتگه‌يدى جماليدن قرا آقشام
 "نه كوندوز لذتين كۇردويم نه تونلرده ياتيب آرام"
 "كېچيرديم هجر اۋتيدە كويدىرىب ليل و نهاريمنى"

قۇلىمدە جان آلىب كۇيىگە جانىم بېرگنى كېتىسم
يورەك قانى بىلە كۇكسىمدە آنىنگ آتىنى بېتىسم
اونىنگ عشقىنى اۇلگونچە كۇنگول قەرىدە بېركىتىسم
"يقەم نى چاك اوريىب يىغلب بارىب كۇيىدە داد اېتىسم"
"اوشل بېرحم اېشىتمەيدور مېنىنگ فرىاد و زارىمنى"

غمىنگدن جان بېرەى دېيىم كۇرىب يوزىنگنى اي خمار
كۇرالمىسدىن چىدالمەيىمىن وصالىنگگە بۇلىب من زار
بېھشت و خورىنى كۇرمىم اكر كۇرىسم سېنى بىر بار
"چىقرغە جان يقىن بۇلدى اۇلەى دېيىم كۇرىب دىدار"
ايا باد صبا ايتغىل اوشل بېرحم يارىمنى"

ھەمە ايش نى قىلار عاشق قووانسىن دېب نگار برچە
قوتىلمەيىمىن جفاسىدىن يورەك-بغرىم فگار بارچە
"سايس" جان تاپشیرر حققە كە جانى دىر نثار بارچە
"ھويدا" آيتەدىر يىغلب اۇلوم حق دور اۇلر برچە"
"كۇنگولده قالمەگەى آرمان كۇرىب اۇلىسم نگارىمنى"
فیض آباد: ۱۳۹۰/۵/۱۸

سريغ يوز كۇرسەتر

بۇلمەسە اېل بىرلە كىم تېنگ، كۇزگە پلپوز كۇرسەتر
كۆك بولوت بۇلمسلىگى بىلگىن كە يولدوز كۇرسەتر
كىم كە ظاهىرلىغ قىلىپ كۇرستسە اۋزىنى قوياش
چىق جەھالتدن اينىم اۋلچاويدە سۇز كۇرسەتر
اوشبو دوراندە يۇقالدى اُنس و الفت بىرلە مەر
لحظه نفعى بۇلمەگندە اوشبو دم پوز كۇرسەتر
رۇزگاريم تاتىنى بىلمم، قۇلىم توزسىز اېكن
چون يېمك قندەي ليگىن البتە كىم توز كۇرسەتر
قىلمەسە انبار بوگون گر اصل منزل ساوغەسىن
يېتگەلى منزلگە ناچار او سريغ يوز كۇرسەتر
كىم بارر اوچماققە وكىمگە نصيب اۋلگەى تموغ؟
ايچكى رنگىنى فقط سۇيگندە تربوز كۇرسەتر
دوريمىز قانۇنىدىر بايلر تۇيىپ، اۋلگەى غريب
كمبغل قوياشى چىقسە كېچە، كوندوز كۇرسەتر
قىل ادا شكرين بجا "سايس" يىگىتلىك دورەسىن
چون يىغاچ يىراق تۇكىشنى باشلەسە كوز كۇرسەتر

٢٧. عبدالرئوف سلطانی

سید سلطان اۇغلی عبدالرئوف سلطانی هجری ١٣٥٣-ییلی سرپل شهرىنین بلوچخانه گذریده توغیلگن. او مکتبنی شبرغانده مولانا اذنب لیسه سیده بیتیریب، عالی اوقوونی ١٣٨٧-ییلی جوزجان معلم تربیهلش عالی مؤسسە سیده توگندی.

عبدالرئوف سلطانی یاشلیگیدن شعر و ادبیاتگه قیزیقیب، اساساً ١٣٧٥-ییلدن شعر عالمیگه آدییم تشله ی باشله گن. او آنه تیلی اۆزبکچه همده درى و اردو تیللریده شعر یازهدی. اونینگ ایریم شعرلری ولایت نشریه لریده باسیلیب چیققن. اونینگ شعرلریدن اؤرنکلر:

حقيقت يۇلى

فلک رسميدن اي كۈنگۈل كۈزيمدە گرچە ياشيم بار
گۈزەللىككە يېتىرمەن دېب يەنەدە مينگ تالاشيم بار

عمر بۇيىچە قىلگن من حقيقت يۇلىدە خدمت
يىلالمسدن كە بو ايشدە مېنينگ قنچە معاشيم بار

قدیم بس قلتيرەب قالگن سۈزيمنى صاف ايتماقدن
اولوس گە راست ايتيب هم باشيمگە مينگتە تاشيم بار

كۈرالمسدن مېنى مردم قۇيىنگ ھرنرسە ايتسين لر
بو فانى دھر ايلە مېنينگ قچان ميل سواشيم بار

اوياليب ھرزمان قالديم قناعت حرصيدن نيله ي؟
اگرچە ماديّات ايچرە اوزەتسم قۇل فلاشيم بار

قدم قصريگە قۇيمس من او ھركيم بۇلسە ايتمسدن
اوييمدە تا يريم نان و كېچەدن قالگن آشيم بار

مېنى سلطانى بغالالمس سپاه ثروتينگ بيلگين
بابامدن اۈرگەنيب قۇيگن بويوك فن گوراشيم بار

كېلسنگ، كېل

حاليمنى سۇرگەلى اي دلبر جانانە كېلسنگ، كېل
جفادن تشقري قىلسنگ صفا مردانە كېلسنگ، كېل
غريپلىك كۇيىدە سېن سىز اۇلرمن زار بيركون، بيل
اۇلىمدن ايلگرى سېن اي گل بيردانە كېلسنگ، كېل
حيات، سېوگى سېونلرنى، كرم كۇزى ايله كۇرمىس
بو سۇزلرنى اگر بىلسنگ چىقىپ رندانە كېلسنگ، كېل
اگرچە مى مېنى خلق ايچرە كۇپ افسانەلر قىلگن
ولى سېن يەدە اي كۇزى چون پىمانە كېلسنگ، كېل
فراقىنگدن يانر كۇنگليم تون-اقشاملر تانگ آتگونچە
بو حالنى كۇرگنى سېن مثل بير پروانە كېلسنگ، كېل
وصالينگ گە يېتر مى يا يېتر سلطانى؟ بيلمىسمن
سۇزىمنى اېشىتىپ چون عاقل و فرزانە كېلسنگ، كېل

بيلمه دينگ

سېن رمز وفاق بيلمه دينگ يار
سېوگيم ابدى تاق، بيلمه دينگ يار

فرض اېت چقيرالمه ديم اوييم گه
اوى مېندن اوزاق، بيلمه دينگ يار

ايريلمه دېديم، ولېك كېتدينگ
سېن درد فراق بيلمه دينگ يار

كؤيىنگه نېچوك اياق باسه يديم؟
چېليم خو يماق، بيلمه دينگ يار

چيندن يوره گيمنى قان اېتدينگ
بىر مهر و مزاق بيلمه دينگ يار

سلطانى و سېن سىر بىرلن
مېن و بىر اتاق، بيلمه دينگ يار

كېرەك

عشق يۇلىدە اې كۈنگۈل، دلنى گۈزەل قىلىش كېرەك
نفس و نیازلر بیلن جنگ و جدل قىلىش كېرەك

عشق بىلىمىنى اۈرگىنىش، تېنگرى تعالىنى تانىش
يخشى-يماننى بىلىپ، اونگە عمل قىلىش كېرەك

عشق عتاب يۇلى دور، رنج و عذاب كۇيى دور
اونگە يېتىش اوچون دېسم غم نى دېل قىلىش كېرەك

عشق بساط نى بوزر، حرص چو كيرسە اۈرتەگە
اهل هوس بیلن مدام يۇلنى بدل قىلىش كېرەك

ترك سر آيله سلطانى سیر و سریردن كېچىپ
گر صنم ايسته سنگ توشون، ترك امل قىلىش كېرەك

۲۸. سياره صمدى

داكتر عبدالستار قىزى سياره صمدى ميلادى ۱۹۹۱-يىلى فارياب ولايتى اندخوى اولوسواللىگى ده توغىلگن. اۇقىشنى مزارشرىف نىنگ تجربوى لىسەسىدە بىتيرگن. ۲۰۰۹- يىلى بلخ عالى اۇقوو يورتى، اۋزبېك تىلى و ادبياتى بۇلىمىدە اۇقىشگە كىرىپ، اونى اعلى درجه بىلن توگتگن. ۲۰۱۱- يىلى مزارشرىفدەگى (بى بى سى) اۋزبېك بۇلىمى خذمتىدە خبرنگار اولهراق ايشگە باشلەگن. او حاضر ماسترلىك اۇقىش اوچون توركيه ده بىلىم آلماقده.

سياره صمدى عالى اۇقوو پىتلردە ياق ادبياتگە قىزىقىپ، علمى-تحقيقى مقاله لر يازىشگە باشلەدى و شو بىلن بيرگە شعر دنياسىگە هم كىرىپ قالدى. او اېسكى و يىنگى قالمىلردە كۆپگىنە شعرلر يازگن. اونىنگ اثرلرى انترنت سايتلىرىدە نشر بۇلگن.

مېنگە باققىنىڭدە

مېنگە باققىنىڭدە،

اېرتگىمنى باشلردىم

سېوگى كويلرىنى ترنم اېتردىم

اوخلەگن غنچەدېك، تانگ يېلى قۇيىدە

كۈزىمنى يوزىنگە اچردىم

خيالىڭدە ھرتون بىر غزل بۇلىپ

دلىم دەگى سۇزلرنى شيويرلردىم

كۈزىڭ قراچىغىدە قۇنىپ

قرانغو تونلرىڭنى ياروتردىم

سېن ايندەمەي، بىر سۇز ھم دېمەي

مېنگە تېلمىرىپ قىردىڭ

اما كۈزلرىڭ سېويپ قالگىنىڭنى

قنچەلىك اچىق،

قنچەلىك اسان،

مېنگە ايتىپ بېرردى.

مېن اوچماق اوچون يره لگنمن

قفس دن اوچگنيمده بير كوني

يقين لريم بېگمان

مېندن قاچرلر چقان

رمزلرگه باي يوره گيم لېكن

اوچماقنى اونوتمه يدى، بيل

مېن پروازلر اوچون يره لگنمن

يېرليک محبتيم!

مېن سېنى ايزله گنديم كوكدن

سېن هم باشقه لر كېي

قنات قاقمه يديگن قوش اېكن سن

پروازلر نېگه ناتانېش سېنگه؟

كوز ياشلريم ساقيشيني ايستمه يمن

كونگليمده گي اديرلردن سوزله مه يمن سېنگه

مېنده فقط،

جيمليک گييره دي

باتور يوره گيم

بیز عنعنهلر فرزندى اېمس اېديک
اؤزگه قوشلر بيلن

قفسده تورمس اېديک

کېرهک سيز فکرلر بيزدن اوزاقده اېدى

بیزده يالغيز پرواز حديثلرى

بیزده فقط اؤزيگه ايشانچ سرودلرى

چلينر اېدى، کؤکلرگه يېتر اېدى

قناتلر يميزنى کېسيب

اېرکين قۇيديلر بيزنى

قوياش بيزنى کؤيديريپ

آي مامه ققشتگنده

ايگى كيشىلىك كاروانىمىز تۇختەمەدى

بىلەسن،

تامدىن دىنانى كۆرىپ ايگاۋىمىز اولغەيدىك

ترانەمىز كۆكلەرگە اوچىش ابدى

منە، نەھائىت

بولوت كۆرپچەسىدىن دىياگە باقماق دەمىز

يورەگىم!

عنەنە پرست بۆلگىنىگە نىمە قىلگن بۆلردىم؟

رحمت سېنگە باتور يورەگىم!

عياى نېگه باش اېگسين؟

عياى نېگه باش اېگسين؟

يوللرينگه توكيلسين؟

قمچى كوچلى ضربيده

قهى گه دېسنگ، باش قويسين؟

اذن بېرگنده سوزلب

يوق اېسه، ناچار كوتسين؟

ياروغنى كوردى مى كه،

آلماس يولدوزينگ بولسين؟

اوشه مظلوم قيزچهلر

قوى، يخشى دوران سورسين

باشين بير سيله دينگ مى؟

نېگه اياغينگ اؤپسين؟!

سېن حقين توشينمه يسن

حقينگنى نېگه بيلسين؟!

سېندە اۋزىمنى كۆردىم

سېندە اۋزىمنى كۆردىم.

صادق سېوگىگە مفتون،

غمدن طالع يسەگن،

تانگدن سلام يۈللەگن،

سېندە اۋزىمنى كۆردىم.

مغرور، محكم، كوچلى بۇل،

ياتلر سۈزيگە يىتمە،

ايلر سحرىگە باتمە،

قوياشدېك نور بغيشلە.

الوان رنگ توغولرگه،

ايسىقلىكدن اوى يسه،

مروت سيز، سېوگى سيز،

يۇللرگه زنهار بارمه.

فقط محبت اوچون،

سېنده كۆرهى دنيانى،

سېنده كۆرهى اۆزيمنى.

نهایت يۇللريمده،

افسونلى تونلريمده،

كۆرديم، سېزديم صدانگنى

كۆرديم اۆزيمده سېنى.

يشيرين سِر

مصرعلر آقر قلبدن قاغازگه

توينغولر اوتر تيلدن يوره ككه

كۈنگليمده يشر اۋنلرچه احساس

قۇللىرىم قاتر يېتمەي فللكه

حقيقتدن هم كيمليگيم بيلمەي

ياشلىرىم تامر كۈزدن يناققه

قلم توتگن قۇل چىقرەدى اون

يشيرين سِر يىم توشمس توزاققه

بو الداوچى شيرين بير كم دنياده
عيب دېمس كيشى اېزگو تيلككه
اېر كينليك بيله اولغه ييب، اوسينگ
عياللىر كوچى دلده، بيلككه

بيله سن، قوشده ي پر قاققنيمده
رشك خاندانى تۇسيق اياققه
ايلنه ي سېندن بغرى كېنگ قاغاز
سېن سيز اېريشدى حسيّم بۇياققه

بشارت

اېلىم، يشه گين سۇلىم، سېنى سېۋەدى دىلىم،
خستە بۇلمەسەن ھەرگز مزاجىنگ یشناق گلىم
وطن سېن كوچلى دىرسن، يره لرینگ بىتەدى،
بىلەسن ناتوان من، كۆككە يېتمەيدى قۇلىم

توپراغىنگدە مىنگلرچە ارسلانلر يشەيدى،
ولرگە دعا اۇقىب قۇلىم سىلەيدى يوزىم
بىراغىنگ اطرافىدە اوچسىن اق قنات قوشلر
غرور بىلن ظفرىنگ تماشا قىلسىن كۇزىم

يېل كى سرگردان من، تاپالمەى قرارىمنى
بشارت بېر تا بۇلەى مناسب فرزند اۋزىم
سېنى اېركىنلىك سارى آلىب بارر قىزلرىنگ
ھىمتىمىز يوكسك دىر، ايشان، چىن دىر بو سۇزىم

حسلر دير تيريك

حسلر دير تيريك، همده سبزشلر همدهده بار
اگر بيز اويغاق بۇلسك، شرمنده اېمس وجدان
بار مېوه سيني تۇكر بعضاً حيات ياغاچى
اگر بيزده يشهسه بار بۇلگن تيريك احسان

دليميز اريغيدن بير قولتوم سوو قۇى آقسين
سوسيز قالگن همتملى دردمند انسانلر تامان
بير پس گينه يشه سين ممنوع بۇلگن محبت
امكانسيز عشق تشنه سى بۇله ياتگن هر انسان

كۇزدن ياش آقسه ميلى قتيق ساغينچلرنى - دېب
زنهار ييغلمه سين دل حق سيزليك الميدن
عننه پرستليكنى اېندى اوياققه قۇيىنگ
ينگى حسلر جان آلر اېركينلىك قدميدن

رباعيلر

سېن سيز نيمەلر تارتدى دليم، بيلمەيسن
قيغو يوكيني آرتدى دليم، بيلمەيسن
بارديم ينه مېن اوشه محل گە سېنى دېب
حسرت يېلى سرغارتدى دليم، بيلمەيسن

* * *

بارليگينگدە يۇللىرىم يارىغ اېدى
بارليگينگدە كۈزلىرىم آچىغ اېدى
يۇقلىگينگدە يالغان اېرتك دىر حيات
بارليگينگدە آرزولر ايسىغ اېدى

تۇرتلىك

قەى يۇل بيله سېن دليمنى آلدینگ؟
قەى كۈيگە مېنىڭ اۋزىمنى سالدینگ؟
كۈزىڭ مېنى غم اسيرى قىلدى
سېوگى بۇلييان يوركدە قالدینگ

ساغينچلى بهار

مېنگە كولمەگن عشققە بېچارە دل زارمىدى؟
اۈز بېگىگە يقىنلىك خستە قۇلگە عارمىدى؟
تاپگىنىم خزان بۇلدى ساغينچلى بهارلردن
مېنىگ محبتىمگە كېنگ دنيالار تارمىدى؟
حر تويغولر يىرەدى، قلىيمدە كېزدى آرزو
بغرى گل حسلرىمگە ايرىلىق بير خارمىدى؟
بير تىلىك سۇلگن تىلك مىنگ بارە ساوغە بۇلدى
ايچىمدەگى سېزىشلر يا ساچىلگن نارمىدى؟
تعميرلنمەدى ايشانچ، ينە تورلى تردد
سېۋگى نىنگ حضورىدە حياتىمىز خوارمىدى؟
ايزىمىزنى قىدىردى قىدە غم - الم بۇلسە
تقدىرىمىزدە ھلى كۆرگىلىكلر بارمىدى؟!

وطن

بو زمان ويرانه سن، گلخانه بۇلگه‌ی سن وطن
 تينچ اۇلوب بيزلر اوچون كاشانه بۇلگه‌ی سن وطن
 مېن سمان هم، خدان هم سېنگه بخت ايسته‌ديم
 يشنه‌گن يورتلر بيله همشانه بۇلگه‌ی سن وطن
 تاش آتيب باشينگه كېتكندە يوره‌ك سيز ياولرينگ
 بير كوني خشتينگ پيشيب دردانه بۇلگه‌ی سن وطن
 كۆز ياشيمنى آقيزيب كېتديم قوچاغينگدن، ولي
 مېنى مېندن يخشى كۆرگن آنه بۇلگه‌ی سن وطن
 عزتيم، فخريم، غروريم ذره- ذره سېن بيلن
 يوكسه‌ليب، غمخانه‌دن بېگانه بۇلگه‌ی سن وطن
 بير قره، فرزندلرينگ سېوگى بيلن اوسماقده‌دير
 خوش خبر بو! تېزده سېن فرزانه بۇلگه‌ی سن وطن
 كېله‌جك كۆزگوسيده تينچليك حياتينگ كۆرينر
 تېز ارا بيرهم قىليب شادانه بۇلگه‌ی سن وطن

بختينگ كولر!

آلتين اوى بيزگه يسر تبمير بغير بو ياولر
سپوگى نوري بهانه، گاهى ساوغه آلاولر
صداقتدن گپيريب، ساتيب بۇلدى ياتلرگه
سايه سّرلر نخات كه آيلندى سياه سرگه
كۆزده گى سرمه رنگى، ضمير يده گى قينغو
حقيميز بير دېگنى، تۇقيمە افسانه-كو!
ظلمتلر قوچاغيده، يالغان ابرك اسيره سى
بۇلدى بلند همّتينگ اسارت زنجيره سى
شيويرلسه گر سپوگى، نېگيزدن قوريترلر
عننه گه باغليق كو، بختى قاره سياه سر

افغانلر ملكى دپيه، غرورى بلند وطن
باق! قندهى ينجدى سېنى باكره گۆزهل چمن!
شونينگ اوچون بېزه كلر مېنگه معنا يوكله مس
رنجيمه آنه وطن، خطا-گناه سېنده مس
ليما- ليم سېوگى بيلن اعزازله دينگ فرزندينگ
قيزلرينگنى كويديردى منه شو جگربندينگ
يوزينگده گى اجين لر هر بيرى اؤن افسانه
قلتيره گن نازك قؤل، غملرينگدن نشانه
اېزيلمه آنه گينه م، بختينگ كولر البته
قنى اېندى بيزنى دېب، تبسم قيلگين شرتّه

* * *

مثنوى

نېگه طرفه كورينر شو اوچكن قلديرغاچلر؟
 هېچ مرهم له توزهلمس بېلى سينگن ياغاچلر
 بيلمەدېم، نېگه كوچسيز محكم تورگن اياقلر؟
 نېگه اېس اۋغريسى دير ساقى توتگن اياقلر؟
 اۋزىنگگه بها بېرگين، ايناقلش، كۈنگلېنگنى بيل
 كۈپ يىللىك مسافهنى بير زومده اۋتكزدى دل
 كيمسه اۋزگرتيرالمس تقدير ساچگن نشانلر
 ميسه كو بۇلمس اصلا خزان سۇلگن سمانلر
 اى واى، بو عذرلردن كۈپ اېشيتدېم، اېندى بس
 مېن ايستهگن بهار گه، اېندى قالمەدى هوس
 بيرمه- بير كېتىب بۇلدى دۇستلر و همسباقلر
 اداغىگه يېتمەگەى كۈنگلېم قىلگن سناقلر

۲۹. زلمى عزيزى

زلمى عزيزى ۱۳۶۷-يىلى فارياب ولايتى، اندخوى اولسواللىگى، بالاخانه قيشلاغیده توغیلدی. مکتبى بیتیرگن. او، افغانستان ياشلر جنبشى کابل ولايتى شوراسى مطبوعات و فرهنگ بۇلىمى اۇرىن باسرى، «آق يۇل» نشریهسى يازووپيلر گروهى عضوى، «ياشلر جنبشى» و «جنبش جوانان» نشریهلرى اۇرىن باسرى، آيينه تلویزیونى خبرلر بۇلىمى باشليغى، سمگان ولايتیده آريانا تلویزیونى خبرچيسى، اندخوى ياش شاعرلرى انجمنى عضوى، افغانستان مدنى جامعهسى و فرهنگ بنيادی اشراکچيسى، آقینه بندريده نيازى شرکتى حسابچى مديرى بۇليب ايشلهدى. او حاضر اندخوى اولسواللىگى دفتري مسؤولى، عين زمانده تورکستان رادىوسى نشرات مديرى حيثيده فعاليت قيلهدى. او اويلنگن و بير اۇغیل آتهسى دير. اونینگ شعرلريدن نمونهلر:

بیر قویاش

اندخوییم کؤکسینگ مهردن تۆله بۆلگن بیر قویاش
قهرمانلیکده اولوغ سن، سۆز گواهی دیر سواش

"میر غضنفر"، "جلوه" و "بابا مرادخان" دن دېسم
هر بیرى دوریده بۆلگن ملتیکه یخشی باش

"آگه" بۆلگن هم حقیقت، هم عدالت کویچیسی
قورقمه دی خوف و خطر دن بارور اؤتکزدی یاش

قهرمانلیک، ارسلانلیک نسلی توراندن نشان
کؤکره گینگده ابرکه اؤسگن عزمی کېسکین، هم یواش

خامه تېره تدی "متین"، "انور" عدالت یؤلیده
چرچمه ی کېسکین کوره شلر ایله دیلر ارقه داش

اندخوییم، زیبا دیاریم، قهرمانلر مسکنی
ابرکین و آزاده اؤسدی کؤکره گینگده قری-یاش

بو عزیزى تاپدی سېنده هم کمال و معرفت
مېنده بۆلسه کوچ، اېتردیم ناز توپراغینگنی کاش

۱۳۹۰/۴/۱۹

آسمانلرينگه قايل

يورتيم، مېنى دياريم، ارمانلرينگه قايل
 بېگانه لرگه كؤكسى قلقلانلرينگه قايل
 مردانه تاخته گنده خم بؤلمه گن بو قامت
 ظلم و ستمگه قرشى اؤغلانلرينگه قايل
 اول باتور ارسلانيم، كيم دوستيم زمانيم
 عالمده جاويدانيم، دورانلرينگه قايل
 تورانزمين ده اؤسگن آزاده لرگه مينگىز
 اوشبو جهانده نسل تورانلرينگه قايل
 بابا و اجدادلىرى شيبانى - بايقرالر
 بابام نوايى ينگليغ خاقانلرينگه قايل
 دشمنگه اېگمه گن باش صبر و چيدهمنى كؤزلب
 هييتلى، عزمى كېسكىن، جولانلرينگه قايل
 او فاتح بو دوران سوو اؤرنىگه بيريپ قان
 تاغلرده مرد ميدان اسلانلرينگه قايل
 تورانيلرگه پيوند، عبدالرشيد دوستيم
 جنرال قهرمان و سلطانلرينگه قايل
 سېن كويله گين عزيزى حق يؤلگه كويچى دورسن
 بختيمده گى مصفا آسمانلرينگه قايل

بابام

سۆزلەسم من گر بابامدن اېلگه داستاندر بابام
تينمه يين دايم كوره شگن كوچلى انساندر بابام

انچه سۆزلر سۆزلەسم شائينگه آز دېب اويلرم
جا آليب تورگن كۈنگۈلدە مېنگە جاناندر بابام

تيل قورالى بىرلە سۆز ملكينى تسخير ايله گن
كويله گن دردانه سۆزلرنى خوش الحاندر بابام

نې چيرايلى كويله گن فرهاد و شيرين قصه سين
همده اول ميزان الاوزاندر نماياندر بابام

قويدى عالمگه اوزيدن يخشى آت، يخشى صفت
معرفت باغيدە گى تېنگسىز بيليمداندر بابام

ميرعلاشير نوايى دېب، اېل ايچره آشكار
همده فانى دېب اتلگن سۆزلى خوشخواندر بابام

ايركىن و آزاده ليكده رزم جۇشقين ايله گن
چين يوره كدن اېلنى سېوگن مرد ميداندر بابام

يۇلبنى ايزلب باره يليك اي عزيزى بيز بوگون
چقنه گن كۈزگۈى دورانده درخشاندر بابام

١٣٨٤/٢/١

اېسله گين

اېسله گين الله نى هر كون خوش سخاوتلر بيلن
باش اوريبان درگهي گه پاك اطاعتلر بيلن

حق تعالى بويروغى دېب قيل زكات و توبه لر
قيل طهارت، بار نماز سارى شجاعتلر بيلن

رؤزه آيده اويقولردن تور سحرلر اويغانيب
كېچهلر الله نى دېب اؤتكز عبادتلر بيلن

قدرتينگ ايتكنده بيت الله گه عزم ايله ي دېسنگ
حج يانينگده، كورگين انساني كرامتلر بيلن

اول غريب و بينوالر، باش پناهسيز باله لر
بېوه لر احواليني سؤرگين شرافتلر بيلن

اول محمد سؤنگى پيغمبر عصرلر بۇيىچه
سؤيله گن ايلب سخا، يان توت عدالتلر بيلن

سېن عزيزى حق تعالى بويروغيني قيل بجا
سېو مسلمانلرنى لطف و هم صداقتلر بيلن
۱۳۹۰/۵/۳

قۇشيق

سىماب دېك اپرىتىپ برچە دللرنى
شېنم دىن يىغلە تىپ عطر گللىرى
قوياشكە تۇلدىرىپ بوتون ابللرنى
قۇشيق يىنگرەب تورسىن زمين اوستيده

پارلەگن فيضيدىن ياغدو يولدوزلر
خلايق دورەسى عشوۋەلى سۇزلر
قۇشيقنى يىنگرە تىپ ابر، اۋغىل، قىزلر
قۇشيق يىنگرەب تورسىن زمين اوستيده

قۇشيقنى نغمەسى كۈزگۈى جان دىر
بختيم آسمانىدە اۋتكىر امكان دىر
خلايق فيضيدىن شاد و خندان دىر
قۇشيق يىنگرەب تورسىن زمين اوستيده

قۇشيق دنياسى زۇر، چيرايلى دنياسى
خلقىمىز شاد-امان، غم توتمس اصلا
برچه كۈنگوللردە اېزگو تمنا
قۇشيق يىنگرەب تورسىن زمين اوستيده

قۇشيقلر توزگەلى سىزگە بير قۇل من
قۇشيقنى ايتگوچى سۇزلى بلبل من
يۇليگە تيترەگن اول تزلزل من
قۇشيق يىنگرەب تورسىن زمين اوستيده

سېن هم كېل عزيزى، اۋزنى دلشاد اېت
اېل كۈنگىلىنى آچىب، قىتە آباد اېت
چرچهگن دللرنى درددن آزاد اېت
قۇشيق يىنگرەب تورسىن زمين اوستيده

۱۳۸۴/۱۲/۹

۳۰. اولوغ بېك "عصمتى"

حميدالله اوغلى اولوغ بېك خراسان عالى لىسهسى ۱۲-نچى
صنف اوقوچىسى ۱۳۷۳- يىلى ميمنه شېرى، عربخانه گذريده ضيالى
بىر عايله ده توغيلدى. اولوغ بېك ۱۳۸۸ نچى يىلدىن باشلې شعر
يازه باشلەدى. آنه تىلى اۋزبېك تىلى دىر، اما او درى و اۋزبېكچه ده
شعر يازه آلهدى. قوييده اونىنگ شعرلريدن بىر نېچه اۋرنك:

ينگی دوران مبارک

بۇيلدى كۆككە تاغلر، ينگى دوران مبارک
يشنب آچيلدى باغلر، ينگى دوران مبارک

آچيلدى سبزه و گل، سيرهيدى قمرى - بلبل
ياغاچ اوزره يپراغلر، ينگى دوران مبارک

يورتيميز بۇلدى آباد، ابل - اولوس بۇلدى دلشاد
بلبل سيرر شو چاغلر، ينگى دوران مبارک

چيرايلى بۇلدى گلزار، بختيميز بۇلدى بيدار
يار - ياريني سۇراغلر، ينگى دوران مبارک

جهان بۇلدى چراغان، كۆنگوللر اونگه حيران
كۆركم بېزهلدى باغلر، ينگى دوران مبارک

تازه چېچكلر ينه، كۆكلرگه كۆتەريب باش
سبزه دور باغ و راغلر، ينگى دوران مبارک

بو بزم عاشقانه، عصمتى دن نشانه
چغ - چغلب اوتر زاغلر، ينگى دوران مبارک

تۇرتلىكلار

قنچە ايتەى قىغولر نىنگ يادىنى؟
ايستمەگىن كۈنگلىمى بربادىنى
اېتمە آباد ظلم نىنگ بنىادىنى
لطف ايله بېر بو كۈنگول نىنگ دادىنى

جانىمنى آلىب مېنگە بىر قرەمەى كېتەدى
عشق اۋتيدە كويدريب بىر سۈرەمەى كېتەدى
اوليدە عشقىگە مېنى اسير ايلهەدى
سۈنگرە مېنىنگ عشقىمە بىر يرەمەى كېتەدى

كۈنگلىم عشقىنگ اۋتيدە بۇلىب قالدى بېقرار
كويدى، كويىب كول بۇلدى، يۇلىنگدە قلىيم افگار
قانگە بۇلىگن يورەك قىزىل لاله گە اۋخشر
فضل و كرمىنگ بىرلە سۈر احوالىمنى بىر بار

تاريخيم

تاريخيم قۇيىدە مىنگىلە، شەسوار كۆرگەن مىسىز؟
قانىمىز بىرلە توگنەمس، لالەزار كۆرگەن مىسىز؟

بىر فراستلى بىلىمدان، ھەم سياستلى اولوغ
كىم بىلىم باغىنى يىشتىگەن بەھار كۆرگەن مىسىز؟

فصل و بابى ھەركتاب نىنگ تىل چەقەرىپ شرح اېتر
عصرلر ھەرگىز اونوتمەس افتخار كۆرگەن مىسىز؟

مېنگە ھېچ كىم ايتەالمەس: تاريخىنگ يۇقدور سنى
اۋتمىشم نىنگ شەرتى دېك اعتبار كۆرگەن مىسىز؟

ئاتوان مسكىن قىلالەمس وصفىنى شەردە بيان
اېسلەبان شەرىمدە يازدىم، برقرار كۆرگەن مىسىز؟

"عصمتى" گر تاريخىمدىن سۆزلىسم بۇلمەس تمام
چېكىدى قىغو اوشبو ملت، جان نثار كۆرگەن مىسىز؟

معرفت بابى

اېمدى بىلدىم دهر ارا كۆپ افتخارىم بار اېكن
عزتىم، شائىم، قووانچىم، هم وقارىم بار اېكن

اۋتمىشىمدن قالگن اېركن، مېن خبرسىز، نې اوچون
فخرلى بابالريمدن يادگاريم بار اېكن

سيراثر اولكن بىلیمدان دير نوایى بابامیز
معرفت بابینی آچگن، جان کویارىم بار اېكن

هر کتابین فصل و بابى علم و حکمتدن تۇلىق
علم و دانش فصلیده کۆرکم بهارىم بار اېكن

شهرتى دنيانى آلگن عالم و صاحب کمال
کیم ظهيرالدين کبى دولتمداريم بار اېكن

عصمتى طبعى قىلالمس وصفینی شعرده بيان
چون جهان تاريخیده کۆپ يادگاريم بار اېكن

۳۱. داکتر محمد سنجر عمر

محمد سنجر عمر ۱۳۵۰- يىلى فارياب ولايتى، اندخوى
اولسوالليگيده بير ضيالى عايلهده توغيلدى. او، ليسه دورى اۇقىشىنى
۱۳۷۲- يىلى توگه تيب، بلخ عالى اۇقوو يورتى نینگ طب
فاكولته سيگه كيردى و ۱۳۷۹- يىلى اونى موفقيتلى توگتدى.
محمد سنجر عمر ياشليگيدن شعريتگه علاقه تاپيب، اۋزېكچه و
درى تيللريده شعر يازە باشلەدى. اونینگ شعرلىرى يولدوز، اېزگو تويغو
و اندخوى نشريله لريده باسيليب كېلماقده. اونینگ شعرلريدن بير نېچه
اۋرنك:

آنە يورتىم

آنا يورتىم! سېنى مېن رشك رضوان قىلمەسم قۇيىم
تىكانزارىنگى عزم ايلب، گلستان قىلمەسم قۇيىم

يمان كۆز بىرلە باقسە گر عدو توپراغىمە، بىلسون
كورەش ميدانىدە يېر بىرلە يكسان قىلمەسم قۇيىم

عداوت خنجىرىن اول بېفراست ياولرىنگ چېكسە
سېنىنگ حفظىنگ اوچون كۆكسىمنى قلقان قىلمەسم قۇيىم

تىنىم سىز زحمت ايلب، اېندى بو اولكن ديارىمنى
جهان ايچرە یشیل بىر باغ و بوستان قىلمەسم قۇيىم

توزىب بىرلىك شىعارىنى، يازىب خوان سخاوتنى
ادەشگنلرنى چارلب اېندى مهمان قىلمەسم قۇيىم

مقدس مسلکىم دە مېن على سىنا يۇلىن ايزلب
شرف بىرلن اولوس دردنى درمان قىلمەسم قۇيىم

بويوك توركى تىلىدە تېبرەنور سنجر مېنىنگ طبعىم
يازىب مېن سۆزلارىم مشهور دوران قىلمەسم قۇيىم

قىزىل گل

كۈنگۈل گلزارىدە سېۋىي بىلەن اۋسگەن قىزىل گل مەن
 رەقىيا، خاتىرىمە اينىتىمەگەن، قىلمەن تەمىل مەن
 اۋزۇم تۈرك و تىلىم تۈركى، ابرۇر يۈرتىم مېنىڭ تۈرەن
 كۈرەش مەيدانىدە اېتىگۈم غەنىم بىرلە تەقەبل مەن
 سېۋىملى اندخويىم سېزگە قىزىق مەھرەنگە مەدارىمەن
 گۈزەل ۋەقەنىڭنى دايم كۈيەگەن سىراقى بىلەن مەن
 ۋەتەننىڭ يۈزىدە اۋلەك مېنىڭ اېزگۈ مەدارىمەن دور
 خەستە ايلەرمەن اېرىنلىگەن قىلمەن تەقەبل مەن
 ۋەقە مەخەنەسىدىن ايرىلىپ خەستە خەتەر اۋلەمەن
 كەرم بىرلە قەدە تۈت ساقىيا، مەخمۇر قەلەم مەن
 يۈرەگىم لالەدەك قەندۈر جەقەلەر جەقەسىدىن
 فەغانىم تىنەلەمسەن افلاك، اسىر تار كەكەل مەن
 تەنمەن ايلەسمەن باغ اچىرە بىلەن ھەمەنەن بۈلگەن
 نەچچەن كەم گل ىنەقەر ۋەقەدىن يازگۈم تەغزەل مەن
 تەبەبەت رەشتەسىگە ايتىلىپ خەتەر تەبەبەت اۋلەمەن
 اولۇس دەرەنى تەمەن ايلەرمەن ايلەن تەمەل مەن
 يارۋەتگەن كۈكسىمەن يارەن، مەھبەت يارۋەن بىرلەن
 سەيغەنگەن اۋزىنگە سەنجرەن دېگەن بىر نەتەنەن قەل مەن

٣٢. قدرت الله قاري زاده

قارى محمد نعيم سرخى اۋغلى قدرت الله ١٣٥٧- يىلى
سرپل نىنگ سرخك قىشلاغىده، بىر دهقان عايله سىده توغىلدى. او
١٢ نچى صنفكچه درس اۋقىب، اقتصادى قىيىنچىلىكلر طفلىلى عالى
اۋقوونى دوام اېتتىره آلمەدى.

قدرت الله شعر و ادبى سېوگنى باعث، بو ترماققه تېگىشلى
اثرلرنى اۋقىي باشلەدى. كېيىنلرى شعرى استعداد و قريحەسى اونى
شعر عالمىگە يېتكەلەدى. او "قارى زاده" تخلصى بىلن استە-سېكىن شعر
ايتە باشلەدى. قارى زاده اۋزبېكچە و درى ده شعر يازەدى. اونىنگ
شعرلرى وقتى-وقتى بىلن، سرپل و جوزجان مطبوعاتىده باسلىپ
كېلماقده. اونىنگ شعرلرىدن بىر نېچە اۋرنك:

قهرەتان

مېنى تېترەتەي كۆپ بېقرار اېتتى ساووق
صندلى نىنگ ايسىغى گە قنچە زار اېتتى ساووق
شىشە يىنگىلىغ قالدى موزلب كوچەلر، بۇلمس يوريب
تەيرىلىپ كېتگەى اياق، بېاختيار اېتتى ساووق
صندلى بيرلە بخارينى كىشى سۇرمىس اېدى
اوشبو كون بازارىنى كۆپ بيروبار اېتتى ساووق
بې الاو طاقت قىلىپ بۇلمس، كۇرىنگ اې دوستلر
اۋتتى چىمىلب يورەك-بغرىم گە كار اېتتى ساووق
قالدى كۇزلر كۆككە باقىپ يالباريب تېنگرىگە كىم
چىقسە بير كون آفتاب دېب انتظار اېتتى ساووق
ھېچكىم كۇرمب اېدى عمرىدە مۇنداق قھرتان
موزلب ھريان خىلمە-خىل نقش و نگار اېتتى ساووق
قالمەدى بير دانە اۋتىن اويدە، مال لرگە سمان
يۇق و بارىمنى اېل ايچرە آشكار اېتتى ساووق

كۆپ مسلمانلار قۇي و قۇزىسى آچلىكدن اۇلىب
تاغ و تاشلردە اولرنى خوار و زار اېتتى ساووق
ھم اوچر قوشلر قناتين سيندىرىپ، يېرگە اورىپ
قالدىرىپ كۆپ آچ و سووسىز، بيمدار اېتتى ساووق
اي ايناغە، كۆپ اېرور قىلىسم اگر قىش وصفىنى
جسم و جانيم تېترەتېپ كۆپ بېقرار اېتتى ساووق
صندلى نىنگ ايسىغى گە قنچە زار اېتتى ساووق
شىشە يىنگىلىغ قالدى موزلب كوچەلر، بۇلمس يورىپ
تەيرىلىپ كېتگەي اياق، بېاختيار اېتتى ساووق
قىلمسە اۋزى ترحم اول خدای مهربان
خلق عالم سىنەسىنى داغدار اېتتى ساووق
قدرت الله نى كۆرىنگ اي دوستلر بو نالېشىن
ھمچو بلبل مست و شىداي بهار اېتتى ساووق

آنە جان

اي مېنىڭ روھ و روانىم، تىندە چون جان آنە جان
 ايچ كويارىم، مېربانىم، دردگە درمان آنە جان
 كېچە-كوندوز اويقو كۈرمەي تىنمەگن بىزلر اوچون
 قنچە كۈپ رنج و مشقتلرنى كۈرگان آنە جان
 كېچەلر ياتمەي تانگ آتگونچە بېشىك نىڭ يانيدە
 صدقە لطفيز بۇلەي، شمع شېستان آنە جان
 اويقودن سېچىب توررسىز يىغلەگندە بالەنگىز
 طوطى شىرىن سخندېك شىرافشان آنە جان
 كۈرمەگندە، اۈزگەلردن بىزنى كۈپراق ساغىنىب
 اي محبت بىرلە قلىب تۇلە بۇلگان آنە جان
 بو تىرىكلىكدە غنىمت بىلسىڭىزلر قدرىنى
 قنچە محنت بىرلە سىزنى كتە قىلگان آنە جان
 ايلەسىن تېنگرىم ايكي دنيادە سىزنى شادمان
 كۈنگىلىڭىزدە قالمەسىن بىر ذرە ارمان آنە جان
 وصفىڭىزنى قدرت اېتر تىنمەيىن بار عمرىدە
 سىز بهارىم سىز مېنىڭ اي باغ بوستان آنە جان

سرپليم

اي گۆزەل يورتىم، زمينىم، باغ و بوستان سرپليم
مسكنىم سەن، جەننىم سەن، شەھەر باستان سرپليم
بىرلەشىپ خىدمەت قىلورمىز جان و دلەن داىما
ايشىچى و اۇقۇوچى و چۇپان و دەھقان، سرپليم
گر بەھار ايامى كېلسە، آچىلار گلغىچەلەر
رەشك اېتىر حەسنىگى كۆرسە باغ رضوان، سرپليم
كۆپ ولايتلار اېچىدە مەثل سىز دريالرىنگ
شول سەبەدن شەھرىنگ عالم دەستان، سرپليم
سەر اوچون ھەر يەندە كۆپ دور سىرگاھىنگ، اي عەجب
جەملەدن انگەشت شاھ، جۇرە امام جان سرپليم
مەردمىنگ باھەمەت و خىر و سەئادەتلى ھەمە
خوش بۇلىپ قەيتىپ كېتىر، گر كېلسە مەھمان، سرپليم
باتور و ھەم قەھرىمان فرزندلرىنگ كىم ايلەگەي
باش كۆتەرسە يوللرىنگى يېرگە يەكسان، سرپليم
قەدرت اللە قۇي قەلمنى، مەقتەسەنگ بۇلمەس تەمام
قەنچە قىلسەنگ وەصفىنى يۇق حد و پايان، سرپليم

۳۳. قيام الدين قاطع

شعرده قاطع تخلص قىلگن قيام الدين ۱۳۵۷ نچى يىلى اندخوى شهريده، ضيالى بير عايلهده توغىلگن. او مکتبىنى ۱۲ نچى صنفگچه ييتيريب، حاضر ابرکين ايشلر بيلن شغل لئماقده.

قيام الدين قاطع شعر و ادب نینگ اشدی علاقمندى. اونینگ "تيل حقى" و "آب و تاب" اتلى ايکى شعرى تۇپلمى بار. اولردن ۹۷ پارچه شعردن عبارت "تيل حقى" عنوانلى تۇپلمى ۱۳۹۰- يىلى "ظهیرالدين محمد بابر فرهنگى انجمنى" تماندن باسيليپ چيققن. قوييده اونینگ شعرلريدن اۇرنکلر:

بخت سېوگىسى

كوزىنگنى اۈلكە، ھەمىشە بەھار ايستەيمىن
چىچكلرىنگ ھيدىنى مشكبار ايستەيمىن

ادىرلرىنگ بىلە ھەر تاغ و ساي و قىرلرىنگ
ھەمىشە كۈركم و ھەم لالەزار ايستەيمىن

قولاغىمە پارىمس قارە قرغە آوازي
چمنلر ايچرە نواي ھزار ايستەيمىن

شكۈە كۈكىدەگى طالعىنگ يولدوزىنى
قمىشتىررگە كۈز انور نثار ايستەيمىن

فقط سېنى سېۋەمىن، ايستىگىم سېنىنگ بختىنگ
بو بخت و سېوگىنى لىل و نھار ايستەيمىن

يشەيدى كۈكسىنگ اوزە اېل نزار حالتدە
بولرىنگ برچەسىنى بختيار ايستەيمىن

كىشى اگر سۈرەسە قاطع، ايستەگىنگ نې دېب
دېگوم بو اۈلكەدە اېركىن يورار ايستەيمىن

قاره ایام

بیر کبلیب یاروتمه دینگ یوز آییدن شامیمنی هم
قاره قیلدینگ قاره ساجینگدېک بو ایامیمنی هم

مېن بیلن نېچون نهانی بزم عشرت قورمه دینگ؟
مهوشا کؤز باده سیدن تۆلدیریب جامیمنی هم

قار و یاغمیر یاغدیریب قاش و قباغینگ کؤکیدن
قیغو سېلی بیرله بوزدینگ آتی دل تامیمنی هم

وصلتینگ شهدی بیله قیلمه ی چوچوک جام حیات
اچیق ایتدینگ فرقتینگ زهری ایله کامیمنی هم

شاد و خرم ایلمه ی مهر و وفادن خاطیریم
ایله دینگ تباره افزون رنج و آلامیمنی هم

اېندی جورینگدن شکایت کیم گه آغاز ایله یین؟
یوق قولاق آسگوچی کیمسه، بیلمه ی انجامیمنی هم

تېلبه آیلب عاقبت قاطع کبی ای نازنین
عقل و هوشدن اجره تیب آلدینگ-کو آرامیمنی هم

تيل حقى

كېل اي كۈنگۈل، سېن عھدىنگگە وفا اېت
حقيقت سۈزىنى سۈيلىب، نوا اېت

بھمدالله بو كۈن مقصدگە يېتىدىنگ
تېلىنگ حقىنى بو يېردە ادا اېت

اۋزىنگ تورك و يىنە تورك اۋغلى دورسن
بلاغت باغيدە قامت رسا اېت

يازىب يېراغ اوزە تورلى غزلر
بىلىك آيينەسىنى پرجلا اېت

ادبسىز كىمسەدن بېگانە بۈلگىن
ادب اھلىن اۋزىنگگە آشنا اېت

گپير نسلينگ شکوهيدن جهان گه
بو سؤزدن ياولرينگ تورخين قرا ايت

نوايى شائينگه آچيب لينگنى
كپين اوصاف سلطان بايقرا ايت

سياستده ابدى بابر توانا
ينه شاعرليگيني برملا ايت

باسر بۇلسنگ قدمنى، باسمه بيجا
ايتر هر ايشنى گر بۇلسنگ، بجا ايت

مدام ايت يخشيليك، لپكن دېمس من
يمانليك آيله بان ابلگه جفا ايت

كيشى دېوالينگه قاطع سوينمه
توكل حقه آيلب، متكا ايت

٣٤. پوهيالى قمرالدين قانت

حاجى سخيداد اۋغلى قمرالدين ١٣٥٨-يىلى ميمنه شهريگه قره شلى كوهيخانه گذريده توغيلدى. دستلبكى و اۋرتة تعليماتىنى كوهيخانه اۋرتة مكتبيده آليب، قالگن تعليماتىنى خراسان عالى ليسه سيده بيتكزدى. او، ١٣٨٤-يىل فارياب عالى بيليم يورتىده اۋقىشگه كيريب، اۋزبېك تىلى و ادبياتى بۇلئيمىدن ليسانس درجه سى بيلن فارغ بۇلدى.

حاضر اېسه اۋشه يېرده استاد صفتىده رسمى ايش قىليب كېلماقده. قانت مكتب دورىدن باشلب شعر و ادبيات بيلن قىزىقپ، اۋزبېك و درى تىللريده شعر يازەدى. قوييده اونىنگ شعرلريدن اۋرنكلر بېريلهدى:

آپه جان

آپه جان عفت بيلن مستور بۇل
عفتينگ بيرله چيرايلى حور بۇل

علم و دانش همده عرفان اوييده
آي كىي بير مهلقاي طور بۇل

تشقى تقليدler ايزينى ايزلمه
اؤزگهler اؤيلاويدن مهجور بۇل

سپنده باردير عفت و پاكيزهليك
بير قوياشدېك مهربان، پرنور بۇل

بېحياليك سايه سيدن بۇل ييراق
زهره دېك پاكدامن و مشهور بۇل

قانت آيتر ياولرينگ تزويرينى
اوزگين و سترينگ بيله مسرور بۇل

مثنوى

بيليم اۋرگن، بيليم كۈنگلینگ ياروتگه
اۋزینگ بيرله اولوغ تېنگرى تانوتگه
بيليم ياغدو كى ظلمت زدا دير
جهالت درديگه دايم دوا دير
بيليم بيرله عمل قيلسنگ ييترسن
بيليمسيز بى عمل بۇلسنگ، ييترسن
بيليم حلم و حيا، مهدي وفا دير
بيليملى چون شه حاجت روا دير
سفاھتدن تاپالمس سن مرادينگ
ولو كۈككه چيقر بۇلسه نژادينگ
بلاغتدن كلام اولغه بى بهاليك
قوياشدن نور چيقر، توندن قراليك
تلش نينگ خدمتى دايم وفا دير
تلش سيز جھل و دردى بيدوا دير
تحمل نكته سين اۋرگن صدفدن
اېرىشمه بى كېچمه گين هرگز هدفدن
سيره بۇلمس ميسر علم و عرفان
قيديرمه بى اوخله گنده هر بير انسان

قطعه‌لر

اېكدي دېگن بيرله اېكيلمس اوروغ
تا اوروغ ايلگينگ بيله پاش اېتمه‌سنگ
چونكه وصيت بيله حج بؤلمه‌گي
تا كه عزيمت بيله حج كېتمه‌سنگ

قطره بؤلور تربيه بيرله گهر
لېك حيات بارين يپديرمك كېره‌ك
تاتلي دېگن بيرله تاتيلمس آغيز
چونكه عمل بيرله قيديرمك كېره‌ك

بيليم تاڭين، بيليم نوري ياروتگه
دلينگ بيرله، سېنگه راه هُدانى
مثل دور كيم اُوزين تاپسه هر انسان
كُورر اُوز جسميده ذات خدانى

بلاغت فنيده، تاپماقچى بولسنگ يوكسك اوستونليك
اوقيب چيقيقيل كتابلرنى، تينيم كورمهى طلب بيرله
توزهت قونت بيرله اخلاصينگ، يورهك آيدين ليگين تاڭين
قيديرگين چين و روم، هند و بخارانى حلب بيرله

۳۵. احسان الله قووانچ

خال محمد معلم اوغلى احسان الله قووانچ ۱۳۶۴-يىلى
فارياب ولايتى، پشتونكوت تومنىنىڭ جمشىدى قىشلاغىدە
توغىلدى. او، باشلىغىچ، اۋرتە و ثانوى تعليماتنى قىشلاغى و ميمنه
مكتبلرىدە آلدى. سۇنگره فارياب ولايتى يوكسك بىلىم يورتىگە
كيريپ، ۱۳۸۸-يىلى ادبيات فاكولتەسى اۋزبېك تىلى و ادبياتى
بۇلىمىنى بىتيردى. او، حاضر شو مۇسسەنىڭ اۋزبېك تىلى و ادبياتى
دىپارتمنتىدە، استاد صفتىدە تدريس قىلماقده.

قووانچ، فاكولتە دورىدن باشلىب، شعر و ادبيات بىلن قىزىقىپ
كېلماقده. اثرلىرى اېسە ايشانچ، ميمنه، آق يۇل، كل چورت گۇى و
يىنگى زمان كىى نشرىه لردە باسيليپ چىققن. اونىڭ شعرلىرىدن بىر
نېچە اۋرنك:

اۋتميشدن حاضرگچه

بو وطن ساتگوچيلردن برچه اېل بېزار اېكن
اېل-ولوس بيلمس ليگيدن دايم نادار اېكن

گه مجاهد، گاه حزبي، گاه طالب بۇلديلر
يېنگيلىب قيلميشلريگه ينه هم انكار اېكن

ساتديلر بو خلق مظلوم اجنبي گه بار- بار
برچه اېل-يورتلر اوچون هم بو وطن بازار اېكن

اېل بۇليندى، اۋزبېك و تاجيك و پشتونلر بۇليب
بو اوروقلر برچهسى، ياولر اوچون ابزار اېكن

قۇيديلر آتين مجاهد يا كه اخوان يا طالب
برچه خلقنى باشقروچى امريكا بادار اېكن

حزبي بۇلدى بير بۇلك قوم اۋز دينيدن بېخبر
قىلديلر بو ملكنى ويران، قۇشنيلر هوشيار اېكن

دربدر بۇلدى اولوس، بيلگين قووانچ سېن قيتهدن
اېل-ولوس بيلسين كه اېندى برچهسى اسرار اېكن

معلم وصفیده

بشر دهاسی بۇلگن قیمت بها معلم
اېتگن اولوسگه خدمت اول باوفا معلم
كۈنگولگه بېردى ياغدو فيضِ علومى بيرله
راست يۇلگه يۇللەگن اول اصلى آنا معلم
قىلدى وطن چراغان علم و كمال طفیلی
كۈكسىنى قىلدى قلقان اېلگه آتا معلم
تربيه تاپگه، اوندن فرزندیمیز همیشه
علمی نینگ فیضی بیرله بیزگه آقا معلم
چیدهب قینچیلیكنی كتابگه بۇلدى اورتاق
سلطان علم و دانش، دردگه دوا معلم
رنج و عذاب فراوان تحمل ايلهگن دیر
تعلیم-تعلیم ایستب بۇلدى ادا معلم
یازدى قووانچ بیتلر استادیگه بغیشلب
ارزییدی بۇلسه دایم حمد و ثنا معلم

تاپالمەدیم

ایزلب- یوگوریب بیر کامل انسان تاپالمەدیم
هر کیمنی سینب اؤزگه قەدردان تاپالمەدیم

بو وقت و زمان فتنه دیر و کیمگه ایشانچ بار؟
کۈنگول اوییده اصلی نگهبان تاپالمەدیم

هر کیمنی کۈریب، اؤزگه توتیب یار و قەدردان
حق حامیسی انسان سخندان تاپالمەدیم

آدملر ارا انس و محبت یۇقالیبدور
نېگه دېب اگر سۈرهسه برهان تاپالمەدیم

هریان قره‌سنگ درد و الم اوجیگه بیتگن
هېچ بیر کیشی‌دن مهر ایله احسان تاپالمەدیم

آنه مقامى

دنيانى يشتتگوچى بير طرفه باغبان دير آنه
بارليغى مهر و محبت، سؤزى ريحان دير آنه

تاپدى اصحاب پيمبر آنه مهريدن كمال
انگله ماققه هر كلامى بحر و كيهان دير آنه

باقدى بابر، باقدى شاهرخ، باقدى عالملى هم
اؤزگريش لرگه سبيچى ماه تابان دير آنه

الخوارزمى، الفارابى، البيرونى آنه سى
شو طفيلى او سويوكلى ابلگه جانان دير آنه

بېرە تاپدى ھەم نوایی ھەم اولوغ بېك، مولوی
قىلدى گلزار اۋلكەلرنى خادىم انسان دىر آنە

تېرەتر بېشىكىنى و ھەم تېرەتر آچوننى ھەم
تېمور-آتيلا اناسى، صاحب اۋغلان دىر آنە

آنە فرزندى محدث، ھەم مفسر، مکتشف
آنە سۆزى دىر مقدس، معنوى كان دىر آنە

بالە لرگە قىغو يېتسە، كۈنگليدن قان ساچيلر
ھەر زمان فرزندى اوچون كۈكسى قلغان دىر آنە

قنچە يازسنگ آنە لرگە، او توگنمس داستان
او تاپيلمس كيميا، لعل بدخشان دىر آنە

آنە جانلر مھرى اوستون، سېنگە سوودېك دىر قووانچ
برچە بارلىق زيبى او دىر، اولكن احسان دىر آنە

سېوگى

ھېچ كېمسە قىلمەگەن، مېندېك سېنگە اۋزنى فدا
قىلمەگەن ايش قالمەدى وصلېنگ اوچون اې مەلقا

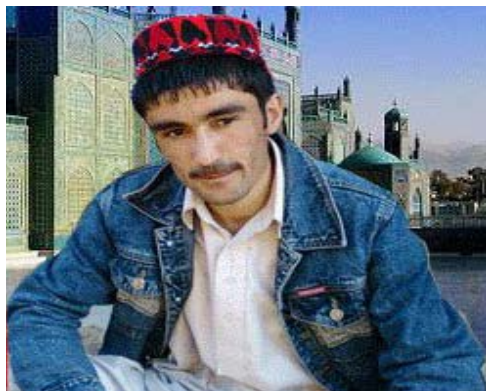
مېنگە ايتگەن اېردېنگ اَلسم سېنى قىلىنگەن اۋرىن
يىلمەدېم سېن اېركە نى كە فتنەسن، ھەم كۈپ بلا

ھېچ بىراونېنگ سۈزىگە سالمە قولاق، اې سىمتن
سېوگىنى تۇغرى توشون، موندن بوياىن اېتمە جفا

تېلبەلردېك تېلمورىب دايم يۈلىنگە باقمەن
چون تاپىلمس مېن كېى حسنىنگە مفتون مېتلا

سېن «قووانچ» نېنگ عشقى و جانانى سن، اې نازىن
رحم و شفقت قىل عزيزىم عاشقىنگە دايم

۱۳۸۶/۶/۱۲

۳۶. امان الله قوياش

حاجى محمد اكرم اۋغلى امان الله قوياش ۱۳۶۵- يىلى
سرپل شەھرى نىنگ ابوالفتح گزرىدە توغىلگن. باشلنچ و لىسەنى
منھاج سراج مەكتىبىدە بىتتىرىپ، كېين ۱۳۸۵- يىلدە جوزجان ەالى بىلىم
يورتى نىنگ اجتماعى بىلىملر فاكولتەسى، اۋزبېك و انگلىس تىلى
بۆلىمى گە كىردى و اونى ۱۳۸۹- يىلى توگتدى. ۱۳۹۰- يىلدن باشلپ
چارواچلىك و اېكىنچلىك رياستىدە اىشلەماقدە. قويىدەگى شەرلر
اوندىن دىر:

قىدەسن؟

گۈزەلىم جان گۈزەلىم، كۈزدن اوزاق ھم قىدەسن؟
بىردم اۇلتور يانيمە، زخمىمگە مرھم قىدەسن؟

باشقە يورەك نىنگ دردى يۇق، سېن كېل فقط سېن آلدىمە
سېندىن باشقە يۇق گۈزەلىم، اي مېنگە ھمدىم قىدەسن؟

يۇقاتگىنىم ھم تاپگىنىم، ھم بارلىگم ھم يۇقلىگم
نامىنگ تىلىمدە ھر نفس، قلىبىمدە ھردىم، قىدەسن؟

نې كوچىم بار بىرلىشگىنى، نې وداع دېب قىتىشگىنى
نې كوچ يوزىنگگە باققىنى، سېن يار بېغم قىدەسن؟

تغىن يورەكدە يۇق ھوس ذكرىنگىنى اۋزى مېنگە بس
يوزىنگ قوياشىم اي نفس، پاكىزە شېنىم قىدەسن؟

تېنگرىم حكمتى

سېنى شيشەدن تۈزەتگن تىنگرىم،

مېنى قرا توپراقىدىن تۈزەتدى

مېنگە سىنىق يۈرەك بېرگن تىنگرىم،

سېنگە تاشىدىن يۈرەك بېردى

مېنى قورۇق ياغاچ قىلگن تىنگرىم،

سېنى انگەلى اۋت قىلىپ يۈرەتدى

تىنگرىم مېنى قوياش قىلىپ يۈرەتگن بۇلسە ھىم،

سېنىڭ آسمانىڭگە چىقىشنى نصيب اېتمەدى

تىنگرىم قىلگن ايشلاردا حكمت بار،

اما كاشكى سېنى گل يۈرەتەي،

مېنى عسل ارى قىلىپ يۈرەتگن بۇلسە اېدى...!

آنە جانيم

آنە جانيم، سيز اۋزىز بير يولدوز و انوار سيز
بلبل زارىز ابرورمن، سيز مېنگە گلزار سيز

دنياده سيز مېنگە اېرديز عزت و شان و شرف
زعفرانديك سرغەيبب ايگى كۈزى خونبار سيز

سيز مېنى مکتب گە قۇيدىز، علم اۋرگنگين دېديز
اعتماديم، افتخاريم، هر نه دېسم، بار سيز

كېچەلر الە دېب اوختتيز مېنى، ياتمەى اۋزىز
شو سبىدن بار جهانده بيرگينه غمخوار سيز

دېدى پيغمبر كه جنت آنەلر پاييده دور
حرمتيز مېنگە شرفدور، بير قيلينگ ديدار سيز

تۇرتلىكلار

بھار كېلدى، بھار جاويدانلىك
كە خوشلىك بىرلە اۆتكز، بې يمانلىك
"قوياش" ياشلىك غنىمت بىل كە دايم
كېتىپ، قېتىمس بو دوران جوانلىك

...

قوياش سېنگە اېلىنگ آب حیات دیر
اۋزییک تیلی تاتلی قند و نبات دیر
تا یوره گینگ اېرکین، اېرکین دیر تنینگ
اېلىنگدن بشقه سی یورتینگده یات دیر

۳۷. جلال الدين قيامى

جلال الدين قيامى، قارى قيام گە مشهور بۇلگن قيام الدين نىنگ
 اۇغلى دىر. او، ۱۳۶۰نچى يىل اندخوى اولسواللىگى «ميرشكار»
 محلەسىدە، ضيالى بىر عايلەدە توغىلدى. قيامى ۱۳۶۸-يىلى
 اندخوى نىنگ دارالحفاظ مدرسەسىدە اۇقىشگە كىرىپ، اونى ۱۳۷۹-
 يىلى موفقيتلى بىتىردى. او حاضر اۇقتووچىلىك قىلىپ كېلماقده.
 جلال الدين قيامى اۋزبېكچە و درى تىللىرىدە شعر يازەدى. اونىنگ
 شعرلىرى اۈلكە مطبوعاتىدە باسيليپ كېلماقده. قويدە اونىنگ
 شعرلىرىدن اۋرنكلر:

يىگىتلەرگە قرەتە

بىز اېندى بوكون اۆلكەنى آباد قىلرمىز
 بو قىغودن اېل كۆنگلىنى آزاد قىلرمىز
 اې اۆلكەسپور، اېل سېور آزاده يىگىتلەر!
 بىر-بىرگە كېلىنگ بىرلەشىپ امداد قىلرمىز
 نې شوم و قرا پېت اېدى، كېچدى باشىمىزدن
 بىر يىنگى زمان اۆلكەدە بنياد قىلرمىز
 بو فرصتىمىز اۆتمەسەيدىن ايلگرى سيلجىب
 اېل ايچىدە جەل اوپىنى برباد قىلرمىز
 علم آرتتىرەمىز اۆزگە بو يۇل بىرلە نېچون كىم
 امكان ترقى نى بىز ايجاد قىلرمىز
 مېھن چقىرر بىزنى بىلىك سارى تون و كون
 كېلگوسىدە چون بىز اونى ارشاد قىلرمىز
 اۆزگە كىشىلر ظلمى وطن قدىنى بوكدى
 قدىنى توزىب قىتە چو شمشاد قىلرمىز
 قىغو يوكى باسگن اېلىمىز بىزگە توتر كۆز
 ايش بىرلە اولرنى ھمە دلشاد قىلرمىز

سېوگى رموزى

اي شۇخ اۋزىمنى سېنى دېب، درېدر اېتدېم
كۈيىنگنى طواف اېتگەلى تىنمەي سفر اېتدېم

ساچىنگگە ايلىنگن اېدى كۈنگلوم قوشى بىلمەي
كوى و كوچەلر قالمەدى ايزلب گذر اېتدېم

كۈردىم بو جمال و قد موزونىنگ اۋشل دم
عقلىم ادەشىب بىلمەرم اصلا نېلر اېتدېم

بىلمس اېدى تېلبە يورەگىم سېوگى رموزىن
بو داد و ستد ايچرە كىرىشىدىم، ضرر اېتدېم

كۈنگۈل سۈزىنى يىشىرىن ابلدن تۈتەلمەي
بې صبر و چىدم برچەنى اوندن خبر اېتدېم

قصد اېتتى مېنىڭ جانىمە كىم قنچە رقىيىم
اما نې غمىن اېتدېم و نې ھم حذر اېتدېم

يادىنگدە چېكىب مىنگ غم و مىنگ رنج و مشقت
تونلرنى بوتونلەي ياتەلمەي سحر اېتدېم

سېن اېندى اۋزىنگ مېنگە كېلىپ لطف و كرم قىل
سېنى دېدېم و تنى بلاگە سپر اېتدېم

بىلىم نېگە قالدىم بو بلالرگە قىامى
شول دور گنھىم يوزىگە بىر يۇل نظر اېتدېم

ايلك ايستك

كيمه دل دردينى آيتهى؟ جدامن باش پناهيمدن
 كيشى حاضرگچه واقف اېمس فرياد و آھيمدن
 مېنگه ناسازگار اۋلدى زمانيم، ايلكيدن باشلېب
 غريب اېرديم ولېكن بېخبر اوشبو گناھيمدن
 بيليم تحصيلى اېردى اېزگو ارمانيم يېگيتليكه
 ثمرسيز اۋتدى عمريم غم چېكر دل اشتباھيمدن
 قيله آلسم اېدى اۋلكه شكوهين قيتهدن احيا
 امارت بارگاھى قيزغردى عز و جاھيمدن
 مېنى قشاقليك دردى اۋقش شوقيدن آزديردى
 كيمه ايله شكايت من بوكون بخت سياهيمدن؟
 معارف يۋليني دايم اۋزيمگه تنله گن اېرديم
 نواسيزليغ مېنى قيتردى اوشبو اېزگو راھيمدن
 حزين احواليمه يۋقسيزليگيم انچه جفا اېتدى
 چيدالمه ي سورگون اۋلديم عاقبت اۋز زادگاھيمدن
 چېكر كۈنگلوم ندامت، چونكه بير مدت ييراق اۋلديم
 صغير دېب قيتەريب سكسانگه يېتگن قبله گاھيمدن
 ادەشتيم تليپنيب هريان تاپالمه ي ايسته گن يۋلنى
 مدد ايستر قيامى يالباريب يلغوز الھيمدن

۳۸. زهره کارگر

الحاج محمد ناصر کارگر قیزی زهره کارگر ۱۳۶۸-ییلی اندخوی شهریده توغیلگن. مکتبنی اندخوی نینگ یولدوز و مزارشریف نینگ "بی بی زینب" لیسه سیده اوقیب، ۱۳۸۶-ییلی بیتیرگن. ۱۳۸۷-۱۳۹۰ نچی ییللری بلخ عالی اوقوو یورتی، اوزبک تیلی و ادبیاتی بولیمیده اوقیب، اونی ۱۳۹۰-ییلی عالی درجه ده توگندی. حاضر او انقره شهریده غازی یونیورسیتی سیده "چاغداش تورک لهجه لری" بولیمیده ماسترلیک اوقیماقده.

زهره کارگر شعر و ادبیاتنی یاشلیگیدن سپوردی. او عالی اوقوو یورت نینگ بیرینچی ییلیدن باشلپ علمی-ادبی مقاله لر یازیش و شعر ایتیشگه باشله گن. اونگه شعرده آتەسی بیرینچی و اساسی مشوق و قوللوچی بولگن.

الدمه گين

تاقهميز سېنگه قنات دېب قۇللىرىنگى سىندىرىب
جان دېبان جانىنگى آلدى صاف دلىنگى تىندىرىب
جىلمه يىب باقدى يوزىنگىگه، اوردى خنجر ارقەدن
يخشىلب الدر سېنى، قۇلگە آلر تايىندىرىب
بىر عمر كۇردىنگ قىيىلىك، تامچى سوو بۇلدى قدر
تونلىرىنگ قىلدى قرا برچە چراغىنگ سىندىرىب
قارنى آچ، اوستى يلغاچ ملتىمىنىنگ دردى كۇپ
الدهدىلر اونى قنچە زرلى تۇن كىيدىرىب
كېل اۋزىنگىگە اې قرىنداش، آچ كۇزىنگى اويقودن
بو سفر الدهتمەسىنلر تايچەلرگە مىندىرىب

ساغينچ

اۈزگەلر شەھرىدە رنگىم دىر سمان

مېن آنە يورتىمنى ساغىندىم يمان

قنچەلىك غرىبتە شاد بۇلسم ينە

تلىپنر قلىبىم ھمىشە سېن تمان

كىپرىگىم آلتىدە سېوگىم ياشىنىپ

كېتمەگەى اويقوگە گويا ھىچ قچان

نېچە يىل دىر مېن وطن بيمارى من

مېن دعاگوينىنگ بۇلەى، سېن بۇل امان

كوز

قيته كېلدى كوز زمانى، يېر يوزى كىيدى سريق
قوشچەلر كېتدى شەردن تاپمەگچ نان و تريق
يم- يشىل بۇلگن درختلر ساچدى آلتين تنگەلر
انگله دىنگ مو بو حيات نىنگ سرينى؟ كۇنگول سىنيق
گاه بهار دير، گاه خزان، گاهى كېلر كوچلى شمال
يىلمە گندە بو حيات، اۋزگرتيرر بيردن قىليق
چرچە ديم مېن بو حيات نىنگ رنگ مە- رنگ يلغانيدن
انگله سنگ بۇلگەي نمايان ايچى مس آلتين بليق

سۇراق

قۇلاق سال مېنگە بىر بارە، سۇراغىم بار بويۇك تىگرىم
دلىم نىنگ تۇرت تمانىدە، قوراغىم بار بويۇك تىگرىم

يۇقالدى يۇل و چۇلىم ھىم، تاپالمەيمىن اۋزىمنى ھىم
يۈرە كدە كىبەنى ايزلب، چراغىم بار بويۇك تىگرىم

حىيات نىنگ ضربەسى كۈچلى، ولى باشىم اونغە قىلقان
دلىم تىترىر، وجود دە قىلتىراغىم بار بويۇك تىگرىم

مېنگە بېرگىنلىرىنگ كۇپ دىر بىلالمەيمىن گناھىمنى
قۇلاق سال مېنگە بىر بارە سۇراغىم بار بويۇك تىگرىم

تاميم قنى؟

قۇشيق اۇقىدى يامغير ينه تامده

تاميم قنى؟

موزلب قالگن قۇليمنى،

كيسه مگه ساليب يشيره من

و كۇز لريمنى يامغيرلرگه ساوغه قيله من

و نفسلريمنى بير اوچيش كونيگه آزاد قيله من.

ساخته يوزلر

حيات اۋزگردى آپەم، اېندى يۇق انسان دېگن بىر سۆز
هوا بۇش دىر چمىرچىغدىن خبر يۇق كېچە و كوندوز

قرا دللر توتونىدىن ياپىلدى آسمان يوزى
سما رنگىنى اېسالامەى يۇقالدى آى بىلە يولدوز

يىرىم يالغانچىلرگە ايلەنىپ كېتىدى طبيعت ھىم
سوينگن اېنگ يىقىن آدم يوزىگە تارتىدى صۇنعى يوز

قرە، اۋزگردى حيوانگە اينى- آغەم يوزى بىردىن
سلام ھىم يۇق، صدا ھىم يۇق، اولردە بار فقط بىر كۆز

غزل

بیر غزلنی باشله ماغی بیر جنایت دیر اؤزی
مېن جنایت باشله یاپمن نېچه ساعت دیر اؤزی

قیل قبول تېگسه کېلیب جانینگگه تاشلر پرچه سی
آرقه دن میده اوریش هم بیزده عادت دیر اؤزی

کوچ تاپیب کېتگیم کپلر تېنگلیک یاروغ شهری تمان
یؤقسه باش آلیب کېته ی قه ی کوچه راحت دیر اؤزی

سؤزله ماق آغیر گناه دیر آچمه آغزینگنی بیراق
جیم توریش، ساکن توریش هم بیر سیاست دیر اؤزی

٣٩. كفایت الله "كفایت عظیمی"

مرحوم حاجی ملا عبدالله بزاز اۇغلى كفایت الله "كفایت عظیمی" ١٣٦٥نچى يىلى سرپل ولايتى نینگ گذرشاهان گذریده متدین بیر عایله ده دنیاگه كېلدى. تحصیلینی منهاج سراج عالی لیسه سیده بیتیریب، سرپل ولایت اۇقیتووچی تربیه لاش عالی مؤسسە سینینگ درى تیلی و ادبیاتی دیپارتمنتی نی عالی درجه ده توگتدی.

او ١٣٨٦نچى ییلدن درى و اۋزبکچه شعرلر یازە باشلەگن و بو یۋلده احمد نور خدیم زاده اونگه یۋللاوچیلیک قیلگن. اونینگ شعرلریدن نېچه نمونه:

قىزگىنە

بىر باقىب آلدىنگ قارايىم عشوۋە گرسن قىزگىنە
 قۇيمەدىنگ تىن ايچرە جانىم، جان آلسن قىزگىنە
 سۇزلرىنگ شۇركىبى جان و دلىمگە ياقەدى
 قىچە شىرىن دور كلامىنگ، چون شكرسن قىزگىنە
 گر باقىب تورسنگ يوزىمگە، طاقتىم قۇلدىن كېتر
 بېخود و مدهوش اولرمن، سحرگرسن قىزگىنە
 مېن غمىنگدن قان يوترمن اېرتە و آقشام مدام
 سېن يورىبسن مست و قووناق، بېخبرسن قىزگىنە
 تېلبە بۇلدىم اي صىنم، ھجر و فراقىنگدن بوگون
 كېلمەدىنگ حالىم سۇرەب سىن، نې قىلرسن قىزگىنە؟
 بو كفايت بىر عمر يۇلىنگگە بۇلدى انتظار
 ياش تۇكىب كۇر بۇلدى كۇزىم، زار اېترسن قىزگىنە

ينه فصل بهار كېلدى

قووانىنگ اي وطنداشلىر، ينه فصل بهار كېلدى
همه قار و ساووق كونلر يۇقالدى، لاله زار كېلدى
تماشا ايله سنگ دشت و چمن نى چين يورا كىنگدن
چىقر رنج و غمىنگ بىردم كه ريحان بېشمار كېلدى
چېچكلر هر تمان چقنب، قناريلر غزل ايتىب
بولوتلر قۇشىغى بىرلن بهار مشكبار كېلدى
يشىل يېر و زمان كۇركم، اوتر بير مژه اۇرگنچه
شو قىسقه عمر ايله هر يىل بهار گلعدار كېلدى
بهار فصليده بلبلر قۇنىب هر شاخه و گل گه
نواي دلنشين ايتىب غزلخوان و خمار كېلدى
كفايت، سىر اېتر بۇلسنگ، بارىب دشت و دمن نى كۇر
بوتون مردم چېكر زحمت كه فصل كشت و كار كېلدى

بيليم

اي عزيزلر، اۋرگىنگلر، شان و شوكت دور بيلم
بو، خدانىڭ تحفهسى، بىندەگە نعمت دور بيلم

هر كىشى كىم علمى يۇقدور، او اونومىسىز بىر درخت
عمرىمىزنىڭ كۈكلىمى دە ابر رحمت دور بيلم

فن-بيلم آلىش يۇلىدە رىج و محنتلر كۈرىنگ
ايكى دىيادە بىلىنگلر، كان عزت دور بيلم

تا كوچىگىز بارىچە علم و هنرنى اۋرگىنىڭ
ئاتوانلىگ فصلىدە دللرگە قوت دور بيلم

ارمغان كېلتىركفايت، سېن بوگون اۋزدن يرەت
راحتنىڭ يۇقدور ھمىشە، سېنگە راحت دور بيلم

٤٠. احمد جاويد كيوان

احمد جاويد كيوان ١٣٦٤ نچى يىلى ميمنه نىنگ بير ضيالى
عايله سىده دنىاگه كېلگن. ١٣٨٧- يىلى انجىنرى فاكولته سىنى بلخ
عالى اوقو يورتىده بيتىرىب، تحصيل جريانىده شعر يازىشگه باشلەگن.
او، اۋزبېكچه و درى تىللرده شعر يازەدى. اونىنگ شعرلىرىدن اۋرنكلر:

ايشانچيم

آق يوزينگنى كۆرسىم قرانغو كېچەلردە
يولدوز مى؟
آى مى؟
ايكى سىدن اۋتە، قوياش مى آيا؟

مېن، بارليگىنگە ايشانەمن
نە فقط بو مېنىگ ايشانچيم، بلکہ
بوتون عالم بونگە ايشانر

يشيل تويغولريم سېن اوچون
برچە اېزگو تىلكلريم سېن اوچون
جسميمدەگى جان هم سېن اوچون
مېن تلىپىنگن جسم و جانيمنى،
عشق بىلن يوغرىلگن قىزىل قانىمنى
برچە اېزگو تىلكلريمنى،
ايكى قۇلب سېنگە ھديه قىلەمن
سېوگىدن تۇلە قۇللريمنى
سېنگە ھديه قىلەمن
قبول اېتەسن مى، سېوگن گۈزەلیم؟

قتيق سيناو

كۆز ياشىمنى سېن اوچون
دریا كى آقیشینی ایسته یمن
نه كۆك،
نه یبرده گى یاووز كوچلر
انسان قلییده گلله گن تینیق سېوگینی
سۇلدیره آلمس
كۆنگلومده بار تویغولریم كۆپگینه
تویغولریم كپلگینی
وفاسیزلیك اؤتیده یاقمه

مېن سېن اوچون دنیاگه كېلدىم
كۆز آچیب، سېنى كۆردیم
دنیاى هم فقط سېن دېب توشوندىم
مېنى قتیغ سيناوگه آلمه
سېندن بشقه نى بيلمه گن مېن كى تېلبه
سیناولردن اؤته آلمه یدی
مېن سېن اوچون یشه یمن
مېن سېن اوچون اؤله من
فقط شو سیناودن اؤتیشیم انیق.

بو قيزگه

يورەك مەهرين بيلن باقسم بو قيزگه
آلتين-كوموش بلداق تاقسم بو قيزگه

بولاق بوييده سوودېك قطره-قطره
بۇليب دريا كىي آقسم بو قيزگه

بو گل مى يا پرى باغبانى لطفى
بوتون دنيا شمعين ياقسم بو قيزگه

قره قاشى، كۆزى بادام، يوزى آى
چىقر تورموش، همت تاپسم بو قيزگه

قىليب ھنگامەلى تۇيلر، قووانيب
بوتون تاپگن پوليم ساچسم بو قيزگه

كېلىنچك ناز ايله ايتسه تبسم
سېويب هر يانیدن چاپسم بو قيزگه

تۇرتلىكلر

قووانچ بىرلە باقىب ايتەى سۇزىمنى
تىلر بۇلسىنگ بېرەى اىگى كۇزىمنى
جەھاندە سېوگىدن سىناوينگ بۇلسە
يۇلىنىگگە اېتەمن فدا اۇزىمنى

كۇزىمگە باققن حالده اۋت ياقىرسن
تن و جانىم االىب كۇنگلوم چاقىرسن
تبسم اېتمەگىن، جانىمنى االدىنگ
اۋچى كۇزلىرىنگدن اۋقلر اترسن

سرلر كۇرينر جانيم، ايكي بلا كۇزينگده
عسلدن اۋته لذت بار دور برچه سۇزينگده
تېلبه كۇنگولنى اېتدى بير باقىشىنگ گرفتار
ايدن هم ايدىن نورلر كۇرينهدى اۋزينگده

قىزگينه ساز و سامانىنگگه صدقه
قرا كۇز، قاش كمانىنگگه صدقه
قىزگينه جاندىن ارتىق سېنى سېوسم
بۇلەى مېن حسن تابانىنگگه صدقه

۴۱. ھنگامه مرادی

اسدالله مرادی قیزی ھنگامه مرادی ۱۳۷۴ نچی ییلی ضیالی بیر عایله ده توغیلدی. او، اصلیده سرپل شهریدن بۇلیب، مکتبنی کابلده بیتیردی. ۱۳۹۰ نچی ییلی کابل یونیورسیتی سی، ادبیات فاکولته سینینگ تورکولوژی بۆلیمینی توگتدی. او شعرگه قیزیقه دی و دری و اۆزبیکچه تیللرده شعر یازهدی. اونینگ اۆزبیکچه شعرلری آز دیر. بیر-ایگی شعرى مطبوعاتده هم نشر ایتیلگن. قوییده اونینگ اۆزبیکچه شعریدن نمونه بېریله دی:

او، كۈرينر كۈزيمگە

كۈز ياشلرېم آقېب كېلدى يوزيمگە
قۇيگېن، ھر كېم كولسە كولسېن سۈزيمگە

تنگرېدن ايستەرم ھردم شفقت
كېم بېلەدى، بېر كون كېلسم اۋزيمگە

مېنى جادو قىلدى قرا كۈزلرى
ھريان باقسم او كۈرينر كۈزيمگە

وفادارليگيمگە قرشى جفالر
قىلدى، قولاق سالمەى بېر يۇل سۈزيمگە

جفا چېكديم، تېلدىن قۇيمەى آتېنى
يادى قوييلگن كېچە-كوندوزيمگە

مېن مرادى، سېودېم اونى كۈنگولدىن
درد و المېن كېلتيرمەى يوزيمگە

٤٢. يولدوز مسرور

سخيداد مسرور قىزى يولدوز مسرور ١٣٦٧-يىلى ميمنه شهريده
بىر ضيالى عايلهده توغىلگن. لىسهنى ١٣٨٩-يىلى ميمنه نىنگ
اوچىنچى سانلى قىزلر مکتىپىده بىتىرگن. حاضر ميمنه شهريده گى
«درخشان خصوصى عالى تحصيلات موسسه» نىنگ حقوق و سياسى
بۆلىمىده تحصيل الماقده. او گوهرشادبىگىم مدنيت اويى نىنگ اۋرىن
باسرى همده رسمى شىكلده فارياب مى رادىوسىده ژورنالىست صفتىده
ايش آلىب بارماقده. اونىنگ شعرلرىدن نمونه لىر:

بيلمەدينگ

تون كون يۇلینگده مېن آواره بۇلديم، بيلمەدينگ
درد و رنج ايچره قاليب، سنگساره بۇلديم، بيلمەدينگ

ياختيلىك يولدوز كىي كۇزيم تمان باققنده سېن
سېوگى اۇتيغه توشيپ، يوز پاره بۇلديم، بيلمەدينگ

بېخبر قالديم كه مھرينگ توشدى كۇنگليم باغیده
مېن سېنى همدم دېيان بېچاره بۇلديم، بيلمەدينگ

نگاريم كېلمه دى

كېچه - كوندوز انتظار قالدېم، نگاريم كېلمه دى
وعده سى يلغان اېكن آه، اعتباريم كېلمه دى

هرزمان هجر اؤتیده کویب فراوان ییغله دیم
هم ضعیف و ناتوان بۇلدیم که یاریم کېلمه دى

آسمانیم، یولدوزیم همده قویاشیم سېن دېبان
مهربانیم، سېوگلیم، ینگى بهاریم کېلمه دى

درد و رنج ایچره توشیب مېن یکه قالدیم، دؤستلر
حسرتا، غملر بېریب، اول غمگساریم کېلمه دى

بېکس و بېچاره قالدیم، ای خداییم مېن بوگون
کۆپ پریشان بۇلدیم، اما دلده باریم کېلمه دى

فغانيم باردور

دلبرا، سېنينگ فراقينگدن فغانيم باردور
كېچە - كوندوز كۈزيمە آب روانيم باردور

اي گۈزەل ياريم، سېنينگ آيدېك يوزينگ - كۈرسىم دېبان
سېن ايشانگين سۈزيمە، درد نېھانيم باردور

سېن اگر كېلسنگ قىتاليمغە، اۈلسىم دردى يۇق
بو مېنينگ سۈنگى نيتيم دېب، توانيم باردور

اي فلک، حاليمنى سۈرگيل، يا كە عشقىم بېر، دېبان
سېوگى يۇلدىن قىتمە گەيمىن، رگدە قانيم باردور

جان ارا بلبل كېي باغينگگە كىرسىم ھىرزمان
فكرىمە مېنينگ اوچون ھىم چقنە گانيم باردور

۴۳. امين الله نايل

اوستا خانكېلدى باي سلاله سىدىن حاجى خال محمد اۋغلى امين
الله نايل "خانكېلدى" ۱۳۶۴- يىلى، ۲۰- جوزاده سرپل ولايتى، بېش
باغ محله سىده بير دهقان عايله ده توغىلدى. امين الله نايل ۴ ياشىدىن
خانه گى دىنى تعليم الماqqه باشلەدى و باشلنعيچ دورىنى جوزجانان
ليسه سى و اۋرتە مکتبىنې اېسه منهاج سراج لىسه سىده اۋقىدى. طالبلر
حاکمىتى دورىده مکتبلرنىنگ ياپىلىشى باعث امام بخارى (رح)
مدرسه سىده قرآن شريفنى حفظ اېتماqqه باشلەدى. بير يىل ايچىده

قرآن شريفنى حفظ قىلىپ، حافظلىك شهادت نامەسىنى آلدى. كېين
اوشبو مدرسه دە فقه، صرف و نحو درسلىرىنى استادلاردن آلدى. كېين
۱۳۸۴-يىلى منھاج سراج لىسەسىنى بىتتيرىپ، سرپل دارالمعلمينىدە
اۇقىشىكە كىرىپ، ۱۳۸۷-يىلى عالي تحصيل اوچون توركيەگە
كېتدى. حاضر انقرە يونيورسيتىتى طب رشتهسىنى اۇقىماقده.
امين الله نایل شعر يازيشنى مکتب چاغلريدن باشلەدى. اونینگ
شعرلر و مقالهلری ايريم نشریهلرده (سحر، آيدین سرپل و...)
باسیلگن. او اۋزبېكچه، فارسچه و استانبول تورکچه سیده شعرلر
يازگن.

قيسىسى حقيقت؟

عالم چراغان بوگون كوزيمده
اؤزگه بير قوياش نوري يوزيمده
كوك قوياشيدن نوري كوپراقدير
وصفينى آيتيش كېلمس سؤزيمگه
اي تنگريم، قيسىسى بيرى حقيقت؟

كوكدهگى قوياش قه يگه كېتىدور؟
بولوت آرتيده يا ياشينييدور؟
كوزينگنى آچيب آلدينگه بير باق
كوكدهگى قوياش بيرگه اينىيدور.
اي تنگريم، بو دير قندهى كرامت؟

يوز ميدى آفتاب؟ شاشيب قالديم - كو!
كوز ميدى شهاب؟ شاشيب قالديم - كو!
بېشك قادرسن گؤزهل يرەتتينگ
كؤرگندېك بېتاب، شاشيب قالديم - كو!
نيلهى خداييم، مېن مى ملامت؟
انقره: ۲۰۰۸/۱۱/۱۷

كول

دايم كول

سۇلمەسىن ھېچقچان لېلرېنگ غنچەسى

سىنمەسىن اميد نېھالېنگ خىمچەسى

كول!

كول كە بىز ھم اۋرگنە يلىك كولېشنى

كولگى، فتح ايلار كۈنگول ملكىنى

كول كە، انگلم تاپسىن كولگى

كول!

سېنىنگ كولگېنگ آچر آنە لېدە غنچەلر

كول كە تانگ آتسىن آنەنگگە قرانغو كېچەلر

كول، دايم كول

سېن كول كە، آنەنگ ھم كولسىن

يورەگى اميد گە تۇلسىن

كېل، كولە يلىك

و كولديرە يلىك آنەلرېمىزنى!

آنە كولسىن كە آچىلسىن

يوزيميزگه جنت ايشيگي
كول كه تاپتيك اصل سِر نى

جنت كليدى كولگى اېكن!
جنت اېسه (آنه گه) ايلگى اېكن!
مېن اوچون كولكى اېسه، بېلگى اېكن!
كېل، كوله يليك
كول، كوله يليك...

انقره ٢٠١٣/٠١/١٠

تورتليک

سېن بيلن يشنر بهاريم، كيم بيلر
بلكه سېن دير سن نگاريم، كيم بيلر
بلكه سېن بيرلن كوررمن يخشى كون
يا قرادور روزگاريم كيم بيلر

قچانگچه؟

يالواريشلر آرتتيررميش سېوگيلى لر نازينى
سؤيله بلبلگه عزيزيم! كېسسين اؤز آوازينى

جلوه بيريان، غمزه بيريان، رنگ و ايس برچه توزاق
آلمه سين قۇلیدن الدهب، هم بهار و يازينى

سېن محبت آيله سنگ، قرشى جفا دير قيتگنى
بو بيلينمس بير معما، بار مى بيلگن رازينى؟

اونداق ابرمس بيلمسه معشوقه مهر و سېوگيدن
اؤيله مهى جان بېرگه ي عاشق كؤرسه مهري ن آزينى

يانيمه بير بتگه اؤخشې جيم - جيريت تورگه ي، ولى
بېر تېپيب اؤينر هميشه بشقه چالسه سازينى

كون اېمس، آى - ييل اېمس، بير عمر اؤزگرمس خويى
قنچه و قه ي چاغگچه "خانكېلدى" چېكسين نازينى؟

انقره: ۱۹/۰۲/۲۰۱۳

تورک و تورکستان

گۆزهل تورکستان، آنه دياريم، بيليم بېشىگى، يوکسک حصاريم
مينگلرچه ييل دير، بابالريم دن، ميراث قالگن، بو يادگاريم

بو توپراقده، مينگلرچه ييلدن، سلطان يشرديم، سلطان يشرمن
فتح و ظفرله، تاريخ يازديم، باغيمسيزليک دير، مېنينگ شعاريم

شانلى تورکستان، خريطه سيني، چيزدى ازلدن، اولوغ خداييم
يره لگنيدن، بېرى بو توپراق، مېنينگ وطنيم، مېنينگ دياريم

زمزم سووى دير، توپراغى آلتين، تورک ملتى دير، باتير مسلمان
اسره خداييم، بو اېلنى منگو، مېنگه يېترلى، بو افتخاريم

بو خان و خاقان، ديارى دير بيل، بو خلق توران، ديارى دير بيل
کوزه ي-گونه ي دن، شرقدن غربگچه، يېر کره سيده، يۇقدير دېواريم

توركدىر اۋيىمدە، توركدىر سۋيىمدە، توركدىر قانىمدە، توركدىر جانىمدە
قىپچاق و اۋىغور، قزاق و اۋزبېك، آزار و توركمن، هون و تتاريم

حدىنى بىلسىن، تورلى ياووزلر، ارى دىر ايرقىم، باتىر يوراكىم
دىن دە مسلمان، ايمانلى تورك من، يوكسك فلكدېك، شان و وقارىم

كافر ياووزلر، توركلر قۇلىدن، نې يىنگىلىشلر، كۈرگن اونوتمە
ياولرگە قرشى، هر تامىرىمدن، نەرە چىقرگەى، حتا غباريم

دشمن اېشىتسىن، تارىخدە يازسىن، كېلگوسى اولاد، بۇلسىن خبردار
سۇنگ تامچى قانىم، تامر بو يېرگە، چىندىر بو سۇزىم، چىندىر قراريم

توشونمە بىر كون، ظلمىنگ قۇلىدن، بو يېرنى سېنگە، بېرىب كېترمن
بو بۇش خيالىنى، چىقر ميه نكدن، بو يېر بېشىگىم، بو يېر مزاريم!

خانكېلدى يازدىم، يورەك توبىدن، بىر نېچە بيتتى، اتب اېلىمگە
بىر كون كېترمن، اۋتگنلرېم دېك، توركلرگە قالسىن، بو يادگاريم

۲۰۱۱ / ۰۲ / ۱۵

وفاسيز يار

كۈزلرنى خمار آيلب، ديوانه قىلىپ قۇيدى
ساچ تالەسىگە دلنى زولانە قىلىپ قۇيدى

مىنگ ناز و ادا بىرلە يايىپك قاشىنى قاقدى
كۈنگلىمنى اۋشل دلبر مستانه قىلىپ قۇيدى

كۈنگول اويىنى يارىم عشق دىن بۈشەتەب آخ
كۈنگلىم قوشىنى اۋل شوخ بې لانە قىلىپ قۇيدى

آيدېك يوزىدىن، قۇرقىب، بىر بوسە طلب قىلدىم
قەھرى بىلە حالىمنى دېوانە قىلىپ قۇيدى

وعدەگە وفا قىلمەي اۋل شوخ ستم پېشە
ھجرىدە مېنى آخ برىانە قىلىپ قۇيدى

بىر باشقەنى يانيدە نايل گە باقىب كۈلدى
خلق ايچرە مېنى آخ سىرسانە قىلىپ قۇيدى

كاشكى

گل يوزينگنى مېن اوزاقدن كۆرمەسە ېديم كاشكى
اۋتلى عشقینگ آرقەسىدن يورمەسە ېديم كاشكى

بىر نظر دىدار كۆرماغلىك اوچون هر تون و كون
تېلبەدېك يۈلینگدە جانا تورمەسە ېديم كاشكى

گل يوزينگ نینگ شوقيدن دېوانە و شيدا بۇلىب
مثل پروانە يوزينگگە اورمەسە ېديم كاشكى

كۆز ياشيم درياسيدە غرق ايلەدينگ ظالم مېنى
مهربانلىك بىرلە حالينگ سۆرمەسە ېديم كاشكى

كۆپ جفا قيلدينگ وفا قيلگن بو نايل حقيده
سېنگە اول دن يورەكنى بېرمەسە ېديم كاشكى

٤٤. صفى الله نديم

صفى الله نديم ١٣٥٧نچى يىلى سرپل ولايتى، سان چارك اولسواللىگى نىنگ «دوآبه» قىشلاغىده ضيالى بير عايلهده توغىلدى. او سرپل ولايتى مدرسه لريده خصوصى تعليم آلدى. او دىنى تعليمات بىلن بيرگه ادبى بىلىملردن هم اؤرگندى. او دىنى عالم صفتيده، اؤز قىشلاغى نىنگ مسجدلريدن بيريده امامت شغلى بىلن شغللەنىپ تورگن.

ندىم مدرسه دورانىدن شعر و ادبگه علاقه تاپىپ، اؤتمىش شاعرلر و ادبىلر اثرليرىنى مطالعه قىلەباشلەدى. شعرى قريحه و استعدادى بؤلگنلىگى اوچون اؤز توغۇ و ايچكى كېچىنمەلرىنى شعرى مصرعلرده يازەباشلەدى. ندىم آنە تىلى اؤزبېكچەدن تشقىرى درى تىليده هم شعر ايتەدى. اونىنگ ايرىم شعرلرى جوزجان ولايتى مطبوعاتيده باسيليپ تورگن. قوييده اونىنگ شعرلريدن نمونهلر اۇقييسىز:

كېرەك

بو زمان يار بيلن جام مى ناب كېرەك
گل ايله، بلبل ايله، سبزه شاداب كېرەك

يارنينگ كۈنگليده جاي آلمك اوچون يارانلر
آستانيده ياتيپ كۈز ياشى خوناپ كېرەك

هر كيم اۈز منزلتي تېنگى گە محتاج اثاث
بىزلرە كېنە گليم شاهلرە كىمخاب كېرەك

عشق وادى سىنى طى اېتمك اېرور كۆپ قتيق
تېلبە مجنون كىي بول معركه ده تاب كېرەك

يارنينگ عكسى يوره گيم اوييده بۇلدى قوياش
اونگه اوى، مېنگه اېسه مېر جھانتاب كېرەك

بې سبب معرفت يېلكنگگە ندېم توشمس اېكن
هم قودوق نينگ سووينى ايچمككه دولاب كېرەك

كېلدى مى؟

بىر باقىنگ، كلبەم گە يارىم كېلدى مى؟
ايله نىب زىيا نكارىم كېلدى مى؟

نېچە كۈن بۇلدى بىسى رنجورمن
سۇرگەلى بىزنى نكارىم كېلدى مى؟

گلشن ايچرە بېزەنىپ يوز ناز ايله
زلفى سنبل گلعارىم كېلدى مى؟

نې ياقىملى ايس مشامىم گە كېلر
بىلمەدىم مشك تئارىم كېلدى مى؟

كېتدى ھجرانىدە كۈنگلۈمدن چىدم
طاقتىم، صبرىم، قارارىم كېلدى مى؟

منتظر دورمن ندىم يۇلین تۇسىب
عزم اېتىب اول شەسوارىم كېلدى مى؟

كۆرگەلى ھالال

نېچە يورەى نگار، وصالينگنى اختەريب
آغو يوتەى قچانگچە بالينگنى اختەريب؟

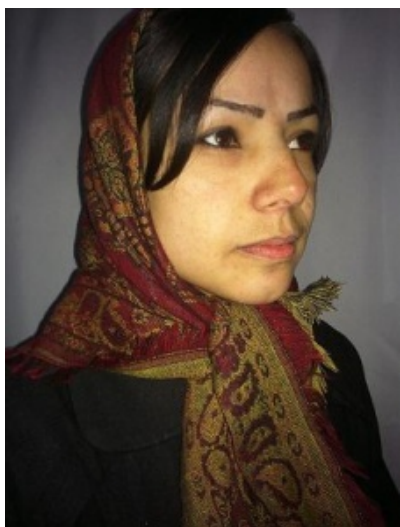
قالديم ساجينگنى طرهسيگه يۇلنى آزديريب
بۇلديم ادا شعاع جمالينگنى اختەريب

قان يوتديم انچه يلغوز اۋزيم سرغەتيب يوزيم
گلشنلر ايچره چهره آلينگنى اختەريب

چۇمديم المگه تاتلى دوداغينگنى ياد اېتيب
اۋلديم يۇلينگگه شەد زلالينگنى اختەريب

كۈنگول قوشى فضاگه اوچر ايزلهبان سېنى
كېزگەى ينە چمننى نهالينگنى اختەريب

اۋتکردى برچه عمرينى قيغو بيله ندیم
عارض كۆكیده ايگى ھالالينگنى اختەريب

۴۵. حماسه نوا عزيزى

حماسه نوا عزيزى ۱۳۶۸ نچى يىلى فارياب ولايتى، اندخوى اولسوالليگى نىنگ يىنگى شىرىدە توغىلدى. او بىر اۋغىل آنەسى بۇلگن بۇلسە-دە، بىراق بىتيرىلمەي قالگن اۋقىشىنى اندخوى يولدوز لىسەسىدە بىتيردى. او، فرەنگى و اجتماعى بۇلىملردە فعاليت قىلىپ، فرەنگ رواجى اوچون اۋزى نىنگ مناسب اولوشىنى قۇشىپ كېلماقەدە. "اق يۇل" و "ياشلىر جنبشى" نىرىلەرىدە اونىنگ شىرلىرى چاپ بۇلگن. حماسە نىنگ شىرلىرىدىن بىر نېچە اۋرنىك كېلتىرەمىز:

اېزگو بهار

نسترن بيرله بوگون اېزگو بهار ايستر كۈنگول
دشت و صحرالرنى كۈركم، لاله زار ايستر كۈنگول

جلوه آيلب پردهدن كۈرست جمالينگ سېوگليم
قامت و قدينگ كۈريشنى بار- بار ايستر كۈنگول

آلمه سين هرگز كۈنگول اوراقيده غم گردى جاي
اېل- اولوسنى شادمان و شاندار ايستر كۈنگول

شكر لله دانش و عرفانگه صاحبميز بوگون
علم و حكمت باغينى كۈركم بهار ايستر كۈنگول

بلبل شيدا نوا ايلر شقايق قاشيده
اونگه گلشن گللرينى غمگسار ايستر كۈنگول

ياشلىرگه خطاب

ياشلىر، ياشلىكده تينمەى ايزلنگ علم و معرفت
سيزگە بۇلسين دايم علم و معرفت اېزگو نيت
علم و فن جەھل و جەھالت گە اېرور قرشى مدام
علم آلىنگ، اېتمنگ جەھالت لشكريگە اۋزنى رام
اې او كەم آچگين كۈزينگىنى، اويغان اېندى خوابدن
غفلت اېتمە، بير زمان بۇلمە يىراق احبابدن
يىلسنگىز، بىزلىر شىھامتىلى اولوس فرزندىمىز
مير عىشىر نوايى-فانى نىنگ دلبندىمىز
سعى و كوشش ايله بان دانش اوچون زحمت چېكىنگ
اۈلكە نى آباد اېتىش يۇلىدە كۈپ محنت چېكىنگ
علم و فن باغىنى يازنىنگ پىتىدېك مشكىن اېتىنگ
اۈلكە نى علم و ادب اينجوسىدن رنگين اېتىنگ
مېن "نوا" بو اېزگو دورانىمگە اېتگوم افتخار
شول سبب قۇلگە قلم - كاغذنى اېتدىم اختيار

بې بهار اېتمه!

بو دنيا غصه سيدن سېن يوره گينگ داغدار اېتمه!
گۈزەل ياشلىك زمانى غصه بيرلە بې بهار اېتمه!

تئينگده آزگينه قوت اگر بار بۇلسە، تلپينگين
تينمسيز ايشلەگين، هرگز اۈزينگنى بېكار اېتمه!

بو دنيا ببوفا دنيا، كيشى اوندن وفا كۇرمىس
زمانە عيش و نوشيگە اۈزينگنى سردچار اېتمه!

كىمينده دور غنيملر هرتمان رسواليگينگ ايستب
قاليب غفلت سراييده، غنيمگە اعتبار اېتمه!

بيليم اۈرگن، بيليملىر اولوسگە تاج و سلطان دور
علمدن بشقه دولت بيرلە سېن قول و قرار اېتمه!

"نوا" پروانه ينگليغ اوچمه گين بېجا هوس بيرلە
وفاسيزلر ديارينى اۈزينگگە سېن ديار اېتمه!

آنه جانيم

آنه جانيم، سيز اوچون جانيم فدا قيلم كېره ك
خدمتنگيزنى قىليب سيزنى رضا قيلم كېره ك

كېچه-كوندوز مېن اوچون تورلى المړ كوردنگيز
ارزيگه يدور حرمتنگيزنى بجا قيلم كېره ك

دايما شام و سحر الغينچه گيمنى تېره تيب
مېنگه داييم خدمتنگيزنى ادا قيلم كېره ك

آرزو قىلگن اېدنگيز بركمال فرزندنى
حقنگيزگه كېچه و كوندوز دعا قيلم كېره ك

اندخوييم

اندخوييم، جان مسكنيم، شهرتلى دوران سېنده بار
 آتيگه فخر ايتگهلى انچه بيليمدان سېنده بار
 اېل-اولوس اوشبو جهانده سېنگه ايلر افتخار
 فكري، ذكرى سېن اوچون غيرتلى انسان سېنده بار
 تليپنر كۈنگليم يشيل صحرالرينگنى كۈرگهلى
 يوزتومن گلدن بېزەنگن دشت و دامان سېنده بار
 تربيت ايلر سېنينگ اۋغلانلرينگنى كيمسەلر
 "يورتداش" و هم "متين" لردېك سخندان سېنده بار
 تاريخينگ پيراغيده آت قالديريپ فرزانهلر
 شهرتينگنى آرتگن، بابا ولى جان سېنده بار
 قۇيينىنگ ايچره جا آليب تورگن اوقوو يورتلر بوكون
 نې مبارك مسند و تعليم و عرفان سېنده بار
 يشنهگن خرم، گۈزەل بغيرينگده يولدوز ليسەسى
 اۋقيتووچى هم اۋقووچيلر فراوان سېنده بار
 اېل-اولوس دايم بيليمدانلرنى حرمت ايلهگهلى
 فاضل انسان، مردميدان، كان احسان سېنده بار
 فخر ايتيب، ايلب "نوا" بو اېزگو دورانينگكه بس
 وصف ايتيشده بس سزاوار اوشبو دوران سېنده بار

٤٦. عبدالهادى نيازمنڊ

سيد نياز اۇغلى عبدالهادى هجران ١٣٦٦-يىلى جوزجان ولايتى
 آقچە اولسواللىگى «قۇم اريغ» قيشلاغيده توغىلگن. او اۇقىش
 دورلىرىنى آقچە شەھرى ليسەسىدە ١٣٨٧-يىلى بيتيرىپ، ١٣٨٨-يىلى
 اۇقیتوۋچى تربيەلش مۇسسەسىدە عالي تحصيلنى دوام اېتتىردى و
 ١٣٨٩-يىلى اونى توگتدى. كانكوردە جوزجان عالي اۇقۇو يورتىگە
 كامياب بۇلگن بۇلسە هم، بيراق اقتصادى قىيىنچىلىكلر باعث تحصيلنى
 دوام اېتتىرالمەي، رسمى دايرەلردە ايشگە كىردى. حاضر او بير آز
 شرايط قولەي بۇلگنلىگى اوچون جوزجان عالي اۇقۇو يورتىدە
 اۇقىماقدە.

كويسين بو دنيا

آچكىن يوزىنگى، كۈرست جمالىنگ، عشقىنگدن اۈلگن، ديوانه دورمن
رنج و المدن، كويدى بو جانيم، اۋت ايچره كويگن، پروانه دورمن

تاب و توانيم، يۇقدور مجاليم، بيچاره لردن، بۇلديم خياليم
رحيم ايله بير يۇل، بيچاره لرگه، بيچاره ليكدن، حيرانه دورمن

يار اېشيكىنگىگه، سايىل بۇليمن، قاش قامتىنگىگه، مايىل بۇليمن
بېرماققه جانيم، قايل بۇليمن، جانيمنى آلگىن، سىرسانه دورمن

هجر و فراقىنگ، كويديردى جانيم، بير يۇل نظر قيل، اي مهربانيم
صبر ايله ماققه، يۇقدير توانيم، كۈنگۈل ايچيدن، ويرانه دورمن

توررگه نې يېر، نه منزليم بار، تۈكرگه نې ياش، نه ساحليم بار
توزلرده سىغىب، يورگن گدادېك، آواره بۇلگن، بېخانه دورمن

ظلم و ستملر، قيلدىنگ باشيمگه، زهر هلاهل، قۇشدينىڭ آشيمگه
سالگىن نظر سېن، مېندېك گداگه، تىللرده يورگن، افسانه دورمن

نيله ي بهام يوق، جانان قاشيده، رحم ايله مه يدي، كوزيم ياشيگه
بو حال زاريم، توشسين باشيگه، بي اويقوليكدن، مستانه دورمن

بولسين مېنينگدېك، بېخان و مان اول، باغیده هرگز، آچيلمه سين گل
قيلمه يدي شفقت، بيزلرگه بير يول، گويا كه اونگه بيگانه دورمن

كويديردي جانيم، جور و جفاگه، حاليمنى آيتينگ، اول بېوفاگه
يوقدور مجاليم، ناز و اداگه، هجریده كويگن، بريانه دورمن

كويسين بو دنيا، بېرگن سراپا، نادانگه قيمت، وا حسرتا وا
جانان قاشيگه، بولگن حقير و، بيگانه لرگه، جانانه دورمن

اي مهربانيم، آرام جانيم، جسميمده سېن سن، روح و روانيم
كوزدن اييرمه ي، مين ساري باقسنگ، تاشلر ايچيده، دردانه دورمن

كويدى يوراكيم، درد و المدن، اولماققه يېتتيم، هجر و ستمدن
"هجران" گه كورست، سېوگى - صداقت، غملر اېلدين، غمخانه دورمن
آقچه: ١٣٨٩ يىل

فصل بهار

اي صنم، كېل باغ ارا فصل بهار اۋلدى يىنە
هر تمان تاغ و چمنلر لالهزار اۋلدى يىنە

كېل مباركباد ايتىپ يىزلرنى كۈنگۈلدن دىمى
آي يوزىنگ يىر دم كۈرىپ دل يىقرار اۋلدى يىنە

كېل يورەيلىك اوچرەشىپ سىرگىستاننى قىلىپ
كۈرمككە آيدېك يوزىنگنى دل خمار اۋلدى يىنە

چىن يورەكدن باقمەدىنگ يىردم مېنى اي سرونار
تېلبە كۈنگىلىم هر زماندېك يىقرار اۋلدى يىنە

غىچەلر چقنب آچىلدى دشت و توز اطرافىدە
سىرەقى بېل اونغە مستانە وار اۋلدى يىنە

تاغ و تېپه، دشت و سايىرگه قره ب باقسىنگ اكر
سبزه و سرو و سمنلر بېشمار اۋلدى يىنه

قىل ترنم چىن يوره كىن قمرى و بلبل كىى
بول زمان چون دوره صوت هزار اۋلدى يىنه

نيله يىن داغ و المىر خيمه سىن قوردى بوكون
وه كه "هجران" كۋييده دل پرغبار اۋلدى يىنه

آقچه: ١٣٨٨ ش.

۴۷. مير نوراحمد "وفا"

ميرغلام سرور اۇغلى مير نوراحمد "وفا" ۱۳۶۷ نچى يىلى سرپل ولايتى نىنگ گذر شاهان محله سىده توغىلدى. ۱۳۸۶ نچى يىلى سرپلده منهاج سراج لىسه سىنى موفقيتلى توگتدى. اوندن كېين سرپل ولايتى اۇقتووچى تربيه لىش عالى مۇسسەسىگە كىردى. او، حاضر سرپل ولايتى حضرت امام يحيى "رح" لىسه سىده اۇقتووچى صفتىده ايشله ماقده.

وفا كتاب اۇقىشگە، اينىقسە شعر و ادبيات اثرلىگە كۆپ قىزىقه دى. شونىنگ تائىرى آستىده ۱۳۸۸ نچى يىلدىن بېرى شعر آيتە باشلە دى. او، اۋزىبك و درى تىللىرىده شعر يازە دى. اونىنگ شعرلىرىدىن بىر نېچە اۋرنك:

استاد ابرور

دايما جاندىن عزيز و مهربان استاد ابرور
بىز اوچون چېككن عذابلار، جانە جان استاد ابرور

علم و دانش اۋرگە تىب، يىخشى - يماننى كۈرسە تىب
يىزنى قىلگن تۇغرى يۇللارگە روان، استاد ابرور

رەنماي معرفت بۇلگن جەھالت يۇليدە
يىخشى درسلىر اۋرگە تىب شىرىن زبان استاد ابرور

معرفت يۇليدە بۇلگن يۇلچىمىز شام و سحر
دولت و جاندىن عزيز و مهربان استاد ابرور

مېن "وفا" قىلىسم ادا ھردم يورەكەن خىدمتىن
معرفت بابىدە داناي جەھان استاد ابرور

آنهم

دايما روح و روان، شيرين زبانيه سيز آنهم
خوش تكلهم، باصفا، هم مهربانيه سيز آنهم

سوت بهريه، خوش الله ايتيه، رنج و محنتلر چكيه
تا سحر كؤز يوممه گن بير الله خوانيه سيز آنهم

كچه و كوندوز دېمه ي، هرلظه بولديز سايه بان
دولت و بختيمگه اويغاق پاسبانيه سيز آنهم

يولده قوليمدن توتيه هرلظه بولديز رهنما
سيز ايشانچلي بير سوينچيق مهربانيه سيز آنهم

بو وفانيه ايسته گي دير خدمتيز قيله ادا
راحت قليم، مېنيه جان و جهانيه سيز آنهم

درمان

اي مېنىڭ دردىمگە درمان، كۆرمەدەيم سېندىن وفا
ايلەدىڭ اۋزدىن مېنى اي نازىنىم سېن جدا

دىم بە دىم ياشىم تۇكىب شىداي رخسارىڭ بۇلىب
يىغلەدەيم شام و سحر، عشقىڭدە بۇلدىم بېنوا

نازىن قىلدىڭ سفر كۈنگۈلنى بىر يان ايلەدىڭ
ھجر اۋتىنىڭ دردىنى قىلدىم تحمل داىما

قالمەدى ھجر و فراقىڭدىن تحمل، نازىن
برچە گە ثابت اېرور ھردىم جفا قىلدىڭ، جفا

يىغلەسم بۇلدىم جدا ياردىن دېبان عشق يۇلىدە
دلىرىمدىن ايرىلىپ دىدارىگە بۇلدىم گدا

مېن "وفا" يۇلىڭگە دايم انتظارمن ايتتىقىب
منتظرلر قدرىنى بىلمەي اوزاق كېتىدىڭ بۇتا

قىدهسن؟

اي مېنىڭ نازلى نىگار شېھسوارىم قىدهسن؟
غم يوترىمن حسرتىڭدە، غمگسارىم قىدهسن؟

بېنوا بۇلدىم سېنىڭ يادىڭدە ھەردىم، نازىنى
مۇنسىم، ھەمراز جانىم، گلەڭدارىم قىدهسن؟

بۇلمەگىن مېنىڭ جەدا عشقىڭدە مېن آوارەم
بېقرار جانىم اوچون صبر و قارارىم قىدهسن؟

ايرىلىپ مېنىڭ غەملەر بىلە يار ايلەدىڭ
مېڭە درمان بۇلمەگەن زىيا نىگارىم قىدهسن؟

سېۋگىلىم، يازدىم غەزل، قىلدىم بىيان راز دىلىم
بو غەزلىنىڭ اېگەسى، اي رازدارىم قىدهسن؟

مېن "وفا" قىلدىم تەھمىل ھىجر و ارمان دىردىنى
عشق اۋتىدىن بېخىر يورگەن نىگارىم قىدهسن؟

۴۸. محمد هاشم همدم

الحاج صوفي محمد اسلم اۇغلى محمد هاشم همدم فارياب ولايتى نىنگ مركزى ميمنه نىنگ تورپاختو (توپراقتو) قىشلاغىدە ۱۳۶۵ نچى يىلى توغىلدى. او، باشلىغىچ، اۋرتە و لىسە دورى اۋقىشىنى بىتيرىپ، ۱۳۸۷- يىلى بلخ عالى بىلىم يورتى نىنگ اۋزىپك تىلى بۇلىمىدە كىرىپ، عالى اۋقووينى دوام اېتتىردى.

همدم ياشلىگىدن مطالعه و شعرگە قىزىقىپ، بىرىنچى شعرگە اۋخشش نرسەلرنى يازە باشلەدى و حالىگچە دوام اېتتىرماقده. همدم مولانا عنبر فرهنگى بنيادى، "عنبر" آيلىگى نشرىهسى و آرزو تلوزيونىدە ايشلەماقده. او سۇنگى پىتلردە افغانستان توركلرى فرهنگى فدراسيونى نىنگ مزار شريفده گى تمثيلچىسى صفتىدە هم ايشلب تورىدى. اونىنگ شعرلريدن اۋرنكلر:

لسير - لوسور

لبلىرى اق قاغاز كىبى، آغزىده گپ غُمور-غُمور
 عشوه بىلن خراب ايتىب، كورهش توتىب گُبور-گُبور

كولگى بىلن دېسم كېلىنگ، يانيمه اۇلتىرىنگ قنى
 چاپىب كېلىپ اۇلتىرهدى، ياشىنيان شپور-شپور

قىلدى قرەشلىرى بىلن قىغولرىمنى انچه كۆپ
 يېلكەسىدن آلىب سالىب چادىرىنى، تپىر-توپور

جلوه قىلرگه جوكى يۇق، اپركه اپكن آنەسىگه
 دروازەسىنى كۆزىده كۇرسە قاچر شتىر-شوتور

عايلهسى بىلر مېنى كتە و كيچىك آپەسى
 همسايە جان كېلىنگ دىيىپ تامگە اۇتىپ اۇتور-اۇتور

اېر كەلگن او كەسىنى اۋرگتەدى اوروش اوچون
بېللشەدى مېنىڭ بىلن اېر كە اۋغىل پتير-پوتور

قىلمەگىنىڭ يىخسى بچە، آپەنگ نىمە قىلر دېسىم:
آپەم كېلر حاضر تورىنگ نان پشپىرر تىسىر-توسور

چاى كېتىرىپ سوزىپ بىرر دىلمە بىرلە اۋىنەشر
تىشلىرى بىرلە اورىشر دىلمەسى قىسىر-قوسور

چاينى اىچىپ دىلمە يېب نېچە تمانىزگە قرەب
سېوگىنىڭىز بىلىپ ىنە ايش قىلەدى لسىر-لوسور

كىچكىنە گىنە آپەسى، اوى ايشىنى قىلىپ ىنە
اۋزنى بىزەش گە شىلەتر، كېچە تمان لىر-لوپور

اويقوسىدە اۋىلەشەدى، مېن بىلە كۆپ تىللەشەدى
كېچە شونققە اۋتەدى، بدو- بدو، يوگور-يوگور

ايگى قشاق

ايگى قشاق بىر بۇلىب باى بۇلمەلى
تامچى - تامچى ياغيان لاي بۇلمەلى

يورتىنى پارلاق تمان اېلتماق اوچون
بىرى يولدوز، ايگىسى آى بۇلمەلى

اۈز بابا - اجدادلىرى مثلى بۇلر
آتگە تېمور، تاگگە آلتاي بۇلمەلى

كۈكسىدن - كۈكسلرگە سۈزنى اۋتكەزىب
اېل - اولوس آغزىدە ناي - ناي بۇلمەلى

بىرى نى ايگىنچىسى اونگە تاووش
سېس بىلن چۇپانلرە ناي بۇلمەلى

ياش يىگىتلر كۈنگىلىنى تاپىش اوچون
هرزمان هرېردە واي - واي بۇلمەلى

ايگى قشاق بىر بۇلىب خلقى اوچون
چىقدىلر تاشقىن بىلە باى بۇلمەلى

قورماقچى من

دھر ارا قىغو كۇريب بيت الحزن قورماقچى من
 وارثيم يۇقلىكدن اپندى سيز بيله تورماقچى من
 سادهليك اوييم توزهلسه سيزگه تاپشورماقچى من
 تۇغرى يورسم، اېگرى يورگن كيشينى اورماقچى من
 بلرينگيزنى قيزيل كۇرگندە لب بورماقچى من

رازلريم سيز بيرلە مېنىڭ اۋرتەمىزگە قالسە بس
 دغدە يخشى اېمس، بۇلمەى مو شو آلتين قفس؟
 عاقبت ايگى يريمىدن بير بوتون بۇلگەى هوس
 اصل سۇزيم شو مگر ايگى يورەكدن بير نفس
 قامتىڭىز سايەسىدە داىما يورماقچى من

ياد ايتەى سىزگە بوگون اصلیدە بار قىغولريم
 لېلريم يارىلگن و مېن كمبغل كۇنگلیم يريم
 ياشلىكدن ایلدیزیم دېب چىقىیدی قىلمەى شريم
 نوحەلر قوردیم اوزاغلىكدن يېتالمەى بستریم
 گپ جودە كۇپ سېوگلیم يانیزگە اۇلتورماقچى من

تيل دېدىم، فرھنگ دېدىم، يورتىم دېدىم قانىم قورىب
 آقسەمەى يوردىم اولوسىم يورتىدە دوران سوريب
 كۈككە چىققن بابەلر، اجدادىمىزدېك اېسكوريب
 ھربىرى آلتىن اوزە ياتگن ليگىن كۈردىم يوريب
 بېكېرەك مصرع بىلن يانيزنى سوپورماقچى من

بىرمە- بىر يىگىن بېھالى دۇرلىمنى ساقچىلر
 نامەمىز تۇپلنمەسى غارت يۇلىنى آچتىلر
 فرقىمىزدن سوو بېرىب ھرىپەدە بۇلسە قاقچىلر
 شربت آدايىمىزنى اۈزگە بىرلە ايچتىلر
 ھە! نياكانىمنى اېندى شورده ياشورماقچى من

نونھاللردن يىنە تکرار دعا آلماقچى من
 ياشىرىن سۇزلرنى تىنگلشگە قولاق سالماقچى من
 آنە تىلنى اۋستىرەى دېب، سىز بىلە قالماقچى من
 لال، دشمن بۇلسە دېب غىرتلى بۇلالماقچى من
 يا خسىسنى اېل دعاسى بىرلە سوردورماقچى من

تيليم

باشيم اوزره سكره گين، گلر ارا يور، بلبلیم!
 نازنین عشق اۋرگاتیب لهجه و سۈزلۈك بۇل، تيليم
 فارغ ايله بو عذابدن چقنه بان تورگن گليم
 شوكتيم، شأني، غروريم اۋرگترمو سن ييليم؟
 همدم جانيم بۇل و سېندن قيله ی كسب علم

زار ييغلب ظلم ارا دېوانه بۇلديم، بيلمه دينگ
 راحتيم آليندی و بې لانه بۇلديم، بيلمه دينگ
 حسرت ايچره كويديم و زولانه بۇلديم، بيلمه دينگ
 ملكيدن كېتكىن غريب خانه بۇلديم، بيلمه دينگ
 ارزيمس حسرت ارا كويسه دېگن جان و دليم

ناز ايلب كېلمه دينگ، راحتليک آلسم، مېن غريب
 يا كه بيرمرتە سېنى يادينگده قالسم، مېن غريب
 نې بۇلر صندوق ارا قۇليمنى سالسم، مېن غريب
 يعنى آلتين تخت اوزه بير بار اوزالسم، مېن غريب
 آيت قرآن اۋقيب، ملاى دين بۇلگن تيليم

لبلىرىنگىنى شعر اۇقىشىگە لعل و مرجان كۇربىدىم
 ھەمتىنگىنى كۇپلەپ اوستون، قەدى ريحان كۇربىدىم
 مېنى سېنى سۆز و سخندە جان و جانان كۇربىدىم
 نازلر كانى بىلىپ، ھەر يىردە خندان كۇربىدىم
 اېندى سىزدن بشقە گە كېتىمس بو باش غافلىم

لب آچىپ ذكرىگە بۇلىسم، اۋزى قىلگەيدىر آسان
 لحظه ھەم بىزدن اوزاق اېرمىس، ولى بىزلر يمان
 ھەرنە بۇلىسە اۋزىنىڭ بو يىروغى بىرلن جاويدان
 بىزگە فرق اېتىمس ملكى، برچە بىر بىر و مكان
 يعنى يۇقتور ھەرنە بۇلىسە، اونگە بېللى مشكلىم

روسىيە بۇلدىم اولوس آلدىدە بىلدىلر مېنىڭ
 سۇيمەلى بۇلگندە ھەم بۇيىمنى تىلدىلر مېنىڭ
 ھەرخىانت قىلىپىدىم، جىسمىگە قىلدىلر مېنىڭ
 آلەبان دار حلقەسىن بۇيىنىمگە ايلدىلر مېنىڭ
 آل "انى" آخرگى بىتدن باغلەنىلمە كاكلىم

تۇرتلىكلر

سوتگە چىقب آلدىلرمو يوزلرينگ؟
جانيمه اؤت سالهدى شۇخ كؤزلرينگ
بو عجايب شعر اۇقيب شكر ايچر
مېن شكر بۇلسم، چوچوك بال سؤزلرينگ

يوزينگنى كؤرسه گر چىچك اۋىلگەى
چىملىغ كېينىدە كىيگندە كۈيلەى
بېلىنگنى باغله سنگ يىزنى اوياتىب
اۋلرمىن اۋزگەلر دېسە كه بهى - بهى!

دوداغى قىپ-قىزىل! اۋپمەى بۇلر مى؟
شىمىب سۇرسىم يوزيدىن، او كولر مى؟
شونقە ايگىمىز، كېچە و كوندوز
سپوينسك قىغولر اونوتولر مى؟

اياغدىن باشكچە معشوقە اويى
يىماغ- ايچماغ و... بۇلدى جستجويى
نې اوقت ياقەدى، نې سۇز اېشيتسىم
ياپر كۇك بۇلدى و تۇشرگە كۇيى

آتىنگنى چىقрмаقچى موسن؟ ايش قىلگىن!
بۇلماقچى موسن اهل سخن؟ ايش قىلگىن!
تارىخ كتابلريگە يىراغ بۇلسنگ
تىنمەى چاپ اۋزىنگ و ينگيدىن ايش قىلگىن!

ترجمه لر

”مولانا جلال الدين محمد بلخي-رومي“ دن ترجمه:

هر كيم كه سېنى تانيسه، جاننى نه قىلر؟
باله و عيال و اوى و ناننى نه قىلر؟
تېلبه قىلييان ايكي جهان نى بېرسنگ
بو تېلبه گينهنگ ايكي جهاننى نه قىلر؟

”خواجه عبدالله انصاري“ دن ترجمه لر:

مېن عاصى قۇلېنگ، سېنى رضايېنگ قېده؟
كۇنگلى قره من، نور و ضيايېنگ قېده؟
اوچماغېنگنى طاعت اوچون گر بېرسنگ
ساتيلدى مگر لطف و عطايېنگ، قېده؟

يارب، دل و جانېمگه صفالر بېرگېن
تونلرده يېغى، آه گه دوالر بېرگېن
اۋزليكه مېنى يۇلېنگ اوچون اۋزدن اېلت
شونده ي قىلييان اۋزېنگ سزالر بېرگېن

سېن دېب جۇنەسم، جرعه و جامدن اېركين
يۇلینگگه اوچيب، دانه و دامدن اېركين
أول كعبه و بتخانه باريش هم سېن اوچون
مېن بۇلمەسه بو ايگى مقامدن اېركين

”حكيم عمر خيام“ دن ترجمه لر:

بو چرخ فلک مېن و سېنى الماققه
اچيغ تيغىنى جانيميزه سالماقغه
كۆكلمدە چيقيب شراب ايچيب خرسند بۇل
كۆكلم چيقەدى توپراغيميزدن باققه

ألدینگى اگر اېسكى بۇلر، ينگى دير
هرکيم اۇزىنى سينش اوچون بۇلدى مير
بو اېسكى آچون كيشيگه قالمس دايم
اؤتديلر، اؤترمىز و ينه اؤتگه يدير

۴۹. جمشید یۇلچى

نورعلی اۇغلى جمشید یۇلچى ۱۳۶۷-یىلى، قوس آیى نینگ
۱۴یدە بدخشان ولايتى، خاش تومنى نینگ شاران قىشلاغیده
اۇقىمیشلى بیر عایله ده توغیلدی. او لیسەنى «سایف شهید» مکتبیده
۱۳۸۴- یىلى توگتدی. ۱۳۸۵- یىلى بلخ عالی اۇقوو یورتى، اقتصاد
فاکولته سى گە کیریپ، ۱۳۸۸-یىلى اونى توگتدی. او بیر مدت چیت
اېل موسسه لریده ایشله دی.

او ۱۳۹۱- يىلى بدخشان عالى اۇقوو يورتى، اقتصاد فاكولتەسىدە استادلىككە قبول قىلىنىپ، ياشلارنى تربيەلەشكە مشغول بۇلدى. جمشيد يۇلچى ۱۳۹۲-يىلى بير بورس آرقەلى يوكسك تحصيالات اوچون توركيە گە كەتدى و حاضر او يېردە اقتصاد ترماغى بۇيىچە ماسترلىك اۇقماقده.

جمشيد اوز عايلهسىدە اۇزبېك كلاسېك ادبياتى اۇرنكلرى بىلن تانىشىپ، شعر و ادبگە مھر قۇيگن. او محصللىك كېزلىرىدە بلخدهگى ياشلر ادبى اويوشمەلريدە قتنەشيب تورردى. او فاكولتەنىنگ ايکينچى صنفيدە بيرينچى شعرىنى ايتگن اېدى. اۇشە پيتدن باشلب، شعر اونىنگ بوتون معنوى دنياسىنى قمرەب آلگن.

اېلىم

اېلىم ظالم توزومدن چېكىدى قىغو
اونىنگ كوندوزلرى توندېك قرانغو
هميشه باله سىنىنگ قارنى دىر آچ
هميشه اوست و باشى دىر يلنغاچ
تاپالمس دردلىگه دارو-درمان
هميشه آنه لر كۈنگليده ارمان
اۋغىللر اۋزگه يورتلرده مهاجر
آنه اۋىلر: قچان قىتر مسافر؟
كياولر جانى هجرتده اوزىلگن
كېلىنچكلر كۈزى يۈلگه تىكىلگن
قچان يېتگەى اداغىگه بو قىغو؟
قچان بۈلگەى قرا تون اېلگه ياغدو؟

آلب كېل

قاردېك سېس سيز، يوواش گينه ياغيب كېل
يېرنى سېلب، سېوگى بيلن شاشيب كېل
چىققن گلر بيلر سېوگىنگنى بىر پيت
يخشى يشه، يامانلىكدن قاجيب كېل

نېچە كون قيش، نېچە كون قار ساووغلىك
اۋتتى فراق، اېندى كېلدى ياووغلىك
كېتتى قرا كونلر، كېلدى ياروغلىك
اېندى سېن ھم ياروغلىككە چاپىب كېل

قرە چوقون كېچەلرگە كېلمەسېن
يالغىزلىك شىمالى بىزگە يېلمەسېن
كۈنگلىمىزنى درد- قىغولر تېلمەسېن
باشقەنى قۇي، يورەگىنگنى آلب كېل

چيميلليغنى ارقه سيدن باقردى
مېنگه او قيز باريب- باريب ياقردى
كېتگنيدن كۆزيمدن ياش اقردى
مېنگه ياققن گۆزەل قيزنى تاپيب كېل

قېنەگن سوو كىي يوره كدن تاشديم
عشقدىن ابمس، قىغولرىدىن قاچديم
شونچە يېتر، ايتگن سۆزيمدىن اشدىم
قىغونى قۇي، سېوگىلىمنى آليب كېل

آقرگن ساچ

قرغه باسگن بوتون قيشلاغيميزنى
باسيب آلگن تىكانلر باغيميزنى

نېچون قيشلاغيميزده عكه لر يۇق؟
سېوينچى بېره من، سېندن خبر يۇق

كېلىب اوشبو سريغ قيشلاققه باققين
ساچينگگه سچترتقى گللرنى تاققين

ساغينگنمن كوليب توريشلرينگنى
بوتون يىل كۆرمه ديم يوريشلرينگنى

سېنى ايزلب كۆزيم هر يان باقردى
بو ياشلىك چاغيده ساجيم آقردى

اولوس نىنگ قرغيشى كۈنگلىمگە تېگمس
سۈكىشلر هيچ قچان باشىمنى اېگمس

فقط يوزىنگنى قىترمه يوزىمدن
باقىب تور، آلمه كۈزىنگنى كۈزىمدن

ايشانگىن سېنى كۈرمەى تېلبه بۇلديم
قىزىل گلر كى كۈكلمدە سۇلديم

قان يىغلهديم

سېوگىمنى يىخشى سېزدىنگ، كېتتىنگ و قان يىغلهديم
يورەك-بغرىمنى اېزدىنگ، كېتتىنگ و قان يىغلهديم

كۆز ياشىمنى تۈكتىردىنگ، يورەگىمنى سىندىردىنگ
برچە ابلدن ايرىدىنگ، كېتتىنگ و قان يىغلهديم

مىنگلرچە ايتتىم سېنگە، قىلمە بو ايشنى مېنگە
قرەمەدىنگ كېيىنگە، كېتتىنگ و قان يىغلهديم

يمان يۈلگە كېترسن، يمان ايشنى اېترسن
بو نى سېن اېشىترسن، كېتتىنگ و قان يىغلهديم

تېشىگە چىقالمەدىنگ، اېلگە تېك قرالمەدىنگ
يۈلىنگدن قىتالمەدىنگ، كېتتىنگ و قان يىغلهديم

يىخشى گىنە قىز اېدىنگ، كۈنگلىمگە عزيز اېدىنگ
بالدن-دە لذىذ اېدىنگ، كېتتىنگ و قان يىغلهديم

اوشبو كتاب نينگ باسيليپ چيقشيدە فرھنگسپور ييگيتيميز
بېكتاش ايشچى جنابلرى كمك قىلگنلر. ايشچى جنابلرى نينگ اوشبو
يوكسك تويغولرینی قدرلب، صميمی تشكر بيلديرهميز و برچه اېزگو
ايشلريگه اولوغ تېنگريدن موفقيتلر تيلهيميز.

دكتور شفقه يارقين